

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ

อำเภอปทุมรัตน์

พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

(ฉบับทบทวน ปี ๒๕๖๘)

สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์

จังหวัดร้อยเอ็ด

หลักฐานประกอบการพิจารณาประกอบการประเมินผลการปฏิบัติราชการ

ของเกษตรจังหวัด ตัวชี้วัดที่ ๑.๑.๒ ร้อยละของความสำเร็จในการจัดทำ

แผนพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ (ฉบับทบทวนปี ๒๕๖๘)

ตามแนวทาง การจัดทำแผนการพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ/ตำบล ปี ๒๕๖๘

คำนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ (ฉบับทบทวน ปี ๒๕๖๘) อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด นี้จัดทำขึ้นตามแนวทาง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล ปี ๒๕๖๒ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จุดอ่อน - จุดแข็ง - โอกาส-ภาวะคุกคาม (SWOT ANALYSIS) ของตำบล มุ่งเน้นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนแต่ละตำบล ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ตามโครงการพัฒนาชุมชนฉบับนี้ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและร่วมมือเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้จะสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในอำเภอปทุมรัตน์ ดีขึ้นและยั่งยืนสืบไป

สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์

สิงหาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

คำนำ	หน้า
สารบัญ	
สารบัญตาราง	
สารบัญภาพ	
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	๑
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๒ อาณาเขตติดต่อ	๒
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๓
๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)	๔
๒.๑ ลักษณะพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๔
๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน	๖
๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน	๗
๓. สภาพภูมิอากาศ	๑๘
๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ	๑๘
๓.๒ ฤดูกาล	๑๘
๓.๓ ปริมาณน้ำฝน	๑๙
๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์	๒๐
๔ เส้นทางคมนาคม	๒๑
๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง	๒๑
๔.๒ ถนนเชื่อมต่อระหว่างภาค/จังหวัด/อำเภอ	๒๑
๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๒๒
๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม	๒๓
๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ	๒๓
๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด	๒๔
๖.๓ จำนวนครัวเรือน	๒๖
๖.๔ การศึกษา	๒๗
๖.๕ สาธารณสุข	๒๗
๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม	๒๘

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)	๓๑
๘ ข้อมูลด้านการเกษตรสำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ	๓๒
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรอำเภอปทุมรัตต์	๔๖
๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์อำเภอปทุมรัตต์	๔๖
๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร	๕๘
๑.๓ สินค้าเกษตรที่สำคัญ	๖๒
๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางการแก้ไข	๗๑
๓ การจัดทำ TOWS Matrix	๗๓
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ	๗๕
๑. แนวทางการพัฒนา	๗๕
๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า	๗๕
๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๗๕
๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	๗๘
๑.๔ การแปรรูปผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์	๗๘
ภาคผนวก	๘๐

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑	แสดงเขตการปกครอง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๓
ตารางที่ ๒	ตารางสรุปเขตการปกครอง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๔
ตารางที่ ๓	แสดงพื้นที่ป่าไม้ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๕
ตารางที่ ๔	แสดงพื้นที่กลุ่มชุดดินอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๑๗
	แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๕๙
ตารางที่ ๕	แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๑๐ ปี อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ปี ๒๕๕๔-๒๖๓ ๑๙
ตารางที่ ๖	แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยปี ๒๕๖๓ ๒๐
ตารางที่ ๗	ข้อมูลพืชเศรษฐกิจ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๒๔
ตารางที่ ๘	แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๕๙ ๒๕
ตารางที่ ๙	ตารางแสดงจำนวนประชากร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๒๖
ตารางที่ ๑๐	แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๓๑
ตารางที่ ๑๑	แสดงพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๓๒
ตารางที่ ๑๒	รายชื่อกลุ่มผู้ผลิตและประกอบการ OTOP ที่ได้รับขึ้นทะเบียน ๓๓
ตารางที่ ๑๓	จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์ ๓๖
ตารางที่ ๑๔	ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๓๗
ตารางที่ ๑๕	ข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกรและกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๔๔
ตารางที่ ๑๖	แสดงการจำแนกอายุหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๖
ตารางที่ ๑๗	แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๗
ตารางที่ ๑๘	แสดงประเภทการถือครองเอกสารสิทธิ์ของเกษตรกร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๘
ตารางที่ ๑๙	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๙
ตารางที่ ๒๐	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๕๐
ตารางที่ ๒๑	แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๕๑
ตารางที่ ๒๒	ข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๕๑
ตารางที่ ๒๓	แสดงศูนย์เครือข่ายศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๕๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ ๒๔	แสดงรายชื่อจำนวนเกษตรกรและจำนวนพื้นที่ของแปลงใหญ่ข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	๕๕
ตารางที่ ๒๕	แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	๕๗
ตารางที่ ๒๖	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	๖๒
ตารางที่ ๒๗	แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	๖๔
ตารางที่ ๒๘	แสดงปริมาณการผลิตข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	๖๖
ตารางที่ ๒๙	แสดงกิจกรรมและปฏิทินการปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	๖๗
ตารางที่ ๓๐	แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๓ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	๖๘
ตารางที่ ๓๑	แสดงจุดรับซื้อข้าวเปลือกในพื้นที่อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	๖๙
ตารางที่ ๓๒	แสดง Smart Farmer อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	๗๐
ตารางที่ ๓๓	แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางแก้ไข อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	๗๑
ตารางที่ ๓๔	แสดงการวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	๗๓

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑	แสดงแผนที่อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๒	ภาพแสดงพื้นที่ป่าไม้ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๓	แสดงความลาดชันอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๔	แสดงแผนที่ชุดดินของอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๕	แสดงกลุ่มชุดดินของ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๖	แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๑๐ ปี ตั้งแต่ ปี ๒๕๕๔-๒๕๖๓
ภาพที่ ๗	แสดงค่าอุณหภูมิเฉลี่ย อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๘	เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล อำเภอ
ภาพที่ ๙	เส้นทางคมนาคมระหว่างอำเภอปทุมรัตน์
ภาพที่ ๑๐	แสดงแหล่งน้ำอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๑๑	แสดงจำนวนประชากร ครัวเรือนเกษตรกร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๑๒	แสดงแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๑๓	กราฟแสดงประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๑๔	ข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๑๕	แสดงจำนวนและร้อยละการจำแนกอายุหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๑๖	แสดงร้อยละจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ประกอบอาชีพในอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๑๗	แสดงร้อยละลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๑๘	แสดงร้อยละประเภทการถือครองเอกสารสิทธิ์ของเกษตรกร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๑๙	แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและศูนย์เครือข่าย อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๒๐	แสดงจำนวนบ่อบาดาลรายอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๒๑	แสดงพื้นที่ลุ่มและลำน้ำสำคัญของจังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๒๒	แสดงจำนวนอ่างเก็บน้ำ/ฝายขนาดเล็กในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๒๓	แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ)สำหรับการปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๒๔	แสดงร้อยละชั้นความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๒๕	แสดงพื้นที่ปลูกข้าวอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๒๕	แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ภาพที่ ๒๖	แสดงแหล่งรับซื้อข้าวอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

อ.ปทุมรัตน์ ตั้งอยู่ ณ บ้านตลาด ม.๙ ต.บัวแดง เดิมหมู่บ้านนี้อยู่ในเขตการปกครองของ ต.น้ำอ้อม อ.เกษตรวิสัย (เดิมชื่อ อ.หนองแวง) จ.ร้อยเอ็ด ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๐ โดยมี ราษฎรอพยพมาจาก อ.วาปี ปทุม จ.มหาสารคามและเขต อ.เกษตรวิสัย จ.ร้อยเอ็ด เข้ามาตั้งถิ่นฐานและภูมิลำเนาประกอบอาชีพในการทำสวนและทำไร่เพราะหมู่บ้านซึ่งเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอปทุมรัตน์ เมื่อสมัยก่อน พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์และมีความค่าทางเศรษฐกิจ จึงเหมาะแก่การเกษตรเป็นอย่างมากและทำให้ราษฎรในเขตอำเภอใกล้เคียงดังกล่าว มีความสนใจการประกอบอาชีพในทางเกษตรเข้ามาอยู่อาศัยในหมู่บ้านนี้ประมาณ ๓๕ ครอบครัว และ หมู่บ้านแห่งนี้มีหนองน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่อยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้านมีดอกบัวแดงอยู่ในหนองน้ำเป็นจำนวนมากจึงขนานนามชื่อหมู่บ้านนี้ว่า (บ้านใหญ่หนองบัวแดง) ทั้งนี้เพื่อให้ชื่อหมู่บ้านสอดคล้องกับหนองน้ำธรรมชาติที่มีดอกบัวแดงจำนวนมากนั่นเอง ครั้นต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๐ กระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศแบ่งเขตการปกครอง ต.น้ำอ้อม อ.เกษตรวิสัย จ.ร้อยเอ็ด ขึ้นเป็นตำบล อีกตำบลหนึ่ง โดยมีชื่อว่า "ตำบลบัวแดง" มีหมู่บ้านอยู่ในเขตปกครองของตำบลนี้ ๑๔ หมู่บ้าน และอยู่ในเขตความปกครองของ อ.เกษตรวิสัย โดยมีขุนบัวแดง ดำริ (นายจันทร์ ศาลาแดง) เป็นกำนันคนแรกซึ่งตั้งที่ทำการกำนัน ณ บ้านหนองบัวแดง จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๕๐๒ นายชน กองมณี เป็นกำนัน ราษฎรในตำบลนี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และหมู่บ้านได้เพิ่มจาก ๑๔ หมู่บ้าน เป็น ๒๙ หมู่บ้าน ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นดินได้ลดน้อยลง เนื่องจากประชาชนขาดความรู้ ไม่รู้จักการรักษาพื้นดินให้ คงความอุดมสมบูรณ์ให้เพียงพอ เช่น การทำลายป่าไม้ ทำให้เกิดฝนแล้ง ไม่รู้จักการใช้ปุ๋ย เป็นต้น ผลที่เกิดขึ้น คือ ราษฎรอดอยาก ขาดแคลนน้ำ ข้าวบริโภค ไร้ผู้ร้ายชุกชุมเพราะฝนฟ้าไม่อำนวยให้ตกตามฤดูกาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๒ - ๒๕๐๔ ประกอบกับหมู่บ้านนี้อยู่ห่างไกลที่ว่าการอำเภอเกษตรวิสัยราษฎรไปติดต่อราชการ ณ ที่ว่าการอำเภอ ต้องใช้เวลาเดินทางแรมคืนเพราะเส้นทางคมนาคมที่ใช้กันเป็นทางเกวียนทำให้ราษฎรได้รับความลำบากในการเดินทางไปติดต่อราชการ และ ขณะนั้นกำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอสำหรับออกไปตรวจตราดูแลความทุกข์สุขของราษฎรให้ทั่วถึง ในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ท่านพระครูปทุมสโรภาส (ครูเจ้าแพ่งจันทร์) เจ้าอาวาสวัดสระปทุมสมัณัน ซึ่งต่อมาได้รับแต่งตั้งมีบรรดาศักดิ์เป็นเจ้าคณะอำเภอปทุมรัตน์ ได้เห็นความยากลำบากของราษฎรในตำบลบัวแดง ต.โนนสวรรค์และตำบลโพธิ์สูง ซึ่งเป็นตำบลที่อยู่ใกล้เคียงกันและพอที่จะรวมกัน จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอได้ มีความดำริที่จะจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอขึ้น โดยเรียกประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านและคณะสงฆ์ใน ๓ ตำบล ที่ประชุมมีมติเห็นชอบที่จะก่อสร้างกิ่งอำเภอขึ้นและได้ยื่นคำร้องขอตั้งอำเภอขึ้น ณ บ้านหนองบัวแดง หมู่ ๑ ต.บัวแดง โดยขอก่อสร้างสถานีตำรวจ ที่ว่าการอำเภอและสถานีอนามัยขึ้นเอง ซึ่งมีได้ใช้เงินงบประมาณแผ่นดินแต่อย่างใด กระทรวงมหาดไทยเห็นความจำเป็นของราษฎรและเพื่ออำนวยความสะดวกของราษฎรทั้ง ๓ ตำบล ซึ่งอยู่ห่างไกลอำเภอเกษตรวิสัย จึงได้พิจารณาอนุมัติให้สร้างสถานีตำรวจ ที่ว่าการอำเภอและสถานีอนามัยตามคำขอที่ประชุมร้องขอท่านพระครูปทุมสโรภาส จึงได้ลงมือก่อสร้างสถานที่ราชการทั้ง ๓ แห่ง โดยได้รับความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจในการเสียสละกำลังทรัพย์จากกำนันผู้ใหญ่บ้าน คณะสงฆ์ และราษฎรทั้ง ๓ ตำบล จนกระทั่งได้ก่อสร้างสถานที่ราชการทั้ง ๓ แห่งเสร็จ ภายในเวลา ๑๑๕ วัน และคิดเป็นมูลค่าทั้งหมดประมาณ ๓๐๕,๐๕๘ บาท และได้มอบให้เป็นสมบัติของทางราชการในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ นั้นเอง โดยเหตุนี้กระทรวงมหาดไทยจึงมีประกาศลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๐๖ โดยแบ่งเขตการปกครองอำเภอเกษตรวิสัย ขึ้นเป็นกิ่งอำเภอโดยมีชื่อว่า "กิ่งอำเภอปทุมรัตน์" ตั้งแต่วันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นต้นมาและนายวิญญู อังคนารักษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ดสมัยนั้นเป็นประธานในพิธีตั้งกิ่ง

อำเภอปทุมรัตน์ โดยมี ๓ ตำบล อยู่ในเขตการปกครองของกิ่งอำเภอปทุมรัตน์ คือ ต.บัวแดง ต.โนนสวรรค์ และ ต.โพนสูง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้มี พระราชกฤษฎีกายกฐานะกิ่งอำเภอปทุมรัตน์ขึ้นเป็น "อำเภอปทุมรัตน์" เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๐๘ และมีตำบลอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอนี้ ๘ ตำบล คือ ต.บัวแดง ต.โนนสวรรค์ ต.โพนสูง ต.หนองแคน ต.ดอกกล้า ต.สระบัว ต.โนนสง่าและต.ชีเหล็ก อำเภอปทุมรัตน์ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ประมาณ ๕๐๐ กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดร้อยเอ็ดประมาณ ๖๓ กิโลเมตร มีพื้นที่ ๓๕๖.๙ ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ๔.๓๐ ของจังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๒ อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอนาคู อำเภอวาปีปทุม (จังหวัดมหาสารคาม) และอำเภอเกษตรวิสัย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเกษตรวิสัย

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเกษตรวิสัยและอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย (จังหวัดมหาสารคาม)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอยักษ์ภูมิพิสัยและอำเภอนาคู (จังหวัดมหาสารคาม)

ภาพที่ ๑ : แสดงแผนที่อำเภอปทุมรัตน์
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๘ ตำบล ๑๐๑ หมู่บ้าน

ตารางที่ ๑ : ตารางแสดงเขตการปกครอง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตำบล หมู่ที่	ตำบล บัวแดง	ตำบล ดอกกล้า	ตำบลหนอง แคน	ตำบล โพนสูง	ตำบล โนนสวรรค์	ตำบล สระบัว	ตำบล โนนสง่า	ตำบล ชีเหล็ก
๑	บัวแดง	ดอกกล้า	หนองแคน	โพนสูง	โนนสวรรค์	สระบัว	ดงช้าง	ชีเหล็ก
๒	โคกหม	โพนงาม	บัวบาน	สามขา	บากู้	สะแบง	ดงช้าง	ส้มโฮงน้อย
๓	จานเหนือ	หนองคู	คูใหญ่	ท่าม่วง	น้ำคำ	อีถุน	โนนง่า	พิลา
๔	หนองบึง	โคกเพ็ก	ฝายใหญ่	จานใต้	ฮ้องแฮ	หนองหญ้ารงกา	โนนทัน	ชีเหล็ก
๕	คุยแต่	โนนสะอาด	สำราญ	โคกก่อง	ส้มโฮง	โนนใหม่	โนนโพธิ์	โพนทอง
๖	โนนรัง	หนองแต้	สวนปอ	โพธิ์ศรี	หัวช้าง	บัวขาว	ขนวน	ขามบ่อม
๗	หนองขาม	ม่วง	คูโป้	โพธิ์ศรีสวัสดิ์	โนน	เขวโคก	ดอนจาน	นาแค
๘	ดอนตู	หนองกุลา	โคกกลาง	ขำน้อย	สวายโดด	เขวทุ่ง	หนองส่วย	โนนนามแห่ง
๙	ตลาด	โนนน้อย	แคนสวรรค์	จานใต้	คูน	หนองมะเขือ	ดงช้าง	
๑๐	โคกหม	โนนสัน	หนองบาก		โนนตาแสง	ภูดิน	โนนเจริญ	
๑๑	บัวแดง	แสนสี	เหล่าป่าแคน		หนองม่วง	โนนท่อน		
๑๒	ตลาด	ตาจ้อย	สวนปอ		พะยอม	ราศีไศล		
๑๓		หนองสระ	ฝายใหญ่		โนนใหม่	หนองบัวแดงน้อย		
๑๔		ค้อ	คูใหญ่		โนนสวรรค์	ปอภาร		
๑๕		สระแก้ว			เลิงแก	สระบัว		
๑๖					โนน	โนนจาน		
๑๗						เขวพัฒนา		

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด, ๒๕๖๗

- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาล จำนวน ๓ แห่ง
องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๖ แห่ง ได้แก่

๑) เทศบาลตำบลปทุมรัตน์ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลบัวแดงและบางส่วนของ
ตำบลโนนสง่า จำนวน ๑๑ หมู่บ้าน

๒) เทศบาลตำบลโพนสูง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโพนสูงทั้งตำบล จำนวน ๙ หมู่บ้าน

๓) เทศบาลตำบลโนนสวรรค์ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโนนสวรรค์ทั้งตำบล จำนวน ๑๖
หมู่บ้าน

๔) องค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบัวแดง (เฉพาะนอกเขต
เทศบาลตำบลปทุมรัตน์) จำนวน ๔ หมู่บ้าน

๕) องค์การบริหารส่วนตำบลดอกกล้า ครอบคลุมพื้นที่ตำบลดอกกล้าทั้งตำบล จำนวน ๑๕
หมู่บ้าน

๖) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแคน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองแคนทั้งตำบล
จำนวน ๑๔ หมู่บ้าน

๗) องค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสระบัวทั้งตำบล จำนวน ๑๗
หมู่บ้าน

๘) องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสง่า ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโนนสง่า (เฉพาะนอกเขต
เทศบาลตำบลปทุมรัตน์) จำนวน ๗ หมู่บ้าน

๙) องค์การบริหารส่วนตำบลชี้เหล็ก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลชี้เหล็กทั้งตำบล จำนวน ๘ หมู่บ้าน

ตารางที่ ๒ : ตารางสรุปเขตการปกครอง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	อบต.	เทศบาล	จำนวนหมู่บ้าน	ประชากร
๑	บัวแดง	๕๑,๔๗๐.๕๐	๑	๑	๑๒	๗,๙๐๖
๒	ดอกคำ	๒๕,๔๒๐.๐๐	๑	-	๑๕	๗,๙๘๑
๓	หนองแคน	๒๖,๓๒๗.๐๐	๑	-	๑๔	๗,๖๐๗
๔	โพนสูง	๑๗,๙๖๖.๐๐	-	๑	๙	๕,๐๑๒
๕	โนนสวรรค์	๒๘,๕๒๕.๐๐	-	๑	๑๖	๖,๙๒๗
๖	สระบัว	๓๒,๕๙๐.๐๐	๑	-	๑๗	๗,๙๐๒
๗	โนนสง่า	๒๐,๕๕๔.๐๐	๑	-	๑๐	๕,๕๓๗
๘	ชี้เหล็ก	๒๐,๒๑๐.๐๐	๑	-	๘	๔,๗๒๖
รวม		๕๑,๔๗๐.๕๐	๖	๓	๑๐๑	๕๓,๕๙๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๒.๑ ลักษณะพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

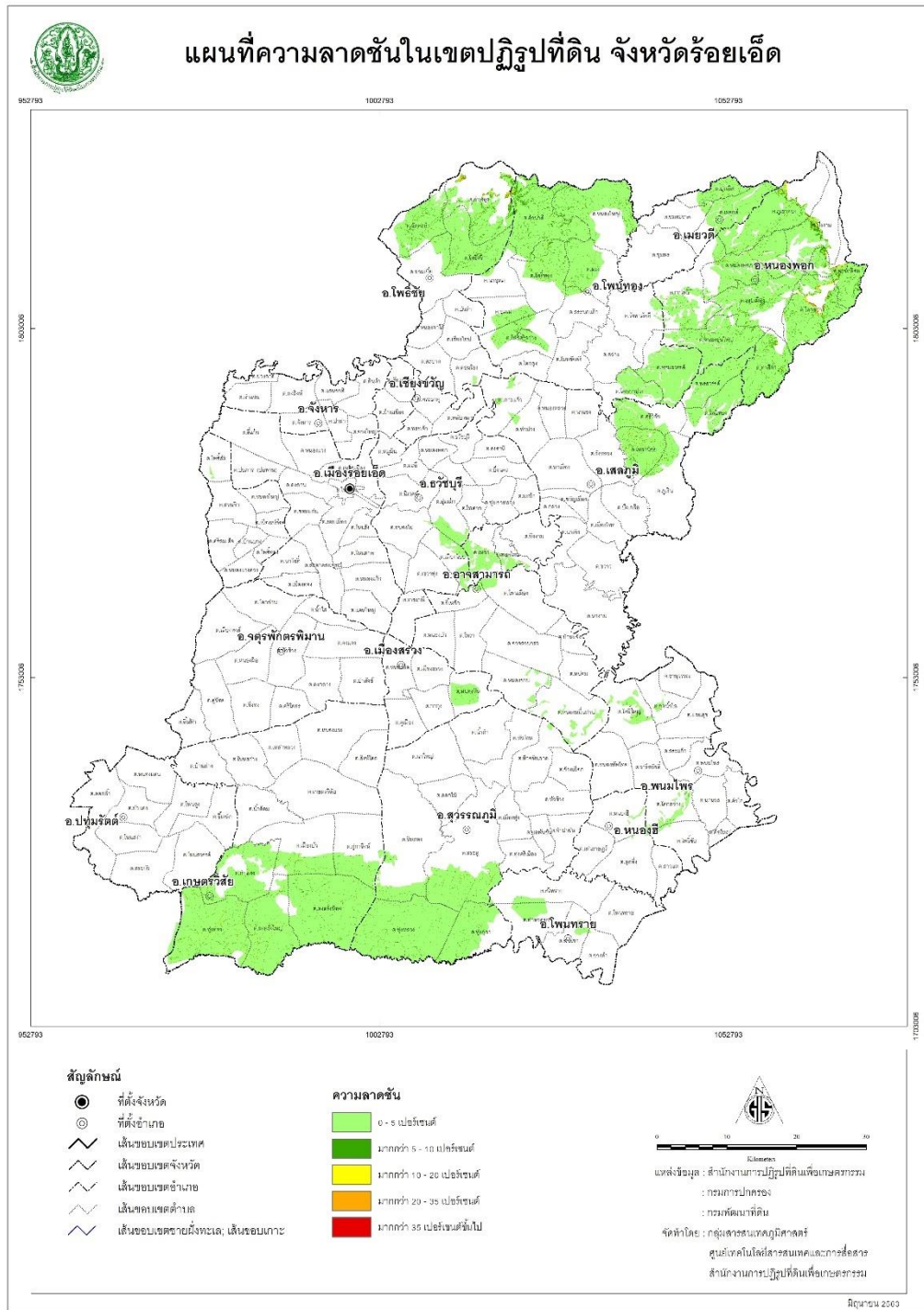
ป่าไม้ อำเภอปทุมรัตน์ ส่วนมากจะเป็นป่าชุมชน จะเป็นป่านอกเขตป่าอนุรักษ์หรือพื้นที่อื่นของรัฐบาลนอกเขตป่าอนุรักษ์ ที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชน โดยชุมชนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ พื้นที่ฟู จัดการบำรุงรักษา ตลอดจนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน (ภาพที่ ๒)

ตารางที่ ๓ : แสดงพื้นที่ป่าไม้ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
บัวแดง	๕๑,๔๗๐.๕๐	๒๐๘	๐.๔๐
ดอกกล้า	๒๕,๔๒๐.๐๐	๔๖๕	๑.๘๓
หนองแคน	๒๖,๓๒๗.๐๐	๑๐๕	๐.๔๐
โพนสูง	๑๗,๙๖๖.๐๐	๑๘๖	๑.๐๔
โนนสวรรค์	๒๘,๕๒๕.๐๐	๒,๓๒๖	๘.๑๕
สระบัว	๓๒,๕๙๐.๐๐	๔๐๐	๑.๒๓
โนนสง่า	๒๐,๕๕๔.๐๐	๕๓	๐.๒๖
ขี้เหล็ก	๒๐,๒๑๐.๐๐	๒๗๗	๑.๓๗
รวม	๒๒๓,๐๖๒.๕๐	๔,๐๒๐.๐๐	๑.๘๐

๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน

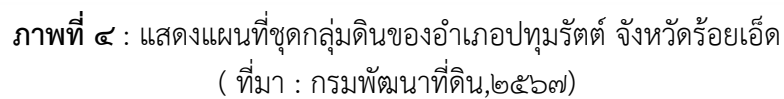
หน้า ๕

ภาพที่ ๓ : ภาพแสดงความลาดชันของอำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร,๒๕๖๘)

๒.๓ ลักษณะดินและกลุ่มชุดดิน

อำเภอปทุมรัตต์ มีกลุ่มดินประกอบด้วยหลายกลุ่ม เช่น ชุดดินทุ่งกุลาร้องไห้ ชุดดินชุมพลบุรี ชุดดินสติก ความเหมาะสมและคุณภาพของดินดังนี้

๑. กลุ่มชุดดินที่ ๗ จำนวน ๒๐๖๓๒.๑๑ ไร่
ลักษณะเด่น

กลุ่มดินเหนียวสีมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

สมบัติของดิน

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุดิบกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบในบริเวณที่ราบตะกอนน้ำพามีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีน้ำแช่แข็งในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำเร็วหรือค่อนข้างเร็ว เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวหรือดินเหนียว สีเทาแก่ ดินล่างเป็นดินเหนียว สีน้ำตาลอ่อน สีเหลืองหรือสีแดงปะปนตลอดชั้นดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงด่างปานกลาง สีเทาหรือสีน้ำตาลปนเทา พบจุดประสีน้ำตาล

การใช้ประโยชน์

ใช้ทำนา ถ้าหากมีการชลประทานและการจัดการที่ดีสามารถทำนาได้ ๒ ครั้ง ให้ผลผลิตค่อนข้างสูง ในช่วงฤดูแล้งบริเวณที่มีแหล่งน้ำ ใช้ปลูกพืชล้มลุก พืชไร่ พืชผัก หรือยาสูบ

ปัญหา

โครงสร้างแน่นทึบดินแห้งแข็งทำให้ไถพรวนยากขาดแคลนน้ำและน้ำท่วมขังในฤดูฝนทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดดินเพื่อการปลูกพืช

ปลูกข้าว

ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์หรือไถกลบพืชปุ๋ยสดไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม (หว่านโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๔ - ๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ๓๕-๔๐ วัน ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือผลไม้

ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร ๑.๐-๑.๕ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐ - ๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร ร่องแปลงปลูกอยู่สูงจากระดับน้ำที่เคยท่วมปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุมในช่วงเจริญเติบโตก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิตใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๒. กลุ่มชุดดินที่ ๑๘ จำนวน ๑๒,๗๐๗.๒๗ ไร่

ลักษณะเด่น

กลุ่มดินเค็มเกิดจากตะกอนลำน้ำ มีคราบเกลือลอยหน้าหรือมีชั้นดานแข็งที่สะสมเกลือภายในความลึก ๑๐๐ ซม. จากผิวดินปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

สมบัติของดิน

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุดิบกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำหรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเหนียว ที่มีชั้นหินเกลือรองรับอยู่

หรืออาจได้รับอิทธิพลจากการแพร่กระจายของเกลือทางผิวดินพบในบริเวณที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบมีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงดีปานกลาง เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทราย ส่วนดินล่างเป็นชั้นดินแน่นทึบที่มีการสะสมเกลือโซเดียม มีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนปนดินเหนียวสีเหลืองหรือสีแดงปะปนมีสีน้ำตาลอ่อนถึงสีเทา พบจุดประพวงสีน้ำตาล หรือก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็กและแมงกานีสในดินชั้นล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ดินชั้นบนโดยมากจะมีปฏิกิริยาเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง ส่วนดินชั้นล่างมักมีปฏิกิริยาเป็นด่างเล็กน้อยถึงเป็นด่างจัด แต่ถ้ามีก่อนปูนปะปนจะมีปฏิกิริยาเป็นกลางถึงด่างจัด ตามปกติในฤดูแล้งจะมีคราบเกลือเกิดขึ้นทั่วไปบนผิวดิน

การใช้ประโยชน์

ใช้ทำนาบริเวณที่เค็มจัดจะปรากฏคราบเกลือบนผิวดิน ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรไม่ได้มีป่าละเมาะและไม้พุ่มหนามขึ้นกระจัดกระจายเป็นหย่อมๆบางแห่งเป็นแหล่งทำเกลือสินเธาว์

ปัญหา

ดินเค็มมักพบชั้นดานแข็งที่มีการสะสมเกลือมีปริมาณธาตุโซเดียมสูงจนเป็นพิษต่อพืช เนื้อดินค่อนข้างเป็นทรายโครงสร้างของดินไม่ดีค่อนข้างแน่นทึบมีคราบเกลือมากความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ในพื้นที่ดินเค็มจัดขาดแคลนแหล่งน้ำจืดน้ำท่วมขังในฤดูฝนทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดดินเพื่อการปลูกพืช

ปลูกข้าว

เลือกพันธุ์ข้าวที่ทนเค็มมาใช้ปลูก ปล่อยให้มิน้ำขังและล้างเกลือออกไปจากดิน ไถกลบตอซังปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านสนออัฟริกันหรือสนอินเดีย ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ใช้กล้าข้าวที่มีอายุ ๓๐-๓๕ วัน จำนวน ๕-๘ ต้น/จับ ระยะปักดำ ๒๐x๒๐ ซม. ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกพืชผักหรือผลไม้

ควรเลือกพื้นที่ที่มีคราบเกลือไม่มากนักและมีแหล่งน้ำชลประทาน เลือกพืชที่ทนเค็มมาปลูก ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร ทำคันดินอัดแน่นล้อมรอบปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือขุยมะพร้าวขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุมมีวัสดุคลุมดินเพื่อป้องกันไม่ให้เกลือขึ้นมาอยู่ที่ผิวดินในช่วงเจริญเติบโตก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต

๓.กลุ่มชุดดินที่ ๒๕ จำนวน ๒,๒๗๒.๘๑ ไร่

ลักษณะเด่น

กลุ่มดินเหนียวจัดสีแดงลึกมากที่เกิดจากหินภูเขาไฟ มีปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

สมบัติของดิน

เป็นกลุ่มชุดดินที่พบในเขตฝนตกชุก เช่น ภาคตะวันออก เกิดจากการสลายตัวผุพังของหินภูเขาไฟ พวกหินบะซอลต์พบในบริเวณพื้นที่ดอน มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงลูกคลื่นลาดชัน

เป็นดินลึกลับมาก มีการระบายน้ำดีหรือสีแดง เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียวที่ค่อนข้างร่วนซุยและมีโครงสร้างดีสีดินเป็นสีน้ำตาลปนแดงปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง

การใช้ประโยชน์

ใช้ประโยชน์ในการทำสวนผลไม้ ทำสวนยางพาราและพริกไทยบางแห่งยังคงสภาพ

ป่าธรรมชาติ

ปัญหา

ดินมีความสามารถในการซึมน้ำเร็ว จึงมักจะขาดแคลนน้ำได้ง่าย ถ้าหากฝนทิ้งช่วงและเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินในพื้นที่ที่มีความลาดชัน

แนวทางการจัดดินเพื่อการปลูกพืช

ปลูกข้าว

ปลูกข้าว เลือกพื้นที่เพาะปลูกที่มีหน้าดินหนา ไกลขอบตอซัง ปล๋อยทิ้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไกลขอบพืชปุ๋ยสด (หว่านโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไกลขอบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล๋อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ หรือ ๑๕-๑๕-๑๕ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่ว หลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

๔. กลุ่มชุดดินที่ ๓๓ จำนวน ๒๒๓.๓๑ ไร่

ลักษณะเด่น :

กลุ่มดินทรายแป้งละเอียดหรือดินร่วนละเอียดลึกลับมากที่เกิดจากตะกอนแม่น้ำหรือตะกอนน้ำพารูปพัด ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลางการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

การใช้ประโยชน์

ใช้ในการปลูกพืชไร่ต่างๆ เช่น มันสำปะหลัง ข้าวโพด ข้าวฟ่าง อ้อย ปอ งาและถั่ว บางแห่งใช้ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น

ปัญหา

ขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งช่วงนาน บางพื้นที่อาจพบชั้นดานแข็งที่เกิดจากการเกษตรกรรม

แนวทางการจัดการ

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสมและที่ความแตกต่างกันในแต่ละปี เพื่อทำลายชั้นดานและป้องกันการเกิดชั้นดาน จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนให้มีการปลูกพืชบำรุงดินอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไกลขอบพืชปุ๋ยสด (หว่านเมล็ดถั่วพราง ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไกลขอบระยะออกดอก ปล๋อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดินหรือทำแนวรั้วหญ้าแฝก มีการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตของดินไว้ไม่ให้เสื่อมโทรมลง พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ปลูกไม้ผลชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชคลุมดินปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้นในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับ

ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตของดินไว้ไม่ให้เสื่อมโทรมลง พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในพื้นที่ปลูก

๕. กลุ่มชุดดินที่ ๓๕ จำนวน ๑๑๑.๒๙ ไร่

ลักษณะเด่น

กลุ่มดินร่วนละเอียดลึกถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้าหรือวัตถุต้นกำเนิดดิน เนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา

ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน บางพื้นที่ดินเป็นกรดจัดมาก

แนวทางการจัดการ

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและระบบการให้น้ำในแปลงปลูก พื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก ควรใช้วัสดุปูน ๒๐๐-๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่

ปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การทำขั้นบันได หรือการสร้างคันดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝก เฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและมีระบบการให้น้ำในแปลงปลูก พื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก ควรใช้วัสดุปูน ๐.๕-๑.๐ กิโลกรัม/หลุม

๖. กลุ่มชุดดินที่ ๓๖ จำนวน ๑๑,๒๐๐.๘๔ ไร่

ลักษณะเด่น

กลุ่มดินร่วนละเอียดลึกถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้าหรือวัตถุต้นกำเนิดดิน เนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินกลางหรือเป็นด่าง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง

ปัญหา

ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำขาดแคลนน้ำและในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ :

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียนหรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ทำขั้นบันได คันดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วง

เจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๗. กลุ่มชุดดินที่ ๔๐ จำนวน ๒๘,๘๙๖.๑๖ ไร่

ลักษณะเด่น

กลุ่มดินร่วนหยาบถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดหรือเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา

ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ทำขั้นบันได คันดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๘. กลุ่มชุดดินที่ ๔๔ จำนวน ๒,๗๖๕.๔๐ ไร่

ลักษณะเด่น :

กลุ่มดินทรายหนาที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือตะกอนเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำค่อนข้างมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา

ดินทรายหนา ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำหน้าดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินเกิดเป็นร่องทั่วไปในแปลงปลูก

แนวทางการจัดการ

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชให้หมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดินหรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด ๗๕x๗๕x๗๕ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูก ด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ปลูกพืชคลุมดิน วัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต มีการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๙. กลุ่มชุดดินที่ ๓๘ จำนวน ๑,๑๖๓.๒๓ ไร่

ลักษณะเด่น

กลุ่มดินร่วนหยาบลึกมากที่เกิดจากตะกอนริมแม่น้ำ มีปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลางการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา

เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งชวงนาน บางพื้นที่อาจมีน้ำท่วมขัง หรือไหลบ่าท่วมขังอย่างฉับพลันในระยะที่มีฝนตกหนัก

แนวทางการจัดการ

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนให้มีการปลูกพืชบำรุงดินอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพราง ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น มีการใช้ปุ๋ยเคมีตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตของดินไว้ไม่ให้เสื่อมโทรมลง จัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล เลือกพื้นที่ที่ไม่เสี่ยงต่อการท่วมขังของน้ำ ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก จัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๑๐. กลุ่มชุดดินที่ ๒๐ จำนวน ๑๗,๕๐๗.๗๕ ไร่

ลักษณะเด่น

กลุ่มดินเค็มเกิดจากตะกอนลำนํ้า มีคราบเกลือลอยหน้าหรือมีชั้นดานแข็งที่สะสมเกลือภายในความลึก ๑๐๐ ซม. จากผิวดิน ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา

ดินเค็ม มักพบชั้นดานแข็งที่มีการสะสมเกลือ เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และขาดแคลนแหล่งน้ำจืด ในพื้นที่ดินเค็มจัด มีคราบเกลือมาก ไม่มีแหล่งน้ำจืด และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ :

ปลูกข้าว เลือกพันธุ์ข้าวที่ทนเค็มมาใช้ปลูก ปล่อยให้น้ำขังและล้างเกลือออกไปจากดิน ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ใช้กล้าข้าวที่มีอายุ ๓๐-๓๕ วัน จำนวน ๕-๘ ตัน/ไร่ ระยะปักดำ ๒๐x๒๐ ซม. ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกพืชไร่ พืชผัก หรือไม้ผล ควรเลือกพื้นที่ที่มีคราบเกลือไม่มากนักและมีแหล่งน้ำชลประทาน เลือกพืชที่ทนเค็มมาปลูก ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร ทำคันดินอัดแน่นล้อมรอบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ย

อินทรีย์น้ำ หรือชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ใช้สารยับยั้งคลุกเคล้ากับดินและใช้น้ำล้าง มีวัสดุคลุมดิน เพื่อป้องกันไม่ให้เกลือขึ้นมาอยู่ที่ผิวดิน ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๑๑. กลุ่มชุดดินที่ ๒๒ จำนวน ๒๕,๕๕๖.๑๔ ไร่

ลักษณะเด่น

กลุ่มดินร่วนหยาบลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง การระบายน้ำเร็วถึงค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา

เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํ้า และนํ้าท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบนํ้า

แนวทางการจัดการ

ปลูกข้าว ไกลบตอซัง ปล่อยทิ้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไกลบพืชปุ๋ยสด (โสนอัฟริกัน หรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชไร่ พืชผัก หรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร และมีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำชลประทานและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๑๒. กลุ่มชุดดินที่ ๒๔ จำนวน ๖๒,๖๖.๒๐ ไร่

ลักษณะเด่น

กลุ่มดินทรายลึกมากเกิดจากตะกอนลำน้ำที่มีเนื้อดินเป็นดินทรายหนา ปฏิกริยาดินเป็นกรด การระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา

เนื้อดินเป็นดินทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํ้า และนํ้าท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบนํ้า

แนวทางการจัดการ

ปลูกข้าว ไกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไกลบพืชปุ๋ยสด ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) พัฒนาแหล่งน้ำชลประทานไว้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำ หรือใช้ปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชไร่ พืชผัก หรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร และมีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ เพื่อป้องกันน้ำท่วมขัง ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือชุดหลุมปลูกขนาด ๗๕x๗๕x๗๕ ซม. พร้อมปรับปรุงหลุมปลูกด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๑๓. กลุ่มชุดดินที่ ๓๗ จำนวน ๔๘,๓๘๗.๑๙ ไร่

ลักษณะเด่น

กลุ่มดินร่วนหยาบลึกปานกลาง ที่เกิดจากการสลายตัวหรือพัดพาตะกอนเนื้อหยาบ มาทับถมบนชั้นหินผุในช่วงความลึก ๕๐-๑๐๐ ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา

ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมลิ็ดถั่วพราง ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมลิ็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ทำขั้นบันได คันดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๑๔. กลุ่มชุดดินที่ ๑๙ จำนวน ๑๖,๔๒๘.๒๙ ไร่

ลักษณะเด่น

กลุ่มดินร่วนหยาบที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ มีชั้นแน่นทึบภายในความลึก ๑๐๐ ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นด่างเล็กน้อย การระบายน้ำค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา

เนื้อดินค่อนข้างเป็นทรายที่มีชั้นดานภายในความลึก ๑๐๐ ซม. จากผิวดิน ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํานานและน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ :

ปลูกข้าว ไถกลบตอซัง ปล่อยให้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกัน หรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการ

ใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว ทำร่องแบบเตี้ยปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชไร่ พืชผัก หรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตรหรือถึงชั้นดานแข็ง มีคันดินอันแน่นล้อมรอบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๑๕. กลุ่มชุดดินที่ ๔๑ จำนวน ๗,๐๓๙.๘๔ ไร่

ลักษณะเด่น

กลุ่มดินทรายหนาปานกลาง ที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือตะกอนเนื้อหยาบ ทับอยู่บนชั้นดินที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดี อยู่บนชั้นดินที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา

ดินทรายหนาปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํ้าในในระยะที่ฝนตกหนักจะมีน้ำขังหรือเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน เกิดเป็นร่องทั่วไปในแปลงปลูก

แนวทางการจัดการ

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดินหรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ในพื้นที่ต่ำควรทำร่องหรือทางระบายน้ำ เพื่อป้องกันน้ำขังบริเวณรากพืช

ปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด ๗๕x๗๕x๗๕ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ทำร่องระบายน้ำระหว่างแถวปลูก เพื่อป้องกันน้ำขังบริเวณรากพืช ปลูกพืชคลุมดิน วัสดุคลุมดิน หรือปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น พัฒนาแหล่งน้ำและระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ตารางที่ ๔ : แสดงพื้นที่กลุ่มชุดดินอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

กลุ่มชุดดิน	พื้นที่ตำบล (ไร่)								ผลรวมทั้งหมด (ไร่)
	บัวแดง	ดอกกล้า	หนองแคน	โพนสูง	โนนสวรรค์	สระบัว	โนนสง่า	ชีเหล็ก	
๗	๑,๑๑๗	๑,๕๗๕	๓	๓,๒๐๖	๓,๖๓๑	๒,๑๗๙		๘,๙๒๒	๒๐,๖๓๒
๑๘	๘๗๒	๒,๖๐๐	๑,๔๘๔	๑,๑๑๗	๑,๒๒๐	๒,๙๙๒	๒,๐๐๙	๔๑๓	๑๒,๗๐๗
๒๕						๑,๘๐๕	๔๖๘		๒,๒๗๓
๓๓			๒๒๓						๒๒๓

Category	Percentage
๗	18%
๑๘	8%
๒๕	3%
๓๓	1%
๓๕	10%
๓๖	1%
๔๐	22%
๔๔	1%
๔๘	3%
๕๐	12%
๕๑	1%
๖๐	1%
๖๔	3%
๖๖	1%
๖๘	3%
๗๐	1%
๗๒	1%
๗๔	1%
๗๖	1%
๗๘	1%
๗๐	1%
๗๒	1%
๗๔	1%
๗๖	1%
๗๘	1%
๗๐	1%
๗๒	1%
๗๔	1%
๗๖	1%
๗๘	1%

หน้า ๑๗

(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๖๗)

๓ ลักษณะภูมิอากาศ

๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอบทุมรัตต์ จัดอยู่ภายในเขตภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน (Tropical Savanna Climate : Aw) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เขตภูมิอากาศแบบสวันนา(Savanna Climate) ซึ่งเป็นลักษณะอากาศที่มีฤดูแล้งสลับฤดูฝนอย่างเด่นชัด ฤดูร้อนมีลักษณะร้อนแห้งแล้ง และในฤดูฝนอาจมีน้ำท่วมขังพื้นที่บริเวณลุ่มน้ำเสีย

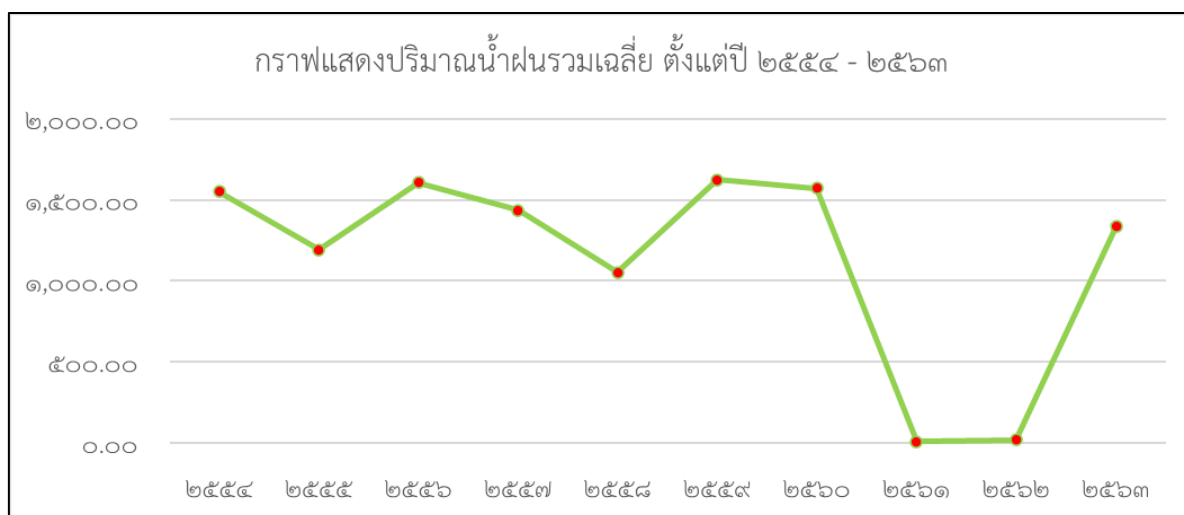
สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอบทุมรัตต์ เป็นพื้นที่ราบ ส่วนหนึ่งอยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการทำนาข้าวแต่มีปัญหาเรื่องดินเค็มจำเป็นที่จะต้องได้รับการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน ซึ่งขณะนี้อำเภอบทุมรัตต์ ก็ได้พยายามปรับปรุงพัฒนาที่ดินให้มีคุณภาพดีขึ้น เพื่อใช้ในการเกษตรให้ได้ประโยชน์อย่างสูงสุด เช่น การให้ราษฎรใช้เกษตรอินทรีย์ในการทำเกษตร

๓.๒ ฤดูกาล สภาพอากาศโดยทั่วไป ประกอบด้วย ๓ ฤดู

ฤดูร้อน	เริ่มตั้งแต่เดือน	กุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม
ฤดูฝน	เริ่มตั้งแต่เดือน	พฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม
ฤดูหนาว	เริ่มตั้งแต่เดือน	ตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์

๓.๓ ปริมาณน้ำฝน

อำเภอบทุมรัตต์ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปี ๒๕๕๙ ปริมาณน้ำฝนสูงสุดคือ ๑,๖๒๕.๒ มิลลิเมตร ฝนตกชุกในเดือนสิงหาคม ปี ๒๕๕๔ มีจำนวนวันที่ฝนตกมากที่สุดคือ ๑๒๐ วัน ปี ๒๕๖๑ มีปริมาณน้ำฝนน้อยสุด คือ ๘.๑๔ มิลลิเมตร ในปี ๒๕๖๒ จำนวนวันที่ฝนตกน้อยที่สุดคือ ๓๘ วัน

ภาพที่ ๖: แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๑๐ปี ตั้งแต่ ปี ๒๕๕๔ - ๒๕๖๓

(ที่มา:กรมอุตุนิยมวิทยา, ๒๕๖๔)

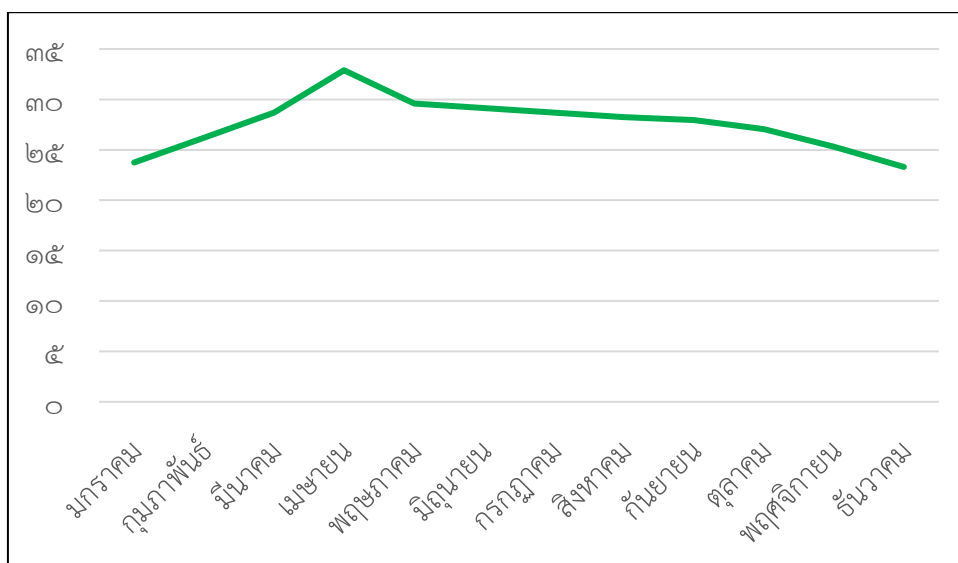
ตารางที่ ๕ : แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๑๐ ปี อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด ปี ๒๕๕๔ – ๒๕๖๓

ที่	เดือน	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย (มม.)
๑	มกราคม	๔๕
๒	กุมภาพันธ์	๒๑๐
๓	มีนาคม	๑๕๒
๔	เมษายน	๓๖๐
๕	พฤษภาคม	๑๘๔๗
๖	มิถุนายน	๑๙๕๐
๗	กรกฎาคม	๑๗๘๐
๘	สิงหาคม	๒๔๑๐
๙	กันยายน	๑๕๒๐
๑๐	ตุลาคม	๙๗๕
๑๑	พฤศจิกายน	๑๒๑
๑๒	ธันวาคม	๒๘
รวม		๑๑,๓๙๘
เฉลี่ย		๑,๑๓๙.๘

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา, ๒๕๖๗

๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

อำเภอปทุมรัตต์ มีอุณหภูมิเฉลี่ย ปี พ.ศ.๒๕๖๗ พบว่าอุณหภูมิต่ำสุดอยู่ที่ ๑๓.๓๐ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนธันวาคม อุณหภูมิสูงสุดอยู่ที่ ๔๑ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนเมษายน และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีมีค่า ๒๘.๑๕ องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ เฉลี่ยตลอดทั้งปี ๗๐.๘๙ ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงสุด ๙๘.๘๗ ในเดือนพฤศจิกายน ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยต่ำสุด ๓๕.๖๗ ในเดือนมีนาคม

ภาพที่ ๗ : แสดงค่าอุณหภูมิเฉลี่ยอำเภอปทุมรัตต์ ปี พ.ศ.๒๕๖๗

(ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ.๒๕๖๘)

ตารางที่ ๖ : แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยอำเภอปทุมรัตต์ ปี พ.ศ.๒๕๖๗

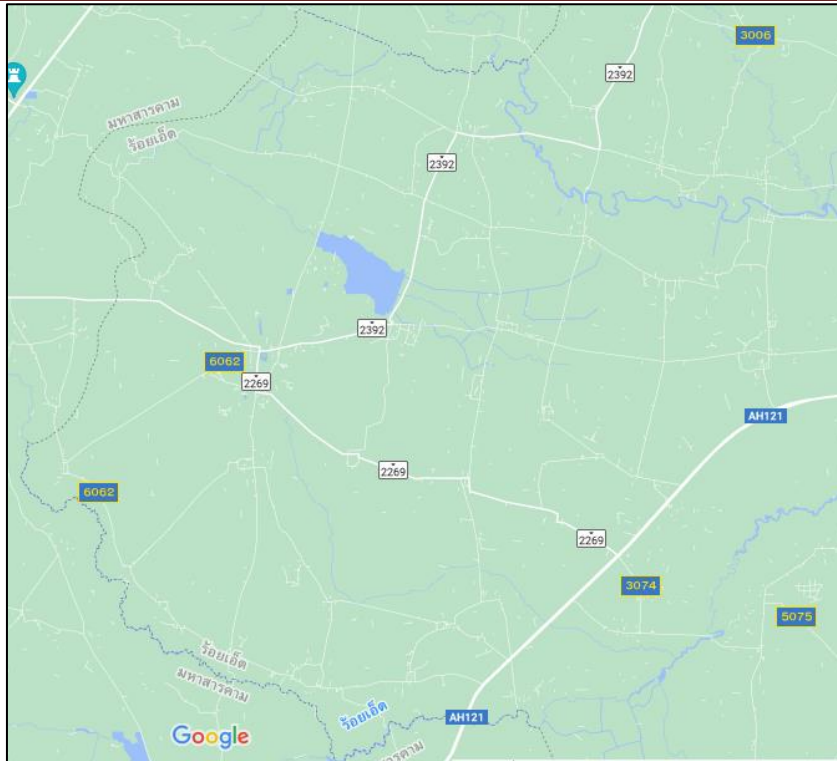
เดือน	อุณหภูมิต่ำสุด	อุณหภูมิสูงสุด	อุณหภูมิเฉลี่ย
มกราคม	๑๗.๒	๓๐.๓	๒๓.๗๕
กุมภาพันธ์	๑๙.๘	๓๒.๖	๒๖.๒
มีนาคม	๒๒.๗	๓๔.๗	๒๘.๗
เมษายน	๒๔.๘	๔๑	๓๒.๙
พฤษภาคม	๒๕	๓๔.๒	๒๙.๖
มิถุนายน	๒๕.๒	๓๓.๑	๒๙.๑๕
กรกฎาคม	๒๕	๓๒.๔	๒๘.๗
สิงหาคม	๒๔.๘	๓๑.๗	๒๘.๒๕
กันยายน	๒๔.๕	๓๑.๔	๒๗.๙๕
ตุลาคม	๒๓	๓๑.๑	๒๗.๐๕
พฤศจิกายน	๒๐.๑	๓๐.๕	๒๕.๓
ธันวาคม	๑๗.๓	๒๙.๓	๒๓.๓

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, ๒๕๖๘

๔ เส้นทางคมนาคม

๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง

อำเภอปทุมรัตต์ มีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทางถนนคอนกรีต อำเภอปทุมรัตต์ห่างจากตัวจังหวัดร้อยเอ็ด ประมาณ ๖๕ กิโลเมตร และมีถนนยุทธศาสตร์ ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๒๐๒ ผ่านอำเภอปทุมรัตต์ ในพื้นที่ตำบล ชี้เหล็ก ตำบลโนนสวรรค์และตำบลสระบัว ระยะทาง ประมาณ ๗ กม.

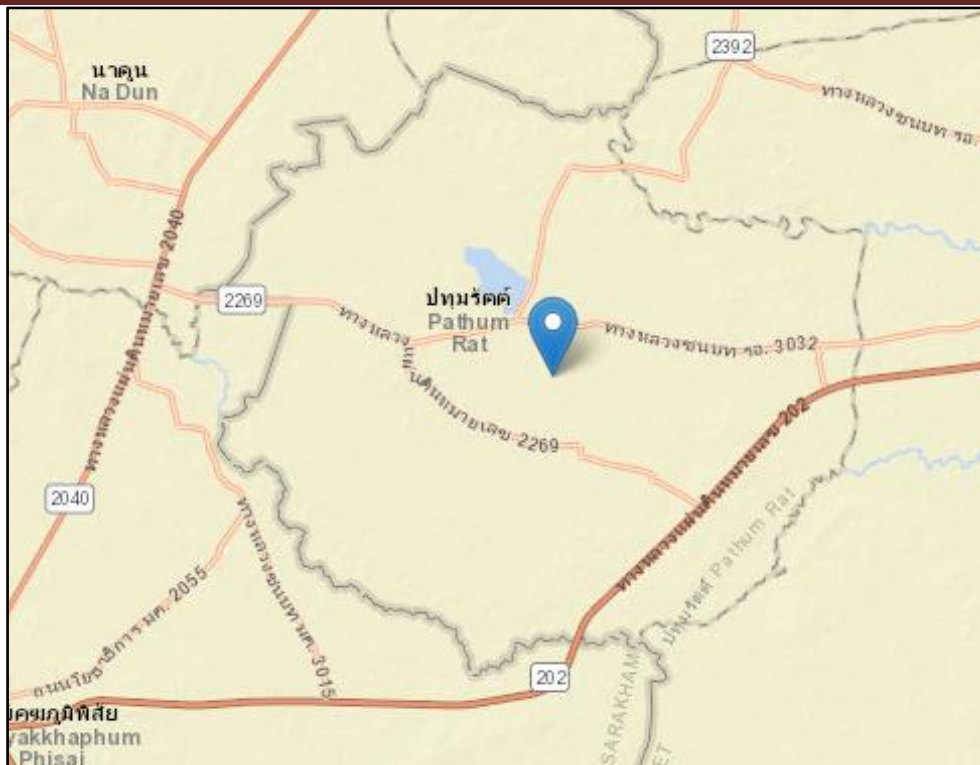

ภาพที่ ๘ : เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล อำเภอปทุมรัตน์
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/login>, ๒๕๖๔)

๔.๒ ถนนเชื่อมต่อระหว่างภาค/จังหวัด/อำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- ทางหลวงชนบทหมายเลข ๒๒๖๙ จากอำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม ผ่านตำบล ดอกกล้า บัวแดง โนนสง่า สระบัว ตัดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๒ ที่ตำบลโนนสวรรค์
- ทางหลวงชนบทหมายเลข ๒๓๙๒ ผ่านตำบลบัวแดง และหนองแคน เข้าสู่อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด
- ทางหลวงชนบทหมายเลข ๓๐๓๒ ผ่านตำบลบัวแดง โพนสูงและชีเหล็กเข้าสู่อำเภอ เกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

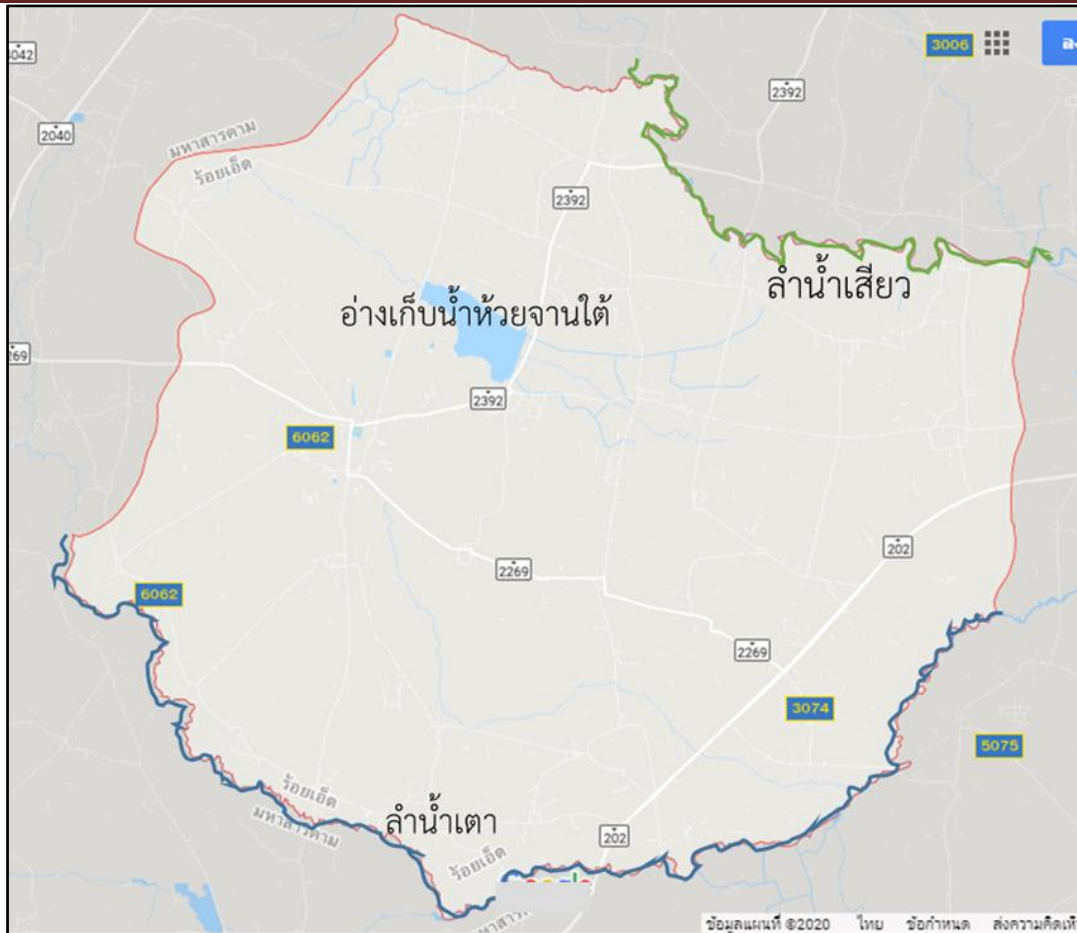
ภาพที่ ๙ : แสดงเส้นทางคมนาคมอำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา: <http://www.mapnall.com/th/map/Esri.WorldStreetMap>)

๕. ด้านแหล่งน้ำและระบบชลประทาน

อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีพื้นที่ชลประทานขนาดกลาง คืออ่างเก็บน้ำห้วยจานใต้ ความจุ ๕.๗๙๕ ล้าน ลบ.ม.และมีแม่น้ำสายสำคัญ ๒ สาย

๑) ลำน้ำเสียว เป็นลำน้ำที่มีต้นน้ำจากอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ไหลผ่านอำเภอปทุมรัตต์ด้านทิศเหนือที่ตำบลหนองแคน ตำบลโพนสูง และตำบล ชี้เหล็ก เป็นลำน้ำที่ใช้ในการแบ่งเขตอำเภอปทุมรัตต์กับอำเภอเกษตรวิสัย

๒) ลำน้ำเตา เป็นลำน้ำที่มีต้นน้ำเกิดที่อำเภอนาคู และอำเภวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ไหลผ่านอำเภอปทุมรัตต์ ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ผ่านตำบลดอกกล้า ตำบลสระบัวและตำบล โนนสวรรค์ เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างอำเภอปทุมรัตต์กับอำเภอยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ภาพที่ ๑๐ : แสดงแหล่งน้ำอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

(ที่มา : <https://www.google.com/maps/place>, ๒๕๖๘)

๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ประชากรในเขตอำเภอปทุมรัตน์ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา มีพื้นที่ ๑๗๖,๓๓๘ ไร่ อาชีพที่รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างหลังจากหมดฤดูการทำเกษตรกรรมแล้ว และบางส่วนมีการค้าขายภายในหมู่บ้านเล็กๆ น้อยๆ เพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัวเท่านั้น

๑) กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมด้านเกษตร

อำเภอปทุมรัตน์ส่วนใหญ่ทำนาเป็นอาชีพหลักและมีการเลี้ยงสัตว์ควบคู่กัน สัตว์ที่เลี้ยงส่วนมากได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ดและไก่ ส่วนใหญ่เลี้ยงไว้สำหรับบริโภคภายในครัวเรือน

ตารางที่ ๗ : ข้อมูลพืชเศรษฐกิจอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ตำบล	พื้นที่ทำการเกษตร(ไร่)				
		ข้าว	อ้อย โรงงาน	ไม้ผล ไม้ยืน ต้น	พืชผัก	รวม
๑	บัวแดง	๒๑,๖๙๗	๓๐	๒๐๑.๒๕	๔๙	๒๑,๙๗๗
๒	ดอกกล้า	๒๑,๐๒๐	๑๒๐	๔๘	๓๖	๒๑,๒๒๔
๓	หนองแคน	๒๖,๓๗๔	๓๓๗	๒๗๒.๕	๓๕	๒๗,๐๑๙
๔	โพนสูง	๑๕,๘๘๙	๒๓๐	๖๗.๕	๓๓	๑๖,๒๒๐
๕	โนนสวรรค์	๒๕,๑๓๔	๔๘๐	๖๐	๒๕	๒๕,๖๙๙
๖	สระบัว	๒๘,๒๙๔	๔๙๖	๑๗๔	๑๕๙	๒๙,๑๒๓
๗	โนนสง่า	๑๘,๓๑๒	๒๑๕	๑๗๑.๗๕	๑๕๐	๑๘,๘๔๙
๘	ขี้เหล็ก	๑๙,๖๖๘	๓๐	๒๐	๑๐	๑๙,๗๒๘
	รวม	๑๗๖,๓๓๘	๑,๙๓๘	๑,๐๑๕	๔๙๗	๑๗๙,๘๓๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบุพผรัตน์, ๒๕๖๘

๒) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

แรงงานภาคเกษตรส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย ๔ คนต่อครัวเรือน การจ้างแรงงานมีมากช่วงปักดำ ในปัจจุบันค่าแรงมีราคาสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะช่วงที่มีการลงทนามาพร้อม ๆ กัน ค่าแรงสูงถึงวันละ ๓๐๐ บาท อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานสูงขึ้น เป็นเพราะว่ามีแรงงานวัยหนุ่มสาวไปทำงานภาคอุตสาหกรรมต่างถิ่นมากขึ้น ทำให้แรงงานภาคการเกษตรลดน้อยลง

- รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย ๒๔๙,๘๔๔ บาท/ปี
- รายได้บุคคลเฉลี่ย ๖๒,๔๖๑ บาท/ปี

๖.๒ ผลผลิตมวลรวมของจังหวัด

จากผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดร้อยเอ็ด ปี ๒๕๕๒-๒๕๖๑ พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร มีแนวโน้มลดลง โดยในปี ๒๕๖๑ มีมูลค่า ๑๔,๘๐๔ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๖ แต่ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคการเกษตรมีแนวโน้มสูงขึ้น มีมูลค่า ๖๐,๗๙๘ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๔ และพบว่าส่วนใหญ่มูลค่าผลิตภัณฑ์ของจังหวัดขึ้นอยู่กับการผลิตสาขาการศึกษา (๑๒,๓๒๘ ล้านบาท) คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓ สาขาการขนส่ง - การขายปลีก (๑๑,๗๑๙ ล้านบาท) คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๕ สาขากิจกรรมทางการเงิน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑ รายละเอียดดังตารางที่ ๔

ตารางที่ ๘ : แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙

ที่	สาขาการผลิต	ปี (หน่วย: ล้านบาท)		
		๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙
๑	ภาคเกษตร	๑๖,๘๓๘	๑๖,๔๘๐	๑๕,๗๒๐
	- เกษตรกรรม การล่าสัตว์และการป่าไม้	๑๖,๘๓๘	๑๖,๔๘๐	๑๕,๗๒๐
๒	ภาคนอกเกษตร	๔๗,๕๘๘	๔๙,๘๖๒	๕๒,๙๒๗
	- การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	๘๓	๑๐๘	๒๓๔
	- การผลิต	๔,๓๕๔	๔,๗๐๑	๕,๑๔๗
	- ไฟฟ้า ก๊าซไอน้ำ และระบบปรับอากาศ	๘๖๙	๘๕๘	๙๐๑
	- การจัดหา น้ำ การจัดการ และการบำบัดน้ำเสีย ของเสีย	๑๒๑	๑๓๐	๑๔๔
	- การก่อสร้าง	๒,๕๐๓	๒,๕๙๒	๒,๗๐๓
	- การขนส่ง และการขายปลีก การซ่อมแซมรถยนต์	๖,๙๗๕	๗,๖๒๒	๘,๑๐๖
	- การขนส่ง และสถานที่เก็บสินค้า	๑,๐๑๗	๑,๑๗๑	๑,๑๓๘
	- ที่พัก โรงแรม และบริการด้านอาหาร	๔๑๙	๔๖๗	๖๐๗
	- ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	๓๘๖	๔๐๙	๓๐๗
	- การป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกัน	๕,๒๒๑	๖,๐๑๗	๗,๐๖๘
	- กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์	๓,๕๔๕	๔,๑๒๕	๔,๗๖๑
	- กิจกรรมทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์ และเทคนิค	๑๒	๑๓	๑๕
	- กิจกรรมบริหาร และสนับสนุน	๗๑	๗๔	๘๑
	- การบริหารราชการ การป้องกันประเทศ ประกันสังคม	๕,๒๒๐	๕,๖๒๐	๕,๔๒๘
	- การศึกษา	๑๓,๓๘๔	๑๒,๒๓๒	๑๒,๒๖๑
	- กิจกรรมด้านสุขภาพ และงานสังคมสงเคราะห์	๒,๔๓๖	๒,๖๒๐	๒,๗๗๓
	- ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ	๑๑๘	๑๑๘	๑๔๘
	- กิจกรรมบริหารด้านอื่นๆ	๑,๐๔๙	๑,๐๘๔	๑,๑๐๔
	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Products)	๖๔,๔๒๖	๖๖,๓๔๒	๖๘,๖๔๗
	ผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อบุคคล (GPP Per Capita,Batxt)	๕๙,๘๒๙	๖๑,๗๔๕	๖๔,๐๕๒
	จำนวนประชากร (๑๐๐ คน)	๑,๐๗๗	๑,๐๗๔	๑,๐๗๒

ที่มา : สำนักงานสถิติ จังหวัดร้อยเอ็ด, ๒๕๖๗

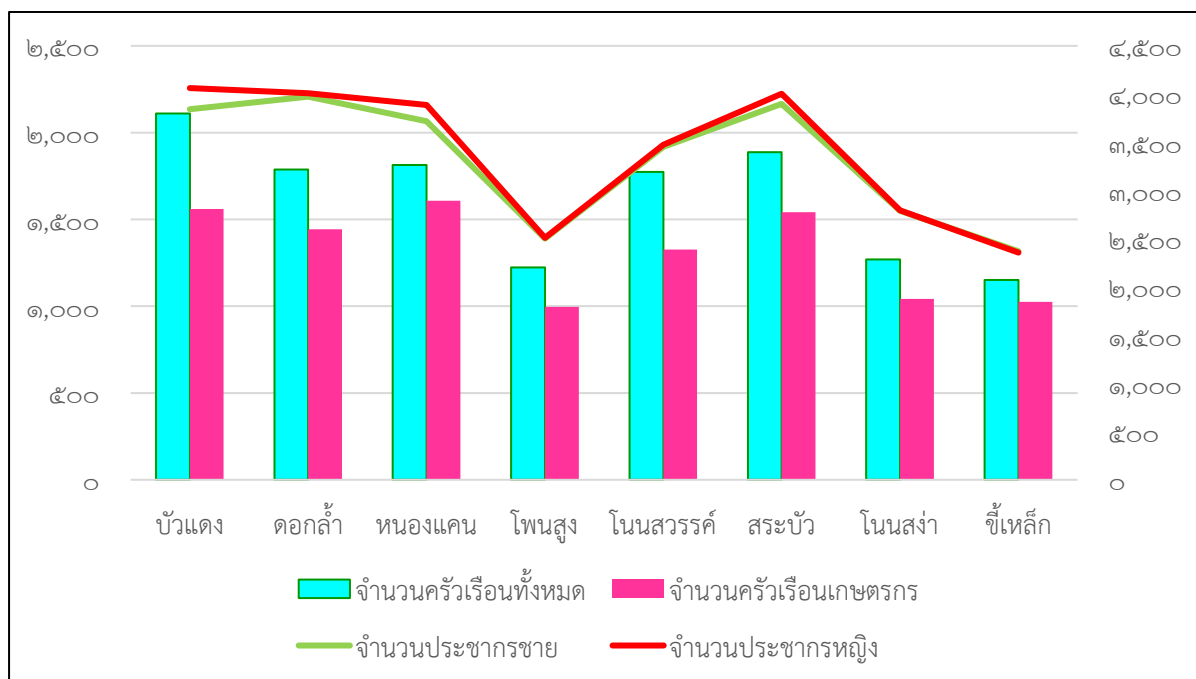
๖.๓ จำนวนครัวเรือน

อำเภอปทุมรัตต์ มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน ๕๓,๕๙๘ คน ครัวเรือน จำนวน ๑๓,๐๑๕ ครัวเรือน จำแนกเป็นชาย ๒๖,๕๔๗ คน หญิง ๒๗,๐๕๑ คน ประชากรส่วนใหญ่่นำถือศาสนาพุทธ

ตารางที่ ๙ : ตารางแสดงจำนวนประชากร อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ ที่	ตำบล	จำนวน ครัวเรือน ทั้งหมด	จำนวน ครัวเรือน เกษตรกร	จำนวน ประชากร ชาย	จำนวน ประชากร หญิง	จำนวน ประชากร รวม
๑	บัวแดง	๒,๑๑๐	๑,๕๖๐	๓,๘๔๔	๔,๐๖๒	๗,๙๐๖
๒	ดอกกล้า	๑,๗๘๗	๑,๔๔๓	๓,๙๗๓	๔,๐๐๘	๗,๙๘๑
๓	หนองแคน	๑,๘๑๓	๑,๖๐๘	๓,๗๑๙	๓,๘๘๘	๗,๖๐๗
๔	โพนสูง	๑,๒๒๔	๙๙๖	๒,๕๐๒	๒,๕๑๐	๕,๐๑๒
๕	โนนสวรรค์	๑,๗๗๓	๑,๓๒๖	๓,๔๕๒	๓,๔๗๕	๖,๙๒๗
๖	สระบัว	๑,๘๘๗	๑,๕๔๒	๓,๘๙๙	๔,๐๐๓	๗,๙๐๒
๗	โนนสง่า	๑,๒๗๐	๑,๐๔๒	๒,๗๘๘	๒,๗๙๔	๕,๕๘๒
๘	ชีเหล็ก	๑,๑๕๑	๑,๐๒๕	๒,๓๗๐	๒,๓๕๖	๔,๗๒๖
รวม		๑๓,๐๑๕	๑๐,๕๔๒	๒๖,๕๔๗	๒๗,๐๕๑	๕๓,๕๙๘

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๑๑ : แสดงจำนวนประชากร ครัวเรือน และครัวเรือนเกษตรกร อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : กรมการปกครอง, ๒๕๖๘)

๖.๔ การศึกษา

อำเภอปทุมรัตต์มีสถานศึกษาของรัฐในระดับมัธยมศึกษาจำนวน ๒ แห่ง คือ โรงเรียนปทุมรัตต์พิทยาคมและโรงเรียนโพ้นสูงประชาสรรค์และโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่มีจำนวน ๔๑ แห่งดังนี้

๑.โรงเรียนบ้านชีเหล็ก	๒.โรงเรียนบ้านโพ้นทอง
๓.โรงเรียนบ้านนาแค	๔.โรงเรียนบ้านพิลา
๕.โรงเรียนบ้านขามป้อม	๖.โรงเรียนบ้านค้อแสนสี
๗.โรงเรียนบ้านม่วง	๘.โรงเรียนบ้านตาจ้อยหนองสระ
๙.โรงเรียนบ้านโนนสะอาด	๑๐.โรงเรียนบ้านโพ้นงาม
๑๑.โรงเรียนบ้านหนองคูโคกเพ็ก	๑๒.โรงเรียนบ้านหนองขาม
๑๓.โรงเรียนชุมชนบ้านโคกหม (พิศิษฐ์พิทยาคาร)	๑๔.โรงเรียนบ้านบัวแดง (ปทุมรัตต์วิทยาคาร)
๑๕.โรงเรียนบ้านหนองบึง	๑๖.โรงเรียนบ้านจานเหนือ
๑๗.โรงเรียนบ้านสระบัว	๑๘.โรงเรียนบ้านหนองมะเขือ
๑๙.โรงเรียนบ้านบัวขาว	๒๐.โรงเรียนบ้านเขวาคอกสวายโดด
๒๑.โรงเรียนบ้านภูดิน	๒๒.โรงเรียนบ้านเขวาทุ่ง
๒๓.โรงเรียนบ้านหนองหญ้าร้างกา	๒๔.โรงเรียนบ้านคูฝายใหญ่
๒๕.โรงเรียนบ้านโคกกลาง	๒๖.โรงเรียนชุมชนบ้านหนองแคน (นันทาภิบาล)
๒๗.โรงเรียนบ้านหนองบึง	๒๘.โรงเรียนบ้านสวนปอ
๒๙.โรงเรียนบ้านสำราญ	๓๐.โรงเรียนบ้านโนนจาน
๓๑.โรงเรียนบ้านดงช้าง	๓๒.โรงเรียนบ้านขนวน(ครูประชาสรรค์)
๓๓.โรงเรียนบ้านฮ้องแฮ	๓๔.โรงเรียนบ้านส้มโฮง
๓๕.โรงเรียนบ้านน้ำคำ	๓๖.โรงเรียนบ้านหัวช้าง
๓๗.โรงเรียนบ้านดุน(บักตุ้ โนนตาแสง)	๓๘.โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์
๓๙.โรงเรียนบ้านโพธิ์น้อย	๔๐.โรงเรียนบ้านจานใต้
๔๑.โรงเรียนบ้านโคกก่อง	

๖.๕ สาธารณสุข

สถานพยาบาล

- ๑.) โรงพยาบาล (ขนาด ๓๐ เตียง) จำนวน ๑ แห่ง ดังนี้
 ๑. โรงพยาบาลปทุมรัตต์
- ๒.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ๑๑ แห่ง ดังนี้
 - ๑.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดอกล้ำ
 - ๒.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนสวรรค์
 - ๓.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสามขา
 - ๔.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านคู - ฝายใหญ่
 - ๕.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านจานใต้
 - ๖.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสระบัว
 - ๗.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสวนปอ
 - ๘.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองส่วย
 - ๙.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านน้ำคำ
 - ๑๐.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านตาจ้อย

๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม

๑. การนับถือศาสนาประชาชนอำเภอปทุมรัตน์ นับถือศาสนาพุทธ มากที่สุดร้อยละ ๙๙.๘๘ ศาสนาคริสต์ ร้อยละ ๐.๑๒

๒. วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ เป็นประเพณี ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดงามปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ซึ่งงานบุญที่ถือปฏิบัติกันอยู่ เช่น บุญข้าวจี บุญพระเวส บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟบุญเบิกบ้าน การทอดเทียนพรรษา บุญข้าวกระยาสาร บุญกฐิน บุญผ้าป่า เป็นต้น บุญประเพณีที่ชาวบ้านเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ โดย ฮีต ๑๒ คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี

- **เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม** เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำความผิด) สังฆาติเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

- **เดือนยี่ ทำบุญคุณลาน** (คุ่มข้าวใหญ่) บุญคุณลานเป็นบุญประเพณีที่สำคัญของอำเภอปทุมรัตน์ ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นาและต่อข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นสิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคุณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชียวข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสวัญกับส่วข้าวแล้ว (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

- **เดือนสาม บุญข้าวจี** เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจีแล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจีและรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธเจ้า พลังคิดว่า ขนบแบ่งข้าวจีเป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อยพระพุทธองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแบ่งข้าวจีต่อหน้าทำให้เกิดความปิติดีใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแบ่งข้าวจี ทำบุญข้าวจีถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

- **เดือนสี่ บุญพระเวส** (บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า ฆะเหวด เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญฆะเหวด เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อาณิสสจะส่งดวงจิตไปเกิดในศาสนาของพระศรีอารยเมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

- **เดือนห้า บุญสงกรานต์** (บุญสงกรานต์) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงฆ์พระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน

- **เดือนหก บุญบั้งไฟ** เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่าเป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการแข่งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางครั้งจะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

- **เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน** เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปิดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

- **เดือนแปด บุญเข้าพรรษา** การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้ความสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

- **เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามืดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าเป็นช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมาทานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว

- **เดือนสิบ บุญข้าวสาก(กระยาสารท)** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าเป็นการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสาก(ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว)ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

- **เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา** จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาบวรณ์หา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระในการทำนาไร่ อากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจำนำพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเฮือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

- **เดือนสิบสอง บุญกฐิน** เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝน และระยะทางไกลจึงทำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเประเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผัดเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากฐินจากปูยผ้ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง ๑๔ คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

๑) เมื่อได้ข้าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน

๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ

๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา

๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน

๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมமாக่อนเส้า สมมาแม่ขึ้นบันได สมมาผัดทุเรียน

๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน

๗) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ ธูปเทียน สมมาผัว และให้เอาธูปเทียนถวายพระ

๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์หรือใส่บาตร

๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ ธูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไป ถวายพระ

๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา

๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)

๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย

๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา

ผีตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไร่นา เมื่อชาวบ้านเข้าหักร้างถางพง เพื่อแปรสภาพที่ดินไปเป็น ที่นา พวกเขาจะทำพิธีเชิญผีตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนา จะต้องทำพิธีเช่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสีเเกวียน (จำลอง เล็กๆ) ให้แก่ผีตาแฮกด้วย

๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

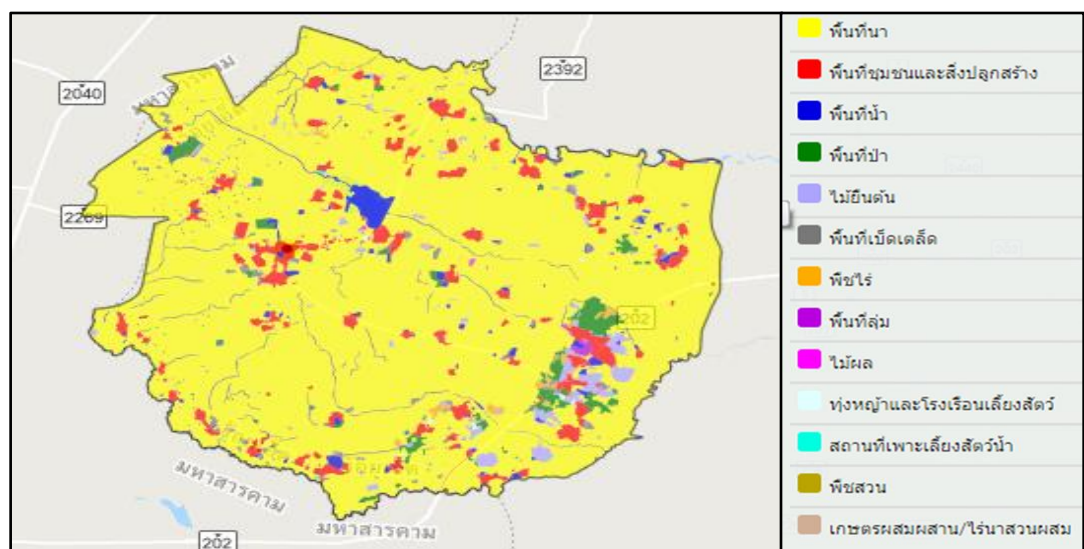
อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำนา ๑๘๘,๖๖๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๒๒ รองลงมา คือพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง จำนวน ๑๑,๙๒๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕.๔๔ และเป็นพื้นที่น้ำ ๖,๑๖๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๓

ตารางที่ ๑๐: แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

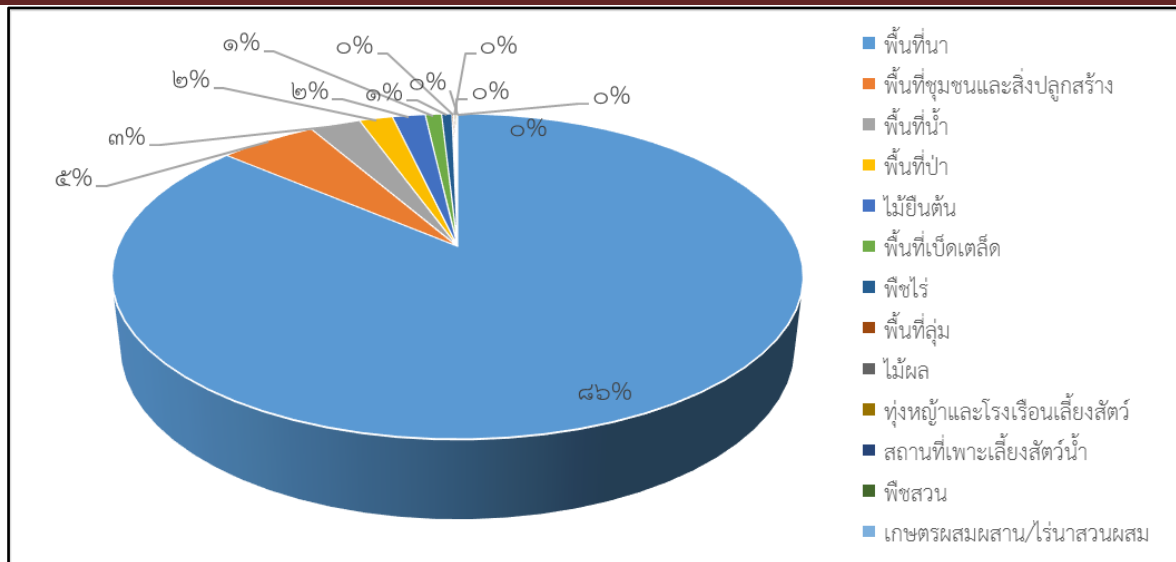
ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
--------	----------------	--------

พื้นที่นา	๑๘๘,๖๖๘	๘๖.๒๒
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๑๑,๙๒๓	๕.๔๔
พื้นที่น้ำ	๖,๑๖๘	๒.๘๑
พื้นที่ป่า	๔,๐๘๐	๑.๘๖
ไม่ย่นต้น	๔,๐๑๒	๑.๘๓
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๑,๙๙๔	๐.๙๑
พืชไร่	๑,๒๖๖	๐.๕๗
พื้นที่ลุ่ม	๒๐๗	๐.๐๙
ไม้ผล	๑๙๗	๐.๐๙
ทุ่งหญ้าและโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	๑๘๕	๐.๐๘
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๗๙	๐.๐๓
พืชสวน	๑๑	-
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	๘	-

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๑๒ : แสดงแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๑๓ : กราฟแสดงประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๓)

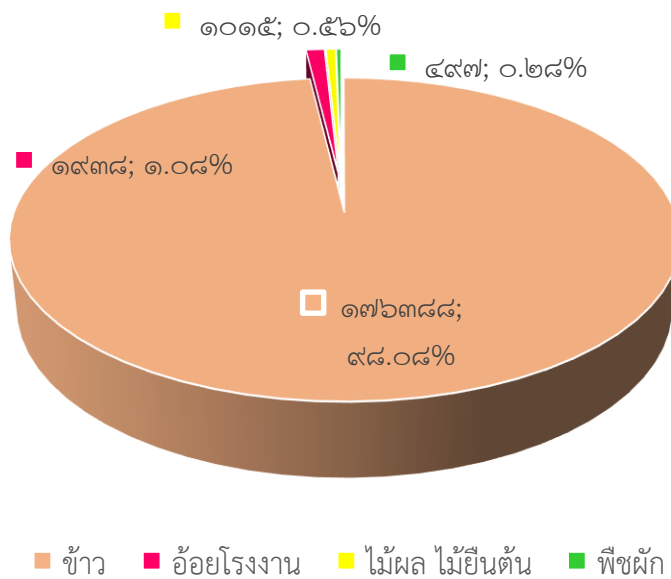
๘ ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

อำเภอปทุมรัตน์ มีพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าว จำนวน ๑๗๑,๑๔๒ ไร่ อ้อยโรงงาน จำนวน ๑,๙๓๘ ไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น จำนวน ๑,๐๑๕ ไร่ และพืชผัก จำนวน ๔๙๗ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๑ : แสดงพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ตำบล	พื้นที่ถือครองทำการเกษตร(ไร่)				
		ข้าว	อ้อยโรงงาน	ไม้ผล ไม้ยืนต้น	พืชผัก	รวม
๑	บัวแดง	๒๑,๖๙๗	๓๐	๒๐๑.๒๕	๔๙	๒๑,๙๗๗
๒	ดอกคำ	๒๑,๐๒๐	๑๒๐	๔๘	๓๖	๒๑,๒๒๔
๓	หนองแคน	๒๖,๓๗๔	๓๓๗	๒๗๒.๕	๓๕	๒๗,๐๑๙
๔	โพธิ์สูง	๑๕,๘๘๙	๒๓๐	๖๗.๕	๓๓	๑๖,๒๒๐
๕	โนนสวรรค์	๒๕,๑๓๔	๔๘๐	๖๐	๒๕	๒๕,๖๙๙
๖	สระบัว	๒๘,๒๙๔	๔๙๖	๑๗๔	๑๕๙	๒๙,๑๒๓
๗	โนนสง่า	๑๘,๓๑๒	๒๑๕	๑๗๑.๗๕	๑๕๐	๑๘,๘๔๙
๘	ชีเหล็ก	๑๙,๖๖๘	๓๐	๒๐	๑๐	๑๙,๗๒๘
	รวม	๑๗๑,๓๓๘	๑,๙๓๘	๑,๐๑๕	๔๙๗	๑๗๙,๘๓๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๑๔ : แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘)

๙. องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

อำเภอปทุมรัตน์ มีกลุ่มองค์กรและสถาบันเกษตรกร กลุ่มอาชีพเกษตรกร ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการ หลายกลุ่ม กลุ่มอาชีพการเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ ๑๒ : รายชื่อกลุ่มผู้ผลิตและประกอบการ OTOP ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน

ที่	ชื่อกลุ่ม	ชื่อประธานกลุ่ม/ เจ้าของกิจการ	ชื่อผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง		
				เลขที่	หมู่	ตำบล
๑	กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	นาง ทิพรัตน์ นาคะ	น้ำเสาวรส ๑๐๐%	๖๗		หนองแคน
๒	กลุ่มอาชีพแปรรูปผ้าบ้านหนองบัวบาน	นาง เพียร แก้วสังข์	เสื้อผ้าจากผ้าขาวม้า, ผ้าไหม	๘๗	๒	หนองแคน
๓	กลุ่มนารวมบ้านหนองหญ้าร้างกา	นาย ธวัชชัย สมบูรณ์พันธ์	ข้าวหอมมะลิปลอดสารพิษ	๑๔๒	๕	สระบัว
๔	กลุ่มจักสานบ้านหนองบัวบาน	นาย ประสาท แสนตลาด	ตะกร้าสานจากไม้ไผ่	๗๙	๒	หนองแคน
๕	ข้าวสหกรณ์การเกษตรปทุมรัตน์	นาง ปราณี อินธิจักร	ข้าวอินทรีย์	๒๒๗	๑๒	บัวแดง
๖	กลุ่มทอเสื่อกกบ้านหนองบัวบาน	นาง หนูพิน ประสงค์ไธ	เสื่อกก	๘๖	๒	หนองแคน
๗	กลุ่มหัตถกรรม บ้านดงช้าง หมู่ที่ ๑	นาง ไพรวลย์ ประโกสันตัง	ผลิตภัณฑ์วัสดุเหลือใช้	๖๔	๑	โนนสง่า
๘	กลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าบ้านหนองแคน	นาง ประทุม จันใส	ผ้าขาวม้า	๑	๑	หนองแคน

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๒ : รายชื่อกลุ่มผู้ผลิตและประกอบการ OTOP ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน (ต่อ)

ที่	ชื่อกลุ่ม	ชื่อประธานกลุ่ม/ เจ้าของกิจการ	ชื่อผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง		
				เลขที่	หมู่	ตำบล
๙	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าขาวม้าลาย แคน บ้านสำราญ	นาง อมรฤทธิ พันธุ์พานิชย์	ผ้าขาวม้า	๕	๕	หนองแคน
๑๐	กลุ่มจักสานบ้านสวนปอ	นาย สมบูรณ์ เนตะคำ	จักสานจากไม้ไผ่	๘๒	๖	หนองแคน
๑๑	กลุ่มอาชีพทอผ้าบ้านนาแค	นาง คำรี	ผ้าขาวม้า	๔๑	๗	ชีเหล็ก
๑๒	กลุ่มทอผ้าไหมลายสก็อตบ้านบักตุ้	นาง สุภาพ พลหนองหลวง	ผ้าไหมพื้น	๗๕	๒	โนนสวรรค์
๑๓	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ จากไหมและฝ้าย	นาง ทองใบ สารโจน์	ผ้าคลุมไหล่	๒	๔	โนนสวรรค์
๑๔	กลุ่มเย็บผ้าและที่นอนบ้านโนนสูง	นางสาว บัวสอน มงคลพิลา	ที่นอนเด็ก	๑๕๒	๑	โนนสูง
๑๕	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ จากไหมและฝ้าย	นาง ทองใบ สารโจน์	กระเป๋าคาด	๒	๔	โนนสวรรค์
๑๖	กลุ่มอาชีพทำขนมบ้านสำราญ	นาง อารีย์ แคนหนองแปน	ขนมจากแป้งข้าวหอมมะลิ	๔๗	๕	หนองแคน
๑๗	กลุ่มทอเสื่อกกบ้านจานเหนือ	นาย เหมือน ต้นจาน	เสื่อกก	๒	๓	บัวแดง
๑๘	กลุ่มจักสานไม้ไผ่บ้านจานเหนือ	นาย เฉลิม แก้วประชิด	ตะกร้าสานจากไม้ไผ่	๔	๓	บัวแดง
๑๙	กลุ่มอนุรักษ์ผ้าไหมพื้นเมือง	นาง พิศาล วงศ์น้ำคำ	น้ำผึ้ง	๓๓	๖	โนนสูง
๒๐	กลุ่มหัตถกรรมทอผ้าไหมสีธรรมชาติ บ้านขามป้อม	นาง บัวลา มัทธะพานัง	ผ้าพื้น	๓๗	๖	ชีเหล็ก
๒๑	กลุ่มจักสานกระติบข้าวจากต้นคล้า	นาง เลื่อน สอนจันทร์	กระติบข้าวจากต้นคล้า	๕๓	๕	โนนสวรรค์
๒๒	กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์บ้านบักตุ้	นาง ทองเลื่อน สีสม	แก้วบักตุ้	๔	๒	โนนสวรรค์
๒๓	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ จากขนแกะ	นาง สมปอง พิมพ์หนองตอ	ผ้าพันคอ	๒๐	๔	โนนสวรรค์
๒๔	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโนนทัน	นาง วรณดี เขียวสนาม	น้ำพริกปลาย่าง	๔๐	๔	โนนสง่า
๒๕	กลุ่มข้าวกล้องอินทรีย์บ้านสำราญ	นาย วีระยุทธ สุวัฒน์	ข้าวกล้องอินทรีย์	๑๗	๕	หนองแคน
๒๖	กลุ่มจักสานบ้านบักตุ้	นาย อนันต์ สอนจันทร์	ตะกร้าสานจากไม้ไผ่	๓	๒	โนนสวรรค์
๒๗	กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ร้อยรักษ์	นาง ทองใบ สารโจน์	ผ้าขาวม้า	๒	๔	โนนสวรรค์
๒๘	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโนนทัน	นาง วรณดี เขียวสนาม	ปลาร้าบองสมุนไพร	๔๐		โนนสง่า
๒๙	กลุ่มทอผ้าไหมลายสก็อตบ้านบักตุ้	นาง สุภาพ พลหนองหลวง	ผ้าไหมลายสก็อต	๗๕	๒	โนนสวรรค์
๓๐	กลุ่มปลูกผักปลอดภัยบ้านจานเหนือ	นางสาว รัชณี คุ้มขันธุ์	ผักปลอดสารพิษ	๕๕	๓	บัวแดง

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๒ : รายชื่อกลุ่มผู้ผลิตและประกอบการ OTOP ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน (ต่อ)

ที่	ชื่อกลุ่ม	ชื่อประธานกลุ่ม/ เจ้าของกิจการ	ชื่อผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง		
				เลขที่	หมู่	ตำบล
๓๑	กลุ่มเครือข่ายเกษตรยั่งยืนตำบลหนองแคน	นาย สว่าง สุขแสง	โคลนพอกหน้าข้าวหอมมะลิ สมุนไพร	๗๓	๕	หนองแคน
๓๒	กลุ่มสตรีกระเป๋าก็ก	นาง นงเยาว์ ดวงมาลา	กระเป๋าก็ก	๒๖	๗	ชีเหล็ก
๓๓	กลุ่มทอเสื่อกกบ้านหัวช้าง	นาง คำปุ่น สิมสีดา	เสื่อกกลายซิด	๗	๖	โนนสวรรค์
๓๔	กลุ่มผ้าไหมผ้าฝ้ายทอมือร้อยชิด	นาง สำเรียง แสนคาน	ผ้าคลุมไหล่ชิด	๔๖	๖	ชีเหล็ก
๓๕	กลุ่มอาชีพแม่บ้านพิลา	นาง ทองคำ พิมพ์ศักดิ์	โดนัทอบ	๕๐	๓	ชีเหล็ก
๓๖	กลุ่มผ้าไหมผ้าฝ้ายทอมือร้อยชิด	นาง สำเรียง แสนคาน	ผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสี ธรรมชาติ	๔๖	๖	ชีเหล็ก
๓๗	กลุ่มอาชีพสตรีบ้านฝายใหญ่ หมู่ที่ ๔	นาง สุมาลี พิมพ์พรหม	กระติบข้าวจากต้นกก	๙	๔	หนองแคน
๓๘	กลุ่มหัตถกรรมทอผ้าฝ้ายอมสีธรรมชาติ บ้านฮ้องแอ	นาง สอาด โต้นวูธ	ผ้าสไบ/คลุมไหล่ ๓ เข	๑๐	๕	โนนสวรรค์
๓๙	กลุ่มแปรรูปผ้าบ้านสวนปอ	นางสาว มณีนรัตน์ ศรีตะสังข์	เสื้อผ้าจากผ้าขาวม้า, ผ้าไหม	๑๙	๖	หนองแคน
๔๐	กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านสวนปอ หมู่ที่ ๖	นาง สมหวัง ทองวิชิต	ผ้าโสร่ง	๗	๖	หนองแคน
๔๑	กลุ่มพัฒนาอาชีพสตรีบ้านหนองบัว บาน	นาง เต็มศิริ แสนตลาด	ผ้าขาวม้า	๗๗	๒	หนองแคน
๔๒	กลุ่มตลาดสีเขียวบ้านสำราญ	นาง ผ่องศรี ละเหลา	ผักปลอดสารพิษ	๖๖	๕	หนองแคน
๔๓	กลุ่มทอเสื่อกก	นาง สุภาพ พินิจลำ	กระเป๋าสื่อกก	๗	๑๐	ดอกกล้า
๔๔	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านพิลา	นาง อัมพร สามสี	ผ้าฝ้ายมัดหมี่	๓๓	๓	ชีเหล็ก
๔๕	กลุ่มทอเสื่อกก	นาง สุภาพ พินิจลำ	เสื่อกก	๗	๑๐	ดอกกล้า
๔๖	กลุ่มจักสานบ้านนาแค	นาง สมจิริง บัตรวิเศษ	กระติบข้าว	๑๖	๗	ชีเหล็ก
๔๗	กระยาสารทคุณหญิง	นางสาว นภัทร สุขิมงคล	กระยาสารท	๙๗	๑๐	บัวแดง
๔๘	กลุ่มอาชีพทอผ้าฝ้ายลายไข่มดแดง	นาง เพ็ญศรี อามาศย์เสนา	ผ้าฝ้ายลายไข่มดแดง	๑๔๘	๑	สระบัว
๔๙	กลุ่มจักสานบ้านดอนตู	นาง สมบูรณ์ เทียม ฟุตบอลล์	กระติบข้าวจากต้นกก	๕๐	๕	สระบัว
๕๐	กลุ่มทอผ้าบ้านจานเหนือ	นาง กุสุมา พิมพ์พา	ผ้าขาวม้า	๘๕	๓	บัวแดง
๕๑	กลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์บ้านสำราญ	นาย จำลอง เขียวขำ	ไข่ไก่อินทรีย์	๗๒	๕	หนองแคน

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๒ : รายชื่อกลุ่มผู้ผลิตและประกอบการ OTOP ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน (ต่อ)

ที่	ชื่อกลุ่ม	ชื่อประธานกลุ่ม/ เจ้าของกิจการ	ชื่อผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง		
				เลขที่	หมู่	ตำบล
๕๒	กลุ่มจักสานบ้านจานเหนือ	นางสาว อำพันธ์ บัวศรี	ตะกร้าสานจาก เส้นพลาสติก	๕๔	๓	บัวแดง
๕๓	กลุ่มทอผ้าไหมบ้านโนนท่อน	นาง พุทธา หอมอินทร์	ผ้าไหมมัดหมี่	๘๕	๑๑	สระบัว
๕๔	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านโคกกลาง	นาง สุภาพ พันธุ์พานิชย์	ผ้าขาวม้า ผ้าฝ้าย	๖๓	๘	หนองแคน
๕๕	กลุ่มแปรรูปอาหารบ้านสวนปอ	นางสาว อำนวย สิทธิเนตร	น้ำพริกปลาย่าง	๑๑๘	๖	หนองแคน
๕๖	กลุ่มขนมตำบลโนนสง่า	นาง จุลจิรา อินทร์เคน	ขนมทองม้วน	๑๙	๕	โนนสง่า
๕๗	กลุ่มอาชีพแม่บ้านพิลา	นาง ทองคำ พิมพ์ศักดิ์	ทองม้วน	๕๐	๓	ชีเหล็ก
๕๘	กลุ่มผ้าไหมผ้าฝ้ายทอมือร้อยขีด	นาง สำเรียง แสนคาน	ผ้าคลุมไหล่	๔๖	๖	ชีเหล็ก
๕๙	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านโคกกลาง	นาง สุภาพ พันธุ์พานิชย์	ผ้าพันคอ	๖๓	๘	หนองแคน
๖๐	กลุ่มทอผ้าไหมบ้านโนนท่อน	นาง พุทธา หอมอินทร์	ผ้าพันคอ	๘๕	๑๑	สระบัว

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๓ : จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๑๕
เครื่องดื่ม	๑
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๒๘
ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก	๑๗
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๑
รวม	๖๐

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๔ : ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอปทุมรัตน์

ชื่อ	ที่ตั้ง			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
เลี้ยงไก่พื้นเมืองและสัตว์เศรษฐกิจ	๓๗	๙	หนองแคน	๗	นางสุภาพร คำลี
ปลูกพืชสมุนไพรบ้านโคกก่อง	๖	๕	โพนสูง	๑๑	นางจรรยา วิชัยวงษ์
ปลูกพืชผสมผสานบ้านโคกกลาง	๑๕๘	๘	หนองแคน	๑๒	นางพิกุล สุทวีชัย
เลี้ยงโคพันธุ์เนื้อบ้านหนองบัวแดงน้อย ม.๑๓	๓๕	๑๓	สระบัว	๑๑	นายประมวน สืบสุนทร
เลี้ยงโคขุนบ้านฮ่องแฮ	๑๐	๔	โนนสวรรค์	๑๒	นางวาสนา อภัยศรี
นาแปลงใหญ่บ้านส้มโฮงน้อย หมู่๒ กลุ่ม๒	๕๒	๒	ชีเหล็ก	๓๑	นายปริญญา สัจจะวิสัย
นาแปลงใหญ่บ้านดอกกล้า	๒๙	๑	ดอกกล้า	๑๘	นายคมสัน ศาลาดี
นาแปลงใหญ่บ้านโพนสูง	๔๑	๑	โพนสูง	๗๔	นายถาวร ชัยดี
นาแปลงใหญ่ลำน้ำเสียว	๑๕๓	๓	หนองแคน	๗๖	นายอนันต์ ไชยมงคล
นาแปลงใหญ่บ้านชีเหล็ก หมู่๔ กลุ่ม๑	๑๓	๔	ชีเหล็ก	๓๕	นายสมทรง สมภักดี
นาแปลงใหญ่ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านตาจ้อย	๑๐๕	๑๒	ดอกกล้า	๕๐	นางสถาพร หงโสภา
นาแปลงใหญ่บ้านคุดแต่ ม.๕	๑๖๗	๕	บัวแดง	๖๗	นายประคอง ศรีบุญเรือง
นาแปลงใหญ่บ้านชีเหล็ก ม.๑	๑๖๓	๑	ชีเหล็ก	๒๙	นางนงนุช สีหา
นาแปลงใหญ่คูใหญ่ ม.๑๔	๑๑๕	๑๔	หนองแคน	๓๕	นายเกษร บัตรวิเศษ
นาแปลงใหญ่ ศพก.ปทุมรัตน์ ต.โนนสวรรค์	๑๕๙	๑	โนนสวรรค์	๕๖	นายเอกณรงค์ ชื่นมณี
นาแปลงใหญ่บ้านหนองส่วย หมู่ที่ ๘	๖๓	๘	โนนสง่า	๓๔	นายสุพรรณ อูทธิสินธุ์
นาแปลงใหญ่บ้านจานเหนือ ม.๓	๙๙	๓	บัวแดง	๔๙	นายเกษม สุจริต
นาแปลงใหญ่บ้านดงช้าง ม.๙	๑๑๕	๙	โนนสง่า	๓๗	นางฉัตรดาว สายสมร
ผู้ปลูกพืชสมุนไพรทางการแพทย์ปทุมรัตน์	๓๗	๘	หนองแคน	๑๐	นางสาวมะลิวัลย์ นามแฝง
ปลูกอินทผลัมบ้านโนนสะอาด กลุ่ม๒	๗๗	๕	ดอกกล้า	๗	นายสมศรี นานา
ปลูกหญ้าเนเปียร์และจัดหาพืชพลังงาน	๑๔๖	๑๐	บัวแดง	๑๑๓	นายสามารถ จันทรโสภา
ปลูกอินทผลัมบ้านโนนสะอาด	๗๐	๕	ดอกกล้า	๗	นายสุบิน แสงเทพ
เกษตรผสมผสานบ้านโคกหม	๑๑๑	๒	บัวแดง	๙	นายไพบุลย์ ศรีประดู่
เลี้ยงโคเนื้อบ้านบัวแดง	๓๘๖	๑๒	บัวแดง	๘	นายสมศักดิ์ บุตตะ
เลี้ยงโคเนื้อเพิ่มรายได้สร้างอาชีพ	๑๙๘	๖	โนนสวรรค์	๘	นายอดุลย์ สีนวนจำปา
เกษตรผสมผสานบ้านศรีไศล	๑๖	๑๒	สระบัว	๙	นายอุดม แก้วดี

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์,๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๔ : ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอปทุมรัตน์ (ต่อ)

ชื่อ	ที่ตั้ง			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
เลี้ยงโคเนื้อบ้านโนนโพธิ์	๑๑๘	๕	โนนสง่า	๑๐	นายจิระศักดิ์ สาดี
เกษตรผสมผสานบ้านโนนตาแสง	๖๒	๑๐	โนนสวรรค์	๗	นางสมพร พิลาทิพย์
เลี้ยงโคเนื้อบ้านโนนสะอาด กลุ่ม๒	๒๐	๕	ดอกลำ	๗	นายจักริน ภูมิสุน
เลี้ยงโคเนื้อบ้านโนนสะอาด	๑๑๗	๕	ดอกลำ	๘	นายประเคน เพ็งสุวรรณ
ปลูกพืชสมุนไพรบ้านดงช้าง	๓๗	๒	โนนสง่า	๗	นางอ้วน ดีผาย
เลี้ยงโคขุนบ้านโนนสะอาด	๘๔	๕	ดอกลำ	๘	นายเม้า มะโรงมีด
เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่บ้านโนนท่อน	๑๕	๑๑	สระบัว	๘	นายบุญเสาร์ บาลศิริ
เลี้ยงปลาดุกอุยบ้านโนนท่อน	๑๐๕	๑๑	สระบัว	๘	นางบัวผัน แสงเทพ
เพาะเห็ดนางฟ้าเห็ดขอนขาวบ้านโนนท่อน	๔๐	๑๑	สระบัว	๗	นางสาวชนิดา หอมไกล
เกษตรผสมผสานบ้านสะแบง กลุ่ม๒	๗๔	๒	สระบัว	๘	นายสุนทร อามาศย์เสนา
เกษตรผสมผสานบ้านสะแบง	๘๗	๒	สระบัว	๗	นางคำปุ่น ปทุมทอง
นาแปลงใหญ่โพธิ์ศรีม่วง	๙๕	๖	โพนสูง	๑๑๙	นายบุญสืบ โทนหงสา
นาแปลงใหญ่บ้านหนองคู-โคกเพ็ก	๙๔	๓	ดอกลำ	๖๑	นายวรเชษฐ์ ผลผาเลิศ
นาแปลงใหญ่บ้านนาแค ม.๗	๒๖	๗	ขี้เหล็ก	๖๖	นางนงเยาว์ ดวงมาลา
ทอผ้าบ้านท่าม่วง	๕๑	๓	โพนสูง	๗	นางเรณู โลโห
เลี้ยงกบบ้านเหล่าป่าแคน	๙	๑๑	หนองแคน	๗	นางวิจิตร ศรีประดู่
ไร่นาสวนผสมแบบยั่งยืนบ้านดงช้าง	๓๑	๑	โนนสง่า	๗	นายวีระชาติ เกรียงศรี
ไร่นาสวนผสมบ้านสำราญ หมู่ที่ ๕	๓๔	๕	หนองแคน	๗	นางอมรฤทธิ พันธุ์พานิชย์
เลี้ยงโคเนื้อบ้านดู่โป้	๑๑๓	๗	หนองแคน	๗	นางสุรางรัตน์ อุ่นหัวเรือ
นาแปลงใหญ่บ้านโนนทัน	๓๙	๔	โนนสง่า	๓๘	นางพันธ์ทอง จันทร์สีทา
เลี้ยงโคขุน หมู่ ๑๖	๑๔๐	๑๖	สระบัว	๘	นายพิษณุ หลวงศรี
สวนป่าน้ำเกษตรกรรมยั่งยืน	๕๙	๙	โนนสง่า	๗	นายมคพน วรไว
เกษตรอินทรีย์บ้านดอนตู ม.๓	๑๙๓	๓	หนองแคน	๗	นางกานต์วี สมดี
เลี้ยงโคเนื้อบ้านหัวช้าง	๑๑๐	๖	โนนสวรรค์	๗	นายสำอางค์ อึ้งชื่น
เลี้ยงเนื้อบ้านโคกกลาง	๘๕	๘	หนองแคน	๗	นายณรงค์ บัตรวิเศษ
เลี้ยงโคเนื้อบ้านดอนตู กลุ่ม๒	๗	๘	บัวแดง	๘	นายทวี สุจริต

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๔ : ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอปทุมรัตน์ (ต่อ)

ชื่อ	ที่ตั้ง			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
โคขุนบ้านตาจ้อย	๘๒	๑๒	ดอกกล้า	๗	นางพรรณิ จันคักดา
เลียงโคต้นน้ำบ้านแดนสวรรค์	๑๔	๙	หนองแคน	๘	นายเกรียงศักดิ์ นาพิมพ์
เลียงโคเนื้อโคกกลางสามัคคี	๒๖	๘	หนองแคน	๑๐	นายเรียง สระใหญ่
โคเนื้อสร้างสุขบ้านโพหนอง	๑๗๓	๕	ชีเหล็ก	๑๐	นายขวัญชัย ช่างถม
เลียงโคเนื้อบ้านเลิงแก หมู่๑๕	๔๔	๑๕	โนนสวรรค์	๙	นางดวงจันทร์ พิมพ์ผา
เกษตรทฤษฎีใหม่บ้านดงช้าง	๒๓	๒	โนนสง่า	๗	นางไพพรรณ์ เทวิลตา
เศรษฐกิจพอเพียงแบบยั่งยืนบ้านดงช้าง	๑๐๑	๑	โนนสง่า	๙	นายชูชาติ เกรียงศรี
โคเนื้อรุ่งเรืองบ้านตาจ้อย	๑๘	๒	ดอกกล้า	๑๑	น.ส.จิรัฐติกา จันทมาตย์
เลียงโคเนื้อบ้านบัวขาว ม.๑๖	๘๓	๑๖	สระบัว	๘	นางประภาพร มานะ
เลียงโคเนื้อบ้านดอนตู	๑๓	๕	สระบัว	๘	นายสำลี แก้วลาน
ไร่นาสวนผสมบ้านดงช้าง ม.๑ กลุ่ม๔	๑๒๗	๑	โนนสง่า	๗	นางทองมี จำปา
นาแปลงใหญ่บ้านดงช้าง ม.๑	๓๘	๑	โนนสง่า	๔๕	นายพิชัย วรวิเศษ
เลียงโคขุนบ้านสามขา	๗๐	๒	โพนสูง	๑๖	นายสมร เกิดสิงห์
เลียงโคขุนบ้านโคกกลาง	๗๑	๘	หนองแคน	๑๐	นายอุดม ทอนมาตร
ไร่นาสวนผสมบ้านโนนสะอาด กลุ่ม๒	๑๐๙	๕	ดอกกล้า	๑๒	นายจันทร์ ภูมิสุน
เลียงโคขุนบ้านโพนสูง หมู่ ๑	๙๘	๑	โพนสูง	๑๑	นายรัศมี พิมพ์พรม
ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหม	๑๐	๑	สระบัว	๒๐	นางทองย่น เยาวจตุรัส
กระเทียมดำเพื่อสุขภาพอำเภอปทุมรัตต์	๘๖	๘	บัวแดง	๙	นายเกษม ชันแก้ว
ไร่นาสวนผสมบ้านดงช้าง ม.๑ กลุ่ม๓	๕๙	๑	โนนสง่า	๗	นางถ้วน ไทยสงคราม
เลี้ยงแพะ-แกะและเลี้ยงสัตว์แบบผสมผสาน	๑๐๙	๑	สระบัว	๑๐	นายบุญติด แสงหงษ์
เย็บผ้าโหลบ้านโนนสวรรค์ ม.๑๔	๒๑๔	๑๔	โนนสวรรค์	๙	นายพัชรินทร์ เหลาไชย
ไร่นาสวนผสมบ้านดงช้าง ม.๑ กลุ่ม๒	๑๑	๑	โนนสง่า	๗	นางสงบ ชำนาญจันทร์
เลี้ยงแพะบ้านโนนสวรรค์ ม.๑	๑๔๙	๑	โนนสวรรค์	๑๑	นายบุญเรือง สุ่มชาวงษ์
นาแปลงใหญ่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านโคกก่อ	๓๕	๕	โพนสูง	๕๔	นายสุภาพ มิทะลา
ไร่นาสวนผสมบ้านโคกเพ็ก กลุ่ม๓	๕๗	๔	ดอกกล้า	๘	นางอรรณูญา อนุอัน
ไร่นาสวนผสมบ้านหนองคู	๑๓	๓	ดอกกล้า	๗	นางสาวลักษณ อุทธิสิน

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๔ : ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอปทุมรัตต์ (ต่อ)

ชื่อ	ที่ตั้ง			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
ไร่นาสวนผสมบ้านโคกเพ็ก กลุ่ม ๒	๑๔๗	๔	ดอกกล้า	๗	นางพรพรรณ อนุอัน
นาแปลงใหญ่บ้านส้มโฮงน้อย กลุ่ม ๑	๑	๒	ชีเหล็ก	๓๕	นางหอมจันทร์ ช่างถม
เลี้ยงโคบ้านโคกเพ็ก	๒๓	๔	ดอกกล้า	๗	นายกองเจ็ด ต่อดิด
จับแมลงเพื่อการค้าบ้านหนองบึง	๑๕๑	๔	บัวแดง	๘	นางสาวมะลิวัน ศรีสินิต
ทอผ้าไหมผ้าฝ้ายทอมือร้อยชิด	๔๖	๖	ชีเหล็ก	๑๐	นางสำเรียง แสนคาน
แปรรูปผลิตภัณฑ์จากขนแกะ	๒๐	๔	โนนสวรรค์	๑๐	นางสมปอง พิมพ์หนองตอ
แปรรูปผลิตภัณฑ์จากไหมและฝ้าย	๒	๔	โนนสวรรค์	๘	นางทองใบ สาโรจน์
ข้าวอินทรีย์บ้านโนนโพธิ์	๗๙	๒	โนนสง่า	๒๘	นายพิมพ์า เพี้ยแก้ว
ไร่นาสวนผสมบ้านสระแก้ว กลุ่ม ๒	๔๒	๑๕	ดอกกล้า	๑๒	นายบุญโฮม มณีเรือง
ไร่นาสวนผสมบ้านคูฝ้ายใหญ่ ม.๑๓ กลุ่ม ๑	๑๖๔	๑๓	หนองแคน	๙	นางดวงใจ สงครินทร์
ไร่นาสวนผสมบ้านคูใหญ่ ม.๑๔ กลุ่ม ๓	๑๑๑	๑๔	หนองแคน	๗	นายวิจิตร วรวิเศษ
ไร่นาสวนผสมบ้านคูใหญ่ ม.๑๔ กลุ่ม ๒	๒๔๓	๑๔	หนองแคน	๖	นางสำเนียง สุริยัพ
เลี้ยงโคขุนบ้านคูโป้ กลุ่ม ๒	๑๑๑	๗	หนองแคน	๑๕	นายรเดช มหาสาร
ไร่นาสวนผสมบ้านสระแก้ว	๑๖	๑๕	ดอกกล้า	๘	นางวิรัชพัชร จำปนวน
เลี้ยงโคขุนบ้านน้ำคำ	๓๑	๓	โนนสวรรค์	๑๒	นายสุภาสิต พลหนองหลวง
นาแปลงใหญ่บ้านจานใต้	๑๖๙	๙	โพนสูง	๑๗	นายจำรัส เข้มทอง
ไม้ดอกไม้ประดับบ้านหนองแต้	๑๙	๖	ดอกกล้า	๑๖	นางปราณี แพงสาย
เลี้ยงโคขุนบ้านหนองส่วย	๕๐	๘	โนนสง่า	๑๔	นายอรุณ ซอหนองบัว
เลี้ยงโคขุนบ้านคุดแต่	๒๙	๕	บัวแดง	๙	นายอิทธิพล กวางขุนทด
เลี้ยงโคขุนบ้านปอภาร ม.๑๔	๙	๑๔	สระบัว	๗	นายบุญเรือง คำทอง
ไร่นาสวนผสมบ้านม่วง	๑๗๙	๗	ดอกกล้า	๑๓	นางอรัญญา แก้วดี
ทอผ้าซิดแพรวาบ้านคุดแต่ หมู่ที่ ๕	๑๓๐	๕	บัวแดง	๑๑	นางสาวจิตาภา ผิวจันดา
เกษตรผสมผสานบ้านคุดแต่	๒๙	๕	บัวแดง	๗	นางทองสุข กวางขุนทด
เลี้ยงโคขุนทุ่งกุลาบ้านฮ้องแอ้	๔๒	๔	โนนสวรรค์	๑๔	นายดำรงค์ สีลา
เกษตรผสมผสานบ้านสระแก้ว กลุ่ม ๒	๑๐	๑๕	ดอกกล้า	๒๔	นายคำดี สืบเหล้าจั่ว
ไร่นาสวนผสมบ้านโนนใหม่ ม.๑๓	๑๐๕	๑๓	โนนสวรรค์	๑๕	นายประมวล แสงแก้ว

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๔ : ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอปทุมรัตน์ (ต่อ)

ชื่อ	ที่ตั้ง			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
ไร่นาสวนผสมบ้านโนนเจริญ ม.๑๐ กลุ่ม๓	๒๑	๑๐	โนนสง่า	๗	นางทองจันทร์ ศรีวรรณะ
ไร่นาสวนผสมบ้านโนนจาน ม.๗	๕๗	๗	โนนสง่า	๗	นางทัศนีย์ สืบสำราญ
ไร่นาสวนผสมบ้านโนนเจริญ ม.๑๐	๖๔	๑๐	โนนสง่า	๘	นายบุญนำ วรวิเศษ
ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรบ้านเขาวงศ์ กลุ่ม๒	๖๐	๘	สระบัว	๙	นายดี คำสุก
กลุ่มผู้ใช้น้ำจากพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตรบ้านสะแบง ม.๒ กลุ่ม๓	๖๘	๒	สระบัว	๘	นายสุวรรณ นามมูลตรี
กลุ่มผู้ใช้น้ำจากพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตรบ้านสระบัว ม.๑ กลุ่ม ๓	๑๔๘	๑	สระบัว	๘	นายสุวัฒน์ อามาศย์เสนา
กลุ่มผู้ใช้น้ำจากพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตรบ้านสะแบง ม.๒ กลุ่ม๒	๙๕	๒	สระบัว	๗	นายสุระพล คงชา
ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรบ้านเขาวงศ์	๑๔๖	๘	สระบัว	๗	นางนารี ชุนไทยสงค์
ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรบ้านเขวโคก กลุ่ม๓	๖	๗	สระบัว	๘	นางรัตนพร อามาตมลตรี
ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรบ้านเขวโคก กลุ่ม๒	๕	๗	สระบัว	๗	นายถาวร ลุนสร
เลี้ยงโคพันธุ์ผสมบ้านภูดิน ม.๑๐	๑๔	๑๐	สระบัว	๗	นางสมจิตร ใจหาญ
ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรบ้านเขวโคก	๖๔	๗	สระบัว	๙	นายทองคุณ สงค์มา
ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรบ้านโคกหม ม.๑๐	๑๙๖	๑๐	บัวแดง	๗	นางนวลศรี ทองแสน
ไร่นาสวนผสมบ้านศรีไส	๒๙	๑๒	สระบัว	๑๒	นางสว่าง ผดุงศรี
กลุ่มผู้ใช้น้ำจากพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตรบ้านสวนปอ	๑๔๒	๖	หนองแคน	๗	นางกาญจนา โพธิ์แก้ว
นาแปลงใหญ่บ้านดอนตู หมู่ ๘	๑๗๕	๘	บัวแดง	๑	นายสุรวุฒิ เดชอุดม
เกษตรผสมผสานบ้านโคกเพ็ก	๕๕	๔	ดอกกล้า	๙	นายสมจิต สุขชา
เกษตรผสมผสานบ้านฝายใหญ่ ม.๑๓	๘๒	๑๓	หนองแคน	๑๘	นางสาวไพบุลย์ สงครินทร์
เกษตรผสมผสานบ้านเหล่าป่าแคน	๒๕	๑๑	หนองแคน	๓๑	นายไกรสิทธิ์ ปั่นเกิด
เกษตรผสมผสานบ้านสำราญ	๑๓๖	๕	หนองแคน	๑๓	นางปราณี คำยางจ้อง
เกษตรผสมผสานบ้านสระแก้ว	๕๖	๑๕	ดอกกล้า	๑๑	นางสมงาม บุญตา
เลี้ยงโคบ้านสระบัว ม.๑๕	๘๔	๑๕	สระบัว	๘	นางสาวดนทิพย์พร พวงศรี
เกษตรอินทรีย์บ้านดงช้าง ม.๑	๕๗	๑	โนนสง่า	๒๙	นางภาวิณี เกรียงศรี

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์,๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๕ : ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอปทุมรัตน์ (ต่อ)

ชื่อ	ที่ตั้ง			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
เกษตรผสมผสานบ้านฝายใหญ่	๑๔๔	๑๓	หนองแคน	๑๑	นายกฤษณชัย จ้อยจิต
ทอผ้าขาวม้าลายแคน หมู่ที่ ๕ บ้านสำราญ	๓๔	๕	หนองแคน	๙	นางอมรฤทธิ พันธุ์พานิชย์
ปลูกข้าวอินทรีย์ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายปราชญ์	๑๕๑	๕	หนองแคน	๑๑	นายวีรยุทธ สุวัฒน์
ปลูกพืชผักบ้านแดนสวรรค์	๑๔	๙	หนองแคน	๑๔	นางอ่อน นาพิมพ์
เลี้ยงโคบ้านสำราญ และปศุสัตว์อินทรีย์	๑๔๕	๕	หนองแคน	๙	นางผ่องศรี ละเหลา
เลี้ยงโคขุนบ้านโคกหม	๑๐๐	๑๐	บัวแดง	๑๐	นายสมัย สีแดง
เลี้ยงโคขุนบ้านคูโป้	๘๐	๗	หนองแคน	๘	นายสุพรรณ ปัดสำราญ
ออมทรัพย์บ้านดอน	๔๔	๙	โนนสวรรค์	๙	นางสำออง เทพโยธา
ปลูกพืชปลอดภัยตำบลโนนสวรรค์	๑๗๐	๑	โนนสวรรค์	๑๗	นางสาวศิริรัตน์ พิเชียรภัทร์
เลี้ยงไก่พื้นบ้านบ้านโนนใหม่	๔๑/๑	๑๓	โนนสวรรค์	๑๒	นางสาวอุไล ประสาร
ทอผ้าไหมบ้านโนนท่อน	๘๕	๑๑	สระบัว	๑๙	นางพุดธา หอมอินทร์
เลี้ยงโคบ้านสวนปอ ม.๑๒	๔	๑๒	หนองแคน	๗	นางสำรวย บางสร้อย
เลี้ยงโคบ้านโคกหม ม.๒	๒๒๒	๒	บัวแดง	๙	นางสาวโสภา บุญดี
เพาะเห็ดฟางบ้านสระแก้ว	๑๐๖	๑๕	ดอกลำ	๗	นายสมบุรณ์ อุดมโภชน
ปลูกผักบ้านโนนจาน	๖๒	๑๐	โนนสง่า	๓๙	นายเสาร์ สืบสำราญ
เลี้ยงโค - กระบือบ้านบักตู	๑๗	๒	โนนสวรรค์	๑๒	นางนิยม อินทร์แป้น
เลี้ยงโคพันธุ์เนื้อบ้านบัวแดง ม.๑๑	๑๑๔	๑๑	บัวแดง	๗	นางเดือน สิทธิสาร
ออมทรัพย์เพื่อพัฒนาอาชีพ บ.ส้มโฮง ม.๕	๘๖	๕	โนนสวรรค์	๓๐	นางประจวบ ปุราชะเต
ทอผ้าลายแคนบ้านสวนปอ ม.๖	๗	๖	หนองแคน	๑๕	นางสมหวัง ทองวิชิต
ทอผ้าไหมไทยบ้านคุดแต่	๕๓	๕	บัวแดง	๑๑	นางบุญเรียง ประภาะนัง
ทอเสื่อกกบ้านคุดแต่ ม.๕	๗๔	๕	บัวแดง	๑๑	นางสุนีย์ ชนะไพร
เกษตรยั่งยืนตำบลหนองแคน	๗๓	๕	หนองแคน	๑๑	นายสว่าง สุขแสง
เกษตรกรเลี้ยงโค-กระบือ ม.๑๐	๑๒๑	๑๐	บัวแดง	๑๒	นางสาวอุดม แซ่พั้ว
ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน	๑๒๕	๑	โพนสูง	๑๓	นายสมชาย ช่างเสนา
ผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้บ้านดงช้าง ม.๑	๖๔	๑	โนนสง่า	๑๔	นางไพรวลัย ประโกสันตัง
เลี้ยงกระบือบ้านหนองบึง ม.๔	๑๐๗	๔	บัวแดง	๑๑	นายบัณฑิต ฤกษ์โคตร

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๔ : ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอปทุมรัตน์ (ต่อ)

ชื่อ	ที่ตั้ง			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
เลี้ยงโคขุนบ้านหนองแคน ม.๑	๑๘	๑	หนองแคน	๑๗	นางทองม้วน หนองพล
ผลิตพันธุ์ข้าวบ้านหนองบึง หมู่ที่ ๔	๑๐๗	๔	บัวแดง	๓๕	นายบัณฑิตย์ อุโคตร
จับแมลงแปรรูปจำหน่าย	๑๔๐	๔	บัวแดง	๑๑	นางโสภา นาชัยฤทธิ์
เลี้ยงกลบ้านท่าม่วงหมู่๓ต.โพนสูง	๓๙	๓	โพนสูง	๒๑	นายถาวร ดวงอินทร์
การผลิตหม่อนไหมเพื่อจำหน่าย	๔๘	๘	สระบัว	๕๑	นางสุณีรัฐ บึงจันทร์
ผลิตผ้าฝ้ายเพื่อจำหน่าย	๑๔๘	๑	สระบัว	๒๐	นางเพ็ญศรี อามาย์เสนา
ผลิตข้าวอินทรีย์บ้านโนนท่อน	๑๐	๑๑	สระบัว	๑๔	นายเฉลิมพล วงษ์ไทย
ผู้ผลิตข้าวอินทรีย์บ้านโนนสวรรค์	๕๙	๑	โนนสวรรค์	๑๑	นางปราณี ทองลือ
เพาะเห็ดฟาง บ.โนนสะอาด ม.๕ ต.ดอกกล้า	๓๗	๕	ดอกกล้า	๑๑	นางมน เพ็งสุวรรณ
โรงสีข้าวชุมชนบ้านเขวาคอก-เขวาพัฒนา	๙๐	๗	สระบัว	๑๑	นายทองคุณ สงค์มา
ธนาคารรีไซเคิล ม.๑๑ ต.บัวแดง	๔	๑๑	บัวแดง	๔๘	นายสัมฤทธิ์ ดวงประทุม
สถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองแคน	๑๙๙	๔	หนองแคน	๒๐	นายเล้ง ศรีประดู่
แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ม.๕ ต.หนองแคน	๔๗	๕	หนองแคน	๑๖	นายบรรไทย สำราญวงศ์
ปลูกพืชเศรษฐกิจพอเพียง บ.จานใต้	๑๖๑	๔	โพนสูง	๑๘	นางประธาน พาโคกหม
กลุ่มปลูกแตงหยดน้ำ บ้านแสนสี ม.๑๑	๘๗	๑๑	ดอกกล้า	๘	นายดี สีดาชมภู
กลุ่มธนาคารหมู่บ้าน หมู่ ๘ ต.ขี้เหล็ก	๑๐	๘	ขี้เหล็ก	๑๔	นางแจ่มจันทร์ สีหา
หัตถกรรมบ้านดงช้าง หมู่ ๑	๖๔	๑	โนนสง่า	๑๕	นางไพรวลัย ประโกสันตัง
โรงสีข้าวชุมชนบ้านตลาด หมู่ ๙	๑๑๒	๙	บัวแดง	๕๑	นายสาคร นามวงษา
กลุ่มหัตถกรรมทอผ้าไหม หมู่ ๑ ต. หนองแคน	๑๐๑	๑	หนองแคน	๑๔	นางสาวดวงจันทร์ กองพา
ปลูกพริกแดง,แตงกวา,ถั่วลันเตาอินทรีย์ชีวภาพ	๕๖	๑๑	สระบัว	๑๕	นางคำผาย แก้วดี
จักสานกระติบข้าวจากต้นคล้า	๕๓	๕	โนนสวรรค์	๒๓	นางสำรวย แก้ววิเศษ
กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพบัวแดง หมู่ ๑๑	๔	๑๑	บัวแดง	๕๕	นายสัมฤทธิ์ ดวงประทุม
ทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ(บ้านฮ่องแฮ)	๑๐	๔	โนนสวรรค์	๒๑	นางยุ่น สีพลึง
หัตถกรรมทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ	๓๗	๖	ขี้เหล็ก	๓๐	นางบัวลา มัทธะปานัง
เย็บผ้าสำเร็จรูปบ้านโนนตาแสง	๓๓	๑๐	โนนสวรรค์	๑๘	นางสาวสรินทร์ สิงห์คี
ตัดเย็บผ้าห่มบ้านโพนสูง	๑๕๒	๑	โพนสูง	๑๑	นางบัวสอน มงคลพิลา

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์,๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๔ : ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอปทุมรัตน์ (ต่อ)

ชื่อ	ที่ตั้ง			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ดบ้านชีเหล็ก ม.๑	๒	๑	ชีเหล็ก	๑๐	นายชม สมภักดี
ขยายพันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ บ.โนนโพธิ์	๙	๕	โนนสง่า	๒๘	นายสุฤทธิ์ สาดี
ปลูกพืชผักนอกฤดูตำบลบ้านโคกกลาง	๕๒	๘	หนองแคน	๕๙	นายสุข เจาะลำดวน
ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ม.๑๐ ต.บัวแดง	๑๓๘	๑๐	บัวแดง	๒๘	นายวันทา ชุมพล
ทำขนมทองม้วนบ้านพิลา	๕๐	๓	ชีเหล็ก	๔๕	นางสุนทร ภาโสภะ
ถัสดินยพาร์มฝั่ง	๓๓	๖	โพนสูง	๑๔	นางวนิดา วงศ์น้ำคำ
ทอผ้าไหมลายสีก๊อตบ้านบักตุ้	๗๕	๒	โนนสวรรค์	๑๐	นางสุภาพ พลหนองหลวง
ปลาร้าบองสมุนไพร ต.โนนสง่า	๔๐	๔	โนนสง่า	๒๕	นางวรรณดี เขียวสนาม

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบุพมหารัตต์, ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๔ : ข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกรและกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่	ตำบล		
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร					
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านสวนปอ	๗	๖	หนองแคน	๔๐	นางสมหวัง ทองวิชิต
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกหม	๗๓	๑๐	บัวแดง	๔๒	นางบุญเลี้ยง โยธานันท์
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโนนทัน	๔๐	๔	โนนสง่า	๒๐	นางวรรณิ์ เขียวสนาม
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านสระบัว	๑๒๖	๑๖	สระบัว	๔๖	นางอมร ชำนาญจันทร์
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองสระ	๗๘	๑๓	ดอกลำ	๓๐	นางเสนีย์ พลีพูล
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านบักตุ้	๗๕	๒	โนนสวรรค์	๓๕	นางสุภาพ พลหนองหลวง
กลุ่มยุวเกษตรกร					
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านหนองแคน		๑	หนองแคน	๒๒	
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนปทุมรัตน์พิทยาคม		๒	บัวแดง	๒๐	
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านขนวน		๖	โนนสง่า	๒๙	
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนโพนสูงประชาสรรค์		๒	โพนสูง	๔๕	
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านหนองสระตาจ้อย		๑๒	ดอกลำ	๑๖	

ตารางที่ ๑๔ : ข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกรและกลุ่มส่งเสริมอาชีพ (ต่อ)

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่	ตำบล		
กลุ่มยุทธศาสตร์โรงเรียนบ้านหัวช้างเลิงแก		๖	โนนสวรรค์	๑๖	
กลุ่มยุทธศาสตร์โรงเรียนบ้านพิลา		๓	ขี้เหล็ก	๑๖	
กลุ่มส่งเสริมอาชีพ					
กลุ่มส่งเสริมอาชีพศูนย์ข้าวชุมชนบ้านโนนสวรรค์	๒๐๑	๑๔	โนนสวรรค์	๔๐	นายประดิษฐ์ สุ่มขวางค์
กลุ่มส่งเสริมอาชีพศูนย์ข้าวชุมชนบ้านตาจ้อย	๑๐๕	๑๒	ดอกลำ	๓๐	นางสถาพร หงโสภา
กลุ่มส่งเสริมอาชีพกลุ่มปลูกข้าวอินทรีย์บ้านโนนท่อน	-	๑๑	สระบัว	๔๓	นายวิฑูล ใจหาร
กลุ่มส่งเสริมอาชีพศูนย์ข้าวชุมชนบ้านโนโคกหม	๑๓๘	๑๐	บัวแดง	๑๔๐	นายสมัย สีแดง
กลุ่มส่งเสริมอาชีพกลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านสำราญ	๑๗	๕	หนองแคน	๔๕	นายสว่าง สุขแสง

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอปทุมรัตน์

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอปทุมรัตน์

๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑.) เกษตรกร

(๑) ครุว์เรือนเกษตรกร

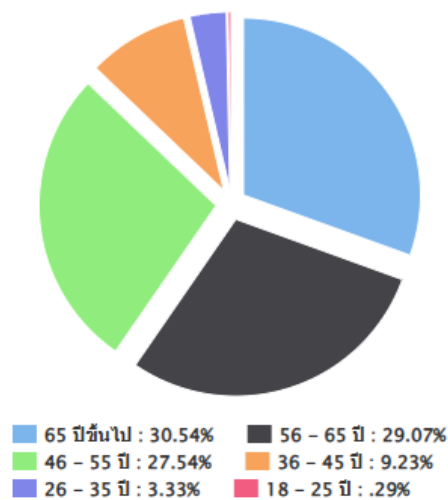
อำเภอปทุมรัตน์ มีครุว์เรือนเกษตรกร จำนวน ๑๐,๘๕๒ ครุว์เรือน โดยมีหัวหน้าครุว์เรือนเกษตรกรที่มีอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๓,๓๑๔ ครุว์เรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๕๔ รองลงมาอายุระหว่าง ๕๖-๖๕ ปี จำนวน ๓,๑๕๕ ครุว์เรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐๗ อายุระหว่าง ๔๖-๕๕ ปี จำนวน ๒,๙๘๙ ครุว์เรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๕๔ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๖ : แสดงการจำแนกอายุหัวหน้าครุว์เรือนเกษตรกรอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ช่วงอายุ (ปี)	จำนวนครุว์เรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๓,๓๑๔	๓๐.๕๔
๕๖ - ๖๕ ปี	๓,๑๕๕	๒๙.๐๗
๔๖ - ๕๕ ปี	๒,๙๘๙	๒๗.๕๔
๓๖ - ๔๕ ปี	๑,๐๐๒	๙.๒๓
๒๖ - ๓๕ ปี	๓๖๑	๓.๓๓
๑๘ - ๒๕ ปี	๓๑	๐.๒๙
รวม	๑๐,๘๕๒	๑๐๐.๐๐

ที่มา : Farmer Analytic System of Thailand, พ.ศ. ๒๕๖๘

หัวหน้าครุว์เรือนเกษตรกร จำแนกช่วงอายุ

ภาพที่ ๑๕ : แสดงจำนวนและร้อยละการจำแนกอายุหัวหน้าครุว์เรือนเกษตรกร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ที่มา : Farmer Analytic System of Thailand, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

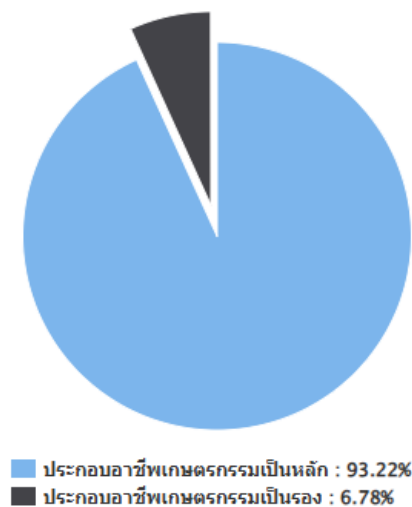
อำเภอปทุมรัตน์ มีเกษตรกรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก จำนวน ๑๐,๑๑๖ ครุว์เรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๒๒ และประกอบอาชีพอื่นๆ จำนวน ๗๓๖ ครุว์เรือน คิดเป็น ร้อยละ ๖.๗๘

ตารางที่ ๑๗ : แสดงจำนวนครุว์เรือนเกษตรกรที่ประกอบอาชีพในอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภอปทุมรัตน์	จำนวน	
	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๑๐,๑๑๖.๐๐	๙๓.๒๒
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๗๓๖.๐๐	๖.๗๘

ที่มา : Farmer Analytic System of Thailand, พ.ศ. ๒๕๖๘

ลักษณะการประกอบอาชีพ

ภาพที่ ๑๖ : แสดงร้อยละจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ประกอบอาชีพในอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ที่มา : Farmer Analytic System of Thailand, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอปทุมรัตน์ ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง จำนวน ๑๐,๕๕๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๖๔ รองลงมาคืออื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๑,๒๐๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙.๖๙ และการเช่าพื้นที่ จำนวน ๗๐๖ ไร่ คิดเป็น ร้อยละ ๕.๖๖

ตารางที่ ๑๘ : แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)
------------------	-----------	---------------

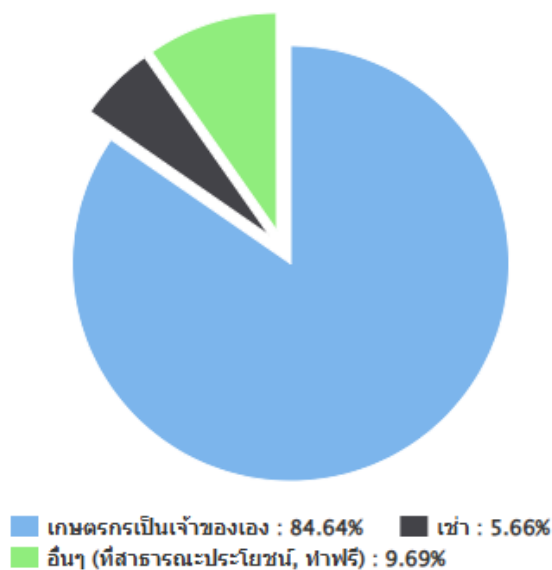
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๑๐,๕๕๖.๐๐	๑๔๘,๒๙๗.๐๐
เช่า	๗๐๖.๐๐	๖,๐๙๕.๐๐
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๑,๒๐๙.๐๐	๑๑,๒๑๑.๐๐
รวม **	๑๑,๒๗๑.๐๐	๑๖๕,๖๐๓.๐๐

หมายเหตุ * ข้อมูลตามที่ตั้งแปลง เฉพาะครัวเรือนที่แจ้งปรับปรุงกิจกรรมการเกษตรในแต่ละปี

** เกษตรกรบางส่วนมีการถือครองในทุกลักษณะ

ที่มา : Farmer Analytic System of Thailand, พ.ศ. ๒๕๖๘

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ภาพที่ ๑๗ : แสดงร้อยละลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๗)

(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

เกษตรกรอำเภอปทุมรัตน์ มีการถือครองที่ดินประเภทโฉนด/น.ส.ทุกประเภท จำนวน ๑๐,๑๔๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๕๘ เอกสารสิทธิ์อื่นๆ จำนวน ๓๓๘ คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๒ และประเภทหนังสือของหน่วยงาน จำนวน ๒๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๒

ตารางที่ ๑๙ : แสดงประเภทการถือครองเอกสารสิทธิ์ของเกษตรกรอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

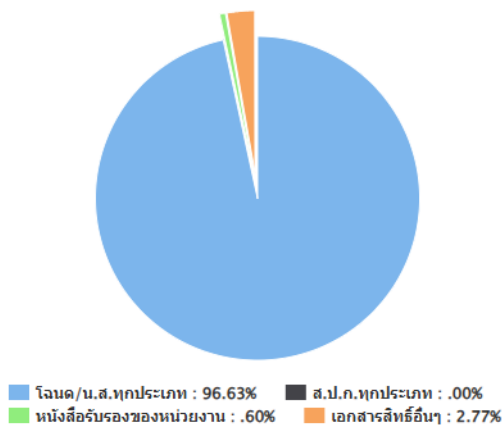
ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)	รวม
--------------------------------	-----

โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	หนังสือรับรองของ หน่วยงาน	เอกสารสิทธิ์อื่นๆ	
๑๐,๔๒๘	๖๕	๒๙๙	๑๐,๕๕๖

*เกษตรกรบางส่วนมีการถือครองในทุกลักษณะ

ที่มา : Farmer Analytic System of Thailand, พ.ศ. ๒๕๖๘

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)

ภาพที่ ๑๘ : แสดงร้อยละประเภทการถือครองเอกสารสิทธิ์ของเกษตรกร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ที่มา : Farmer Analytic System of Thailand, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒.) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มสถาบันเกษตรกร/สถาบัน

อำเภอปทุมรัตน์ มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ จำนวน ๘ กลุ่ม มีสมาชิก ๓๓๒ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน ๑๑ กลุ่ม สมาชิก ๗๙๒ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร จำนวน ๘ กลุ่ม สมาชิก ๑๒๗ ราย กลุ่มวิสาหกิจ ๒๔๔ จำนวน กลุ่ม สมาชิก ๓๖๔๒ ราย

ตารางที่ ๑๙ : แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
บัวแดง	๑	๑๔๐	๑	๔๒	๑	๒๐	๕๔	๙๔๐
ดอกคำ	๑	๓๐	๑	๓๐	๑	๑๖	๓๔	๓๙๘
หนองแคน	๑	๔๕	๑	๔๐	๑	๒๒	๓๔	๔๖๓

โพนสูง					๑	๔๕	๒๐	๓๓๗
โนนสวรรค์	๑	๔๐	๑	๓๕	๑	๑๖	๒๖	๓๒๘
สระบัว	๑	๔๓	๑	๔๖			๔๐	๔๙๕
โนนสง่า			๑	๒๐	๑	๒๙	๒๙	๕๑๐
ชีเหล็ก					๑	๑๖	๗	๑๗๑
รวม	๕	๒๙๘	๖	๒๑๓	๗	๑๖๔	๒๔๔	๓,๖๔๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบุพมรัตน์, ๒๕๖๘

๓.) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

อำเภอบุพมรัตน์มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๑ ศูนย์ และเครือข่ายศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จำนวน ๑๘ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๓ ศูนย์ ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนจำนวน ๑ ศูนย์ ศูนย์การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๘ ศูนย์ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ ๙ ศูนย์ และศูนย์เรียนรู้ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน ๘ ศูนย์

ตารางที่ ๒๐ : แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอบุพมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศตปช.	ศบกต.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ			ศูนย์เรียนรู้ถ่ายทอด เทคโนโลยีด้านการ พัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
บัวแดง		๑	๑		๑				๑
ดอกคำ					๑	๔			๑
หนองแคน		๖	๑	๑	๑	๑	๒		๑
โพนสูง		๑			๑	๑			๑
โนนสวรรค์	๑	๕			๑		๑		๑
สระบัว			๑		๑				๑
โนนสง่า		๓			๑				๑
ชีเหล็ก		๒			๑				๑
รวม	๑	๑๘	๓	๑	๘	๖	๓	๐	๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบุพมรัตน์, ๒๕๖๘

(๑) อาสาสมัครเกษตร

อำเภอบุพมรัตน์ มีอาสาสมัครเกษตรกรกรจำนวน ๒๗๓ ราย โดยมีหมอดินอาสา มากที่สุดจำนวน ๑๔๑ ราย รองลงมาคือเกษตรกรหมู่บ้านจำนวน ๑๐๑ ราย อาสาปศุสัตว์ ๒๒ ราย ครูบัญชีและ ประมงอาสาจำนวนกลุ่มละ ๓ ราย อาสาฝนหลวงจำนวน ๒ ราย และเศรษฐกิจการเกษตร ๑ ราย

ตารางที่ ๒๑ : แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอบุพมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตำบล	หน่วยงาน/อาสาสมัครเกษตร (ราย)
------	-------------------------------

	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิบัติที่ดิน
บัวแดง			๑	๔	๑๓	๑๒			
ดอกกล้า		๑		๒	๑๘	๑๕			
หนองแคน	๑	๑		๒	๒๖	๑๔		๑	
โพนสูง		๑	๑	๑	๙	๙			
โนนสวรรค์	๑			๔	๒๖	๑๖			
สระบัว			๑	๒	๒๑	๑๗			
โนนสง่า				๒	๒๐	๑๐			
ขี้เหล็ก				๕	๘	๘			
รวม	๒	๓	๓	๒๒	๑๔๑	๑๐๑	๐	๑	๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบุพมรัตน์, ๒๕๖๘

(๒) ประชาชนชาวบ้าน/เกษตรกรดีเด่น

- ประชาชนชาวบ้าน อำเภอบุพมรัตน์ มีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งดำเนินการโครงการได้รับคัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของปรัชญา ซึ่งอำเภอบุพมรัตน์มีประชาชนชาวบ้านจำนวน ๑ ราย คือ นายวีระยุทธ สุวัฒน์ เลขที่ ๗๗ หมู่ ๕ ตำบลหนองแคน อำเภอบุพมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

- เกษตรกรดีเด่น อำเภอบุพมรัตน์ มีเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ สาขาอาชีพไร่นาสวนผสม ปี ๒๕๖๒ และสาขาบัญชีฟาร์ม ปี ๒๕๖๔ ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และได้เข้ารับพระราชทานโล่รางวัลจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในงานพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญประจำปี ๒๕๖๒ คือ นางสาววย บางสร้อย เลขที่ ๔ หมู่ ๑๒ ตำบลหนองแคน อำเภอบุพมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ ๒๒ : แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้าน อำเภอบุพมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้
หนองแคน	๑	นายวีระยุทธ สุวัฒน์	๗๗ ม.๕	ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง
รวม	๑			

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบุพมรัตน์, ๒๕๖๘

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชื่อ: ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรตำบลโนนสวรรค์ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายเอกณรงค์ ชื่นมณี อายุ ๔๙ ปี

บ้านเลขที่ ๑๕๕ หมู่ ๑ ตำบลโนนสวรรค์ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

สถานการณ์ของพื้นที่ : เกษตรกรในพื้นที่ตำบลโนนสวรรค์ ส่วนใหญ่ปลูกข้าวร้อยละ ๙๐ อาศัยนำฝนในการทำ
การเกษตร ๑๐๐ % ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง ราคาปุ๋ยและสารเคมี แพง

แนวทางการพัฒนา : ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต และพัฒนาคุณภาพข้าวหอมมะลิ ลดการเผา อนุรักษ์วิธี
เก็บตัวอย่างดินที่ถูกต้องเก็บตัวอย่างดินวิเคราะห์ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ใช้ ปุ๋ยเคมี+ปุ๋ยอินทรีย์+ชีวภาพต้นทุน
การผลิตลดลง ๕๐๐บาท/ไร่

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : การปรับเปลี่ยนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น

หลักสูตรเรียนรู้ : ๑. การลดต้นทุนและการเพิ่มผลผลิตข้าว
๒. การปรับเปลี่ยนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น

หลักสูตรบังคับ : ๑. เกษตรผสมผสาน
๒. เศรษฐกิจพอเพียง
๓. เกษตรทฤษฎีใหม่

หลักสูตรเสริม : ๑. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

ศูนย์เครือข่ายจำนวน ๑๘ ศูนย์

ตารางที่ ๒๓ : แสดงศูนย์เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอปทุมรัตน์
จังหวัดร้อยเอ็ด

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก ของศูนย์เครือข่าย	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ-สกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์เรียนรู้เกษตร ผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๑	โนนสวรรค์	นายวรวิทย์ สะตะ	๐๙-๖๖๘๑๓๐๐๖
๒	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎี ใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๒	หนองแคน	นางสำรวย บางสร้อย	๐๖-๑๐๒๙๘๕๑-๐

๓	ศูนย์เรียนรู้เครือข่าย ปราชญ์ชาวบ้านอำเภอบพมรัตน์	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศตปช.)	๕	หนองแคน	นายวิริยฤทธิ์ สุวัฒน์	๐๘-๐๗๖๗๓๕๖-๒
๔	ศูนย์เรียนรู้เครือข่าย ปราชญ์ชาวบ้าน	ศูนย์เรียนรู้ด้านบัญชี	๔	โนนสูง	นางประสาน พาโคกหม	๐๘-๕๗๖๑๐๘๕-๕
๕	ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปศุ สัตว์อินทรีย์	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๕	หนองแคน	นางผ่องศรี ละเหลา	๐๘-๓๔๑๖๕๖๑-๕
๖	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	๕	โนนสง่า	นายสัณห์ทัศน์ พอดิ	๐๙-๘๖๖๙๐๕๕-๒
๗	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง	ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการ ดิน	๕	โนนสง่า	นายจิระศักดิ์ สาดิ	๐๖-๕๓๒๘๖๒๓-๑
๘	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	๔	โนนสวรรค์	นางฉวีวรรณ ธนโคตร	๐๖-๔๓๑๓๓๕๕-๖
๙	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	๖	หนองแคน	นางกาญจนา โพธิ์แก้ว	๐๙-๓๔๗๙๐๖๖-๐
๑๐	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๒	หนองแคน	นางรัฐจวน บางสร้อย	๐๘-๗๐๔๓๕๓๐-๘
๑๑	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	๒	ชีเหล็ก	นายนายฉัตรชัย คุ่ม สุวรรณ	๐๘-๓๓๔๓๓๓๓-๑
๑๒	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๓	หนองแคน	นายจักรี แสนตลาด	๐๙-๙๖๕๕๒๐๔-๖
๑๓	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	๓	โนนสวรรค์	นายสุภาชิต พลหนอง หลวง	๐๘-๕๐๑๒๕๓๑-๗

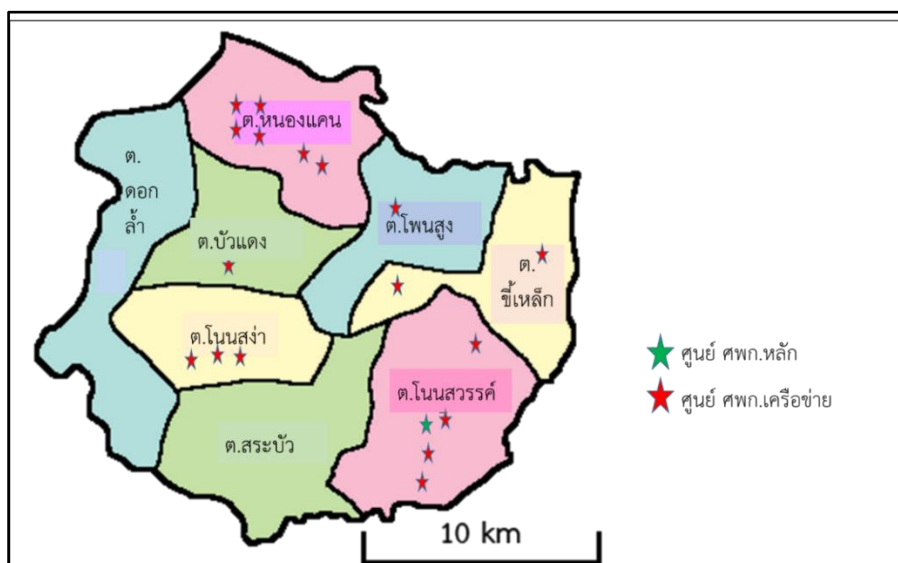
ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบพมรัตน์, ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒๓ : แสดงศูนย์เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบพมรัตน์
จังหวัดร้อยเอ็ด (ต่อ)

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก ของศูนย์เครือข่าย	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ-สกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์
			หมู่	ตำบล		
๑๔	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	โนนสง่า	นายวัฒน์ชัย ประโกสัน ตั้ง	๐๘-๑๐๖๑๓๑๒-๙
๑๕	ศูนย์เรียนรู้เกษตร ผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๕	โนนสวรรค์	นายวุฒิไกร เจริญสุข	๐๙-๙๘๓๕๑๕๔-๖

๑๖	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๘	บัวแดง	นายม้าบ ชุมพล	๐๘-๕๕๖๖๒๕๙-๗
๑๗	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๔	โนนสวรรค์	นายสัณชัย บุญเรืองศรี	๐๘-๔๗๙๑๓๑๒-๙
๑๘	ศูนย์เรียนรู้การปลูกไผ่	อื่นๆ	๖	ชีเหล็ก	นายพิสิฐพงษ์ ประทุมโต	๐๙-๒๖๗๕๘๙๔-๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๑๙ : แสดงที่ตั้งศูนย์เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๘)

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

อำเภอปทุมรัตต์ มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว จำนวน ๕๒ กลุ่ม ซึ่งมีการดำเนินงานจัดตั้งแปลงใหญ่ในปี ๒๕๕๙ จำนวน ๑ แปลง ปี ๒๕๖๑ จำนวน ๑๕ แปลง ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๑๙ แปลง ปี ๒๕๖๓ จำนวน ๓ แปลง ปี ๒๕๖๔ จำนวน ๕ แปลง และปี ๒๕๖๖ จำนวน ๙ แปลง

นอกจากนั้น มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่พืช จำนวน ๒ กลุ่ม ซึ่งมีการดำเนินงานจัดตั้งแปลงใหญ่ในปี ๒๕๖๗ เป็นชนิดแปลงใหญ่พืชผัก และแปลงใหญ่พืชสมุนไพร

ตารางที่ ๒๔ : แสดงรายชื่อแปลง จำนวนเกษตรกร และจำนวนพื้นที่ของแปลงใหญ่ อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ตำบล	รายชื่อแปลงใหญ่	จำนวนเกษตรกร	พื้นที่รวมโครงการ	ประธานกลุ่ม
๑	บัวแดง	วสช.ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านโคกทม ต.บัวแดง	๒๒๐	๓,๒๐๐.๐๐	นายสมัย สีแดง

๒	หนองแคน	สมาคมเกษตรอินทรีย์ทุ่งกุลาร้องไห้	๔๕	๗๗๓.๐๐	นายวีระยุทธ สุวัฒน์
๓	บัวแดง	นาแปลงใหญ่บ้านคุดแต่	๖๘	๘๗๑.๐๐	นายประคอง ศรีบุญเรือง
๔	โนนสง่า	วสช.ศูนย์ขยายเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านโนนโพธิ์	๔๓	๘๘๘.๐๐	นายสุทธิ สาดิ
๕	โนนสง่า	กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านหนองส่วย	๓๕	๔๕๑.๐๐	นายสุพรรณ อุทธิสินธุ์
๖	หนองแคน	วสช.เกษตรยั่งยืนตำบลหนองแคน	๓๖	๕๗๙.๐๐	นายสว่าง สุขแสง
๗	โพนสูง	กลุ่มศูนย์ข้าวบ้านจานใต้	๙๖	๑,๓๒๓.๐๐	นายจำรัส เข้มทอง
๘	ดอกกล้า	เกษตรกรทำนาหนองคู-โคกเพ็ก	๖๔	๗๕๓.๐๐	นายวรเชษฐ์ ผลผลาเลิศ
๙	ดอกกล้า	ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านตาจ่อย	๕๐	๕๐๔.๐๐	นางสถาพร หงษ์โสภา
๑๐	ชีเหล็ก	นาแปลงใหญ่บ้านโนนหนามแท่ง	๓๔	๑,๐๗๙.๐๐	นายธงชัย โพธิ์นาแค
๑๑	โพนสูง	วสช.ปลูกพืชเศรษฐกิจพอเพียงบ้านจานใต้	๓๑	๔๓๘.๐๐	นางประสาน พาโคกทม
๑๒	โนนสวรรค์	ศพก.ปทุมรัตน์ ต.โนนสวรรค์	๔๕	๔๓๕.๐๐	นายเอกณรงค์ ชื่นมณี
๑๓	ชีเหล็ก	นาแปลงใหญ่บ้านส้มโองน้อย ต.ชีเหล็ก	๓๕	๙๙๒.๐๐	นางหอมจันทร์ ช่างถม
๑๔	หนองแคน	เกษตรผสมผสานบ้านสวนปอ ม.๑๒ ต.หนองแคน	๔๐	๔๖๗.๐๐	นางสำรวย บางสร้อย
๑๕	ชีเหล็ก	นาแปลงใหญ่บ้านนาแค ต.ชีเหล็ก อ.ปทุมรัตน์	๗๕	๑,๐๑๓.๐๐	นายบุญ อ่อนปุย
๑๖	บัวแดง	นาแปลงใหญ่สหกรณ์การเกษตรปทุมรัตน์	๓๓	๓๓๔.๐๐	นายสุต เข้มทอง
๑๗	บัวแดง	นาแปลงใหญ่บ้านดอนดู่	๗๕	๙๕๔.๐๐	นายสุรวิทย์ เดชอุดม
๑๘	บัวแดง	นาแปลงใหญ่บ้านจานเหนือ	๔๙	๕๗๔.๐๐	นายเกษม สุจริต
๑๙	ชีเหล็ก	กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านโนนหนามแท่ง (๒)	๓๗	๔๙๙.๐๐	นายไสว โพธิ์นาแค
๒๐	ชีเหล็ก	กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านส้มโองน้อย (๒)	๓๑	๖๙๒.๐๐	นายปริญญา สัจจะวิสัย
๒๑	ดอกกล้า	บ้านดอกกล้า	๑๘๗	๒,๑๓๒.๐๐	นายคมสัน ศาสาดิ
๒๒	โพนสูง	นาแปลงใหญ่ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านโคกกอง	๕๗	๗๔๔.๐๐	นายสุภาพ มิทะลา
๒๓	ชีเหล็ก	บ้านพิลา	๗๕	๑,๕๑๔.๐๐	นายสุนทร กาสิงห์
๒๔	ชีเหล็ก	บ้านชีเหล็ก หมู่ ๔ กลุ่ม ๑	๓๗	๔๔๖.๐๐	นายสมทรง สมภักดี
๒๕	ชีเหล็ก	บ้านชีเหล็ก หมู่ ๔ กลุ่ม ๒	๓๘	๙๐๕.๐๐	นายประดิษฐ์ ทองบุ
๒๖	หนองแคน	นาแปลงใหญ่คูใหญ่	๓๗	๖๘๒.๐๐	นายเกษร บัตรวิเศษ
๒๗	โพนสูง	นาแปลงใหญ่บ้านโพนสูง	๑๐๕	๑,๒๕๕.๐๐	นายถาวร ชัยดี
๒๘	โพนสูง	นาแปลงใหญ่บ้านสามขา	๘๙	๑,๕๙๔.๐๐	นายฉลอง มงคลพิลา

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๗

ตารางที่ ๑๐ : แสดงรายชื่อแปลง จำนวนเกษตรกร และจำนวนพื้นที่ของแปลงใหญ่ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด (ต่อ)

ลำดับ	ตำบล	รายชื่อแปลงใหญ่	จำนวนเกษตรกร	พื้นที่รวมโครงการ	ประธานกลุ่ม
๒๙	ชีเหล็ก	นาแปลงใหญ่บ้านชีเหล็ก ม.๑	๓๗	๓๖๔.๕๐	นางนงนุช สีหา
๓๐	หนองแคน	นาแปลงใหญ่ลำน้ำเสียว	๑๒๒	๑,๘๓๖.๐๐	นายอนันต์ ไชยมงคล
๓๑	โนนสง่า	เกษตรกรแบบแปลงใหญ่บ้านดงช้าง	๖๘	๑,๐๖๘.๐๐	นางฉัตรดาว สายมมร
๓๒	โนนสง่า	นาแปลงใหญ่บ้านดงช้าง ม.๑	๔๘	๘๓๗.๐๐	นายสมพร ingham
๓๓	ชีเหล็ก	นาแปลงใหญ่บ้านขามป้อม	๓๑	๔๗๗.๐๐	นายสังเวียน แก้วสังข์
๓๔	หนองแคน	เกษตรกรทำนาคูโป้	๔๓	๕๗๓.๐๐	นายสุพรรณ ปัดสำราญ
๓๕	หนองแคน	นาแปลงใหญ่บ้านเหล่าป่าแคน ม.๑๑	๖๐	๗๓๕.๐๐	นางวัฒนา เสาร์วังษ์
๓๖	สระบัว	ข้าว ม. ๑๑ ต.สระบัว อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด	๓๒	๓๕๘.๐๐	นายสำผัด เกลี้ยงกลม

๓๗	โนนสง่า	ข้าว ม.๔ ต.โนนสง่า อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด	๓๓	๓๐๕.๐๐	นางพันธุ์ทอง จันทร์สีทา
๓๘	โนนสูง	ข้าว ม.๖ ต.โนนสูง อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด	๘๙	๑๓๖๕	นายบุญสืบ โทนหงสา
๓๙	หนองแคน	กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ม.1 ต.หนองแคน	31	303	นายยุทธพงศ์ ชันทัพไทย
๔๐	หนองแคน	กลุ่มนาแปลงใหญ่ข้าว ม.12-2 บ้านสวนปอ	30	439	นายประพันธ์ กำหัวเรือ
๔๑	โนนสวรรค์	กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ม.4 ต.โนนสวรรค์	30	526	นางปราณี พลหนองหลวง
๔๒	สระบัว	กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ม.4 ต.สระบัว	50	613.5	นายรัชชัยย์ สมบูรณ์พันธุ์
๔๓	สระบัว	กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ม.7 ต.สระบัว	66	526	นายประพันธ์ สงค์มา
๔๔	โนนสง่า	นาแปลงใหญ่บ้านดงช้าง ม.2 ต.โนนสง่า	41	585	นางสุรสุดา สิมงาม
๔๕	สระบัว	นาแปลงใหญ่บ้านสระบัว ม.15 ต.สระบัว	33	356	นางหนูแดง มูลจันทร์
๔๖	สระบัว	นาแปลงใหญ่บ้านดอนคู้ ม.5 ต.สระบัว	56	645	นส.สุศรีใส ไชยสงคราม
๔๗	สระบัว	กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านหนองมะเขือ ม.9 ต.สระบัว	69	1,103	นายทวี ศรีนวลจัน
๔๘	สระบัว	นาแปลงใหญ่บ้านสะแบง ม.2 ต.สระบัว	53	735	นายอมร อามาศย์เสนา
๔๙	สระบัว	นาแปลงใหญ่บ้านบัวขาว ม.16 ต.สระบัว	46	699	นางมณี นามพิลา
๕๐	โนนสง่า	นาแปลงใหญ่โนนจาน-โนนเจริญ ม.7 ต.โนนสง่า	46	46	นายอุดม โคตรปลาคู
๕๑	โนนสง่า	นาแปลงใหญ่โนนเจริญ	37	445	นางภิรมยา อุทธิสินธ์
๕๒	ชีเหล็ก	กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านขามป้อม ม.6 ต.ชีเหล็ก	35	331	นายวีรพงษ์ โคตุทา
๕๓	โนนสง่า	กลุ่มแปลงใหญ่พืชผัก ม.5, ม.6 ต.โนนสง่า	34	43	นายบุญดี แสนลิ้ม
๕๔	โนนสวรรค์	กลุ่มแปลงใหญ่พืชสมุนไพร ม.4 ต.โนนสวรรค์	32	10	นางปราณี พลหนองหลวง

แผนการผลิตรายกลุ่มของแปลงใหญ่ข้าวอำเภอปทุมรัตน์

ที่อยู่ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

กิจกรรม ข้าว

- เป้าหมายการดำเนินการผลิต จาก ๒,๘๘๐ บาท/ไร่ เป็น ๒,๔๐๐ บาท (๒๐ %)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๔๐๕ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๔๘๖ กิโลกรัม/ไร่ (๒๐%)
- เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพให้ได้รับมาตรฐาน GAP ข้าว

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๑. พัฒนาและส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพ
๒. ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
๓. พัฒนาและส่งเสริมการเกษตรแบบพอเพียง
๔. จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
๕. พัฒนาส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน
๖. ส่งเสริมการผลิตสินค้าปลอดภัย พัฒนาคุณภาพมาตรฐาน GAP
๗. ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างองค์กรในชุมชน
๘. จัดการหาแหล่งรับซื้อผลผลิตของกลุ่ม

๙. รวมกลุ่มจัดซื้อปัจจัยการผลิต

๑๐. ส่งเสริมให้ใช้สารชีวภัณฑ์ในแปลงข้าว

ตารางที่ ๒๕ : แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าวอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

กิจกรรม	เดือน												ประมาณการ รายจ่าย	ประมาณการ รายได้
	ม. ค.	ก. พ.	มี. ค.	เม. .ย.	พ. ค.	มิ. ย.	ก. ค.	ส. ค.	ก. ย.	ต. ค.	พ. ย.	จ. ค.		
๑. ค่าไถ					↔	↔							๔๐๐	
๒. ค่าเมล็ดพันธุ์					↔	↔							๕๐๐	
๓. ค่าจ้าง (จ้างหว่าน/หยอดเมล็ดพันธุ์ข้าว)					↔	↔							๕๐	
๔. ค่าปุ๋ยเคมี							↔		↔				๒๒๕	
๕. ค่าปุ๋ยอินทรีย์					↔	↔							๔๕๐	
๖. ค่าจ้างหว่านปุ๋ย							↔		↔				๗๕	
๗. ค่าเก็บเกี่ยว											↔		๖๐๐	
๘. ค่าขนส่ง											↔		๑๒๐	
๙. ค่าพลังงาน(น้ำมัน/เชื้อเพลิง)					↔	↔	↔	↔	↔	↔	↔		๑๐๐	
๑๐ ค่าวัสดุ											↔		๒๐๐	
๑๑. อื่นๆ					↔	↔	↔	↔	↔	↔	↔		๑๖๐	
๑๒. จำหน่าย	↔	↔									↔			๖,๐๗๕
รวม													๒,๘๘๐	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

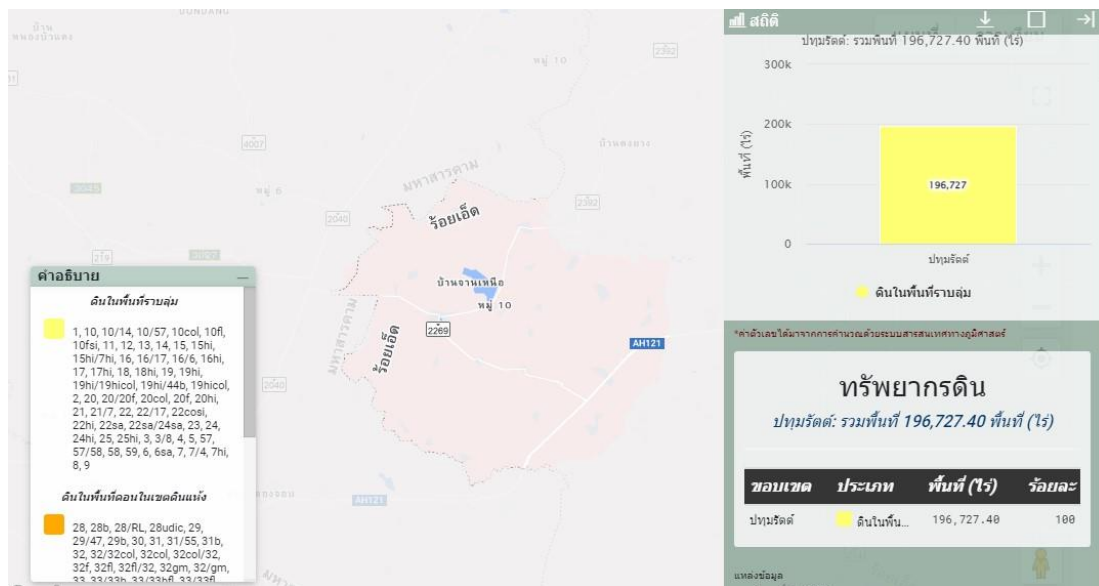
๑) ทรัพยากรดิน

ดินในพื้นที่อำเภอปทุมรัตน์ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ ส่วนหนึ่งอยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการทำนาข้าวแต่มีปัญหาเรื่องดินเค็มจำเป็นที่จะต้องได้รับการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน ซึ่งขณะนี้อำเภอปทุมรัตน์ ก็ได้พยายามปรับปรุงพัฒนาที่ดินให้มีคุณภาพดีขึ้น เพื่อใช้ในการเกษตรให้ได้ประโยชน์อย่างสูงสุด เช่น การให้ราษฎรใช้เกษตรอินทรีย์ในการทำนาเกษตร

ตารางที่ ๑๒ : แสดงทรัพยากรดินอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเภท	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
ดินในพื้นที่ราบลุ่ม	๑๙๖๗๒๗.๔	๑๐๐

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๘

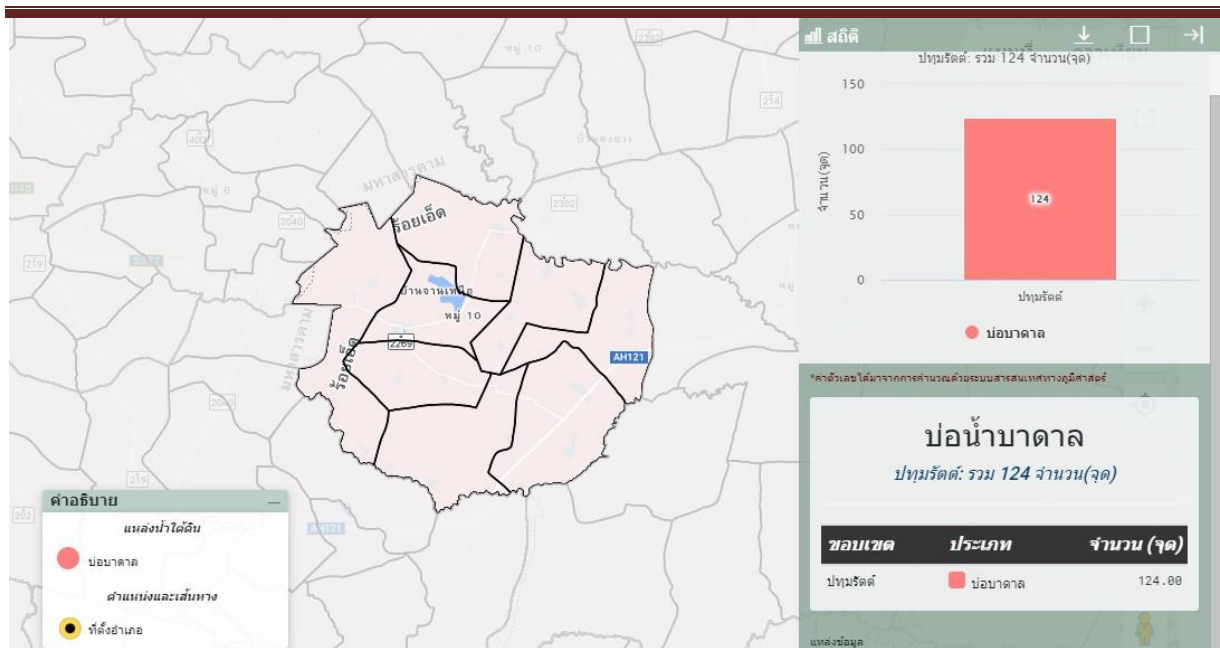
ภาพที่ ๖ : แสดงดินในพื้นที่ราบลุ่มอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๘)

๒.) ทรัพยากรน้ำ

อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นพื้นที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลักประมาณ ๙๐ % ของพื้นที่ทั้งหมด และบางส่วนจะอาศัยแหล่งน้ำอื่นๆ

- แหล่งน้ำใต้ดิน บ่อบาดาลอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด รวมทั้งสิ้น ๑๒๔ บ่อ
แยกรายตำบลได้ดังนี้

ตำบลบัวแดง	จำนวน ๒๓ บ่อ	ตำบลโนนสวรรค์	จำนวน ๑๖ บ่อ
ตำบลดอกกล้า	จำนวน ๒๐ บ่อ	ตำบลสระบัว	จำนวน ๑๓ บ่อ
ตำบลหนองแคน	จำนวน ๒๑ บ่อ	ตำบลโนนสง่า	จำนวน ๘ บ่อ
ตำบลโพ้นสูง	จำนวน ๑๙ บ่อ	ตำบลชีเหล็ก	จำนวน ๔ บ่อ

ภาพที่ ๗ : แสดงจำนวนบ่อน้ำบาดาลรายอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, ๒๕๖๗)

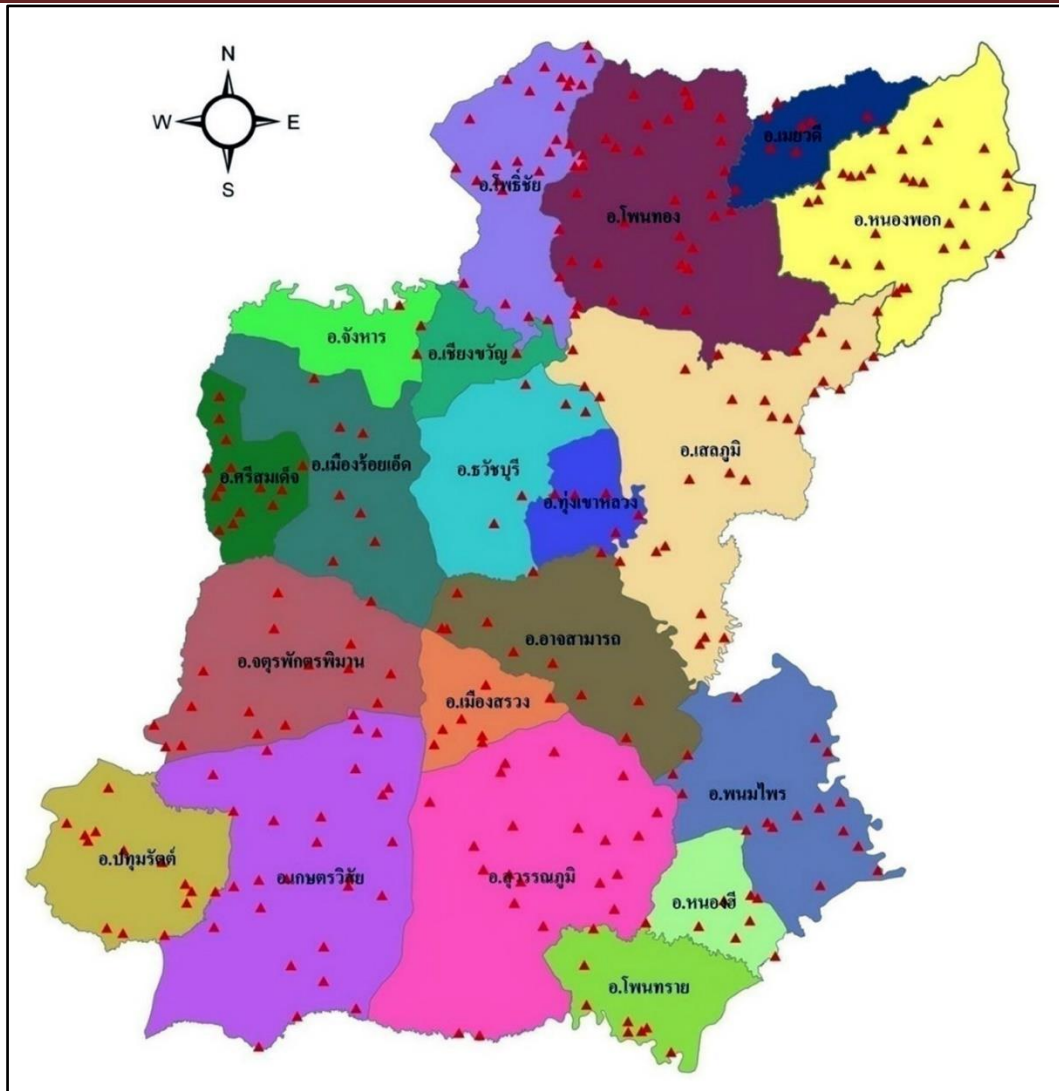
- แหล่งน้ำผิวดิน อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ชลประทานขนาดกลาง คืออ่างเก็บน้ำห้วยจานใต้ ความจุ ๕.๗๙๕ ล้าน ลบ.ม.และมีแม่น้ำสายสำคัญ ๒ สาย คือ

๑.ลำน้ำเสียว เป็นลำน้ำที่มีต้นน้ำจากอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ไหลผ่าน อำเภอปทุมรัตน์ ด้านทิศเหนือที่ตำบลหนองแคน ตำบลโพธิ์สูง และตำบล ชี้เหล็ก เป็นลำน้ำที่ใช้ในการแบ่งเขตอำเภอปทุมรัตน์กับอำเภอเกษตรวิสัย

๒.ลำน้ำเตา เป็นลำน้ำที่มีต้นน้ำเกิดที่อำเภอนาคู และอำเภวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ไหลผ่านอำเภอปทุมรัตน์ ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ผ่านตำบลดอกกล้า ตำบลสระบัวและตำบล โนนสวรรค์ เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างอำเภอปทุมรัตน์กับอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

อ่างเก็บน้ำ/ฝายขนาดเล็กในเขตอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑๓ แห่ง

หน้า ๖๐

ภาพที่ ๒๒ : แสดงจำนวนอ่างเก็บน้ำ/ฝายขนาดเล็กในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : โครงการชลประทานร้อยเอ็ด กรมชลประทาน, ๒๕๖๘)

๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI

อำเภอปทุมรัตต์มีการเพาะปลูกข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ในพื้นที่จำนวน ๘๘,๙๘๕ ไร่ ครอบคลุม ๔ ตำบล ได้แก่ ตำบลขี้เหล็ก โพนสูง โนนสวรรค์และสระบัว ในการผลิตสินค้าข้าว GI ในแหล่ง ภูมิศาสตร์นี้ ได้รับการขึ้นทะเบียน เป็นการสร้างสินค้าข้าวที่มีเอกลักษณ์ต่างจากแหล่งผลิตอื่น ซึ่งเป็นการสร้าง โอกาสทางการค้า การตลาด รวมถึงเป็นการยกระดับสินค้าชุมชนให้เป็นสินค้าข้าวคุณภาพที่ได้มาตรฐานการ ผลิต สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในด้านคุณภาพและความปลอดภัย เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการท้องถิ่น และที่สำคัญเป็นการ สร้างความภาคภูมิใจในทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น รักษาภูมิปัญญาดั้งเดิม และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย ๓,๔๔๙ บาท/ไร่ช่วงการเพาะปลูกระหว่างเดือน เมษายน - สิงหาคม ระยะเวลาเก็บเกี่ยว ระหว่างเดือน ตุลาคม - ธันวาคม ให้ผลผลิตเฉลี่ย ๓๖๐ กิโลกรัม/ไร่ เกษตรกรได้ผลตอบแทน ๔,๓๒๐ บาท/ไร่ คิดเป็นผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย (กำไร) ๘๗๑ บาท/ไร่ โดยเกษตรกรส่งขายข้าวเปลือกให้ผู้ประกอบการในพื้นที่ ราคาเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๒ บาท/กิโลกรัม และในส่วนของ การแปรรูปเป็นข้าวสารบรรจุถุง (ขนาดน้ำหนัก ๑ กิโลกรัม) ราคาเฉลี่ย ๔๐ - ๔๕ บาท/ถุง และข้าวกล้องบรรจุถุงสุญญากาศ ราคาเฉลี่ย ๖๐ - ๘๐ บาท/ถุง

๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ

๑.๔.๑ ชนิดสินค้าข้าว

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

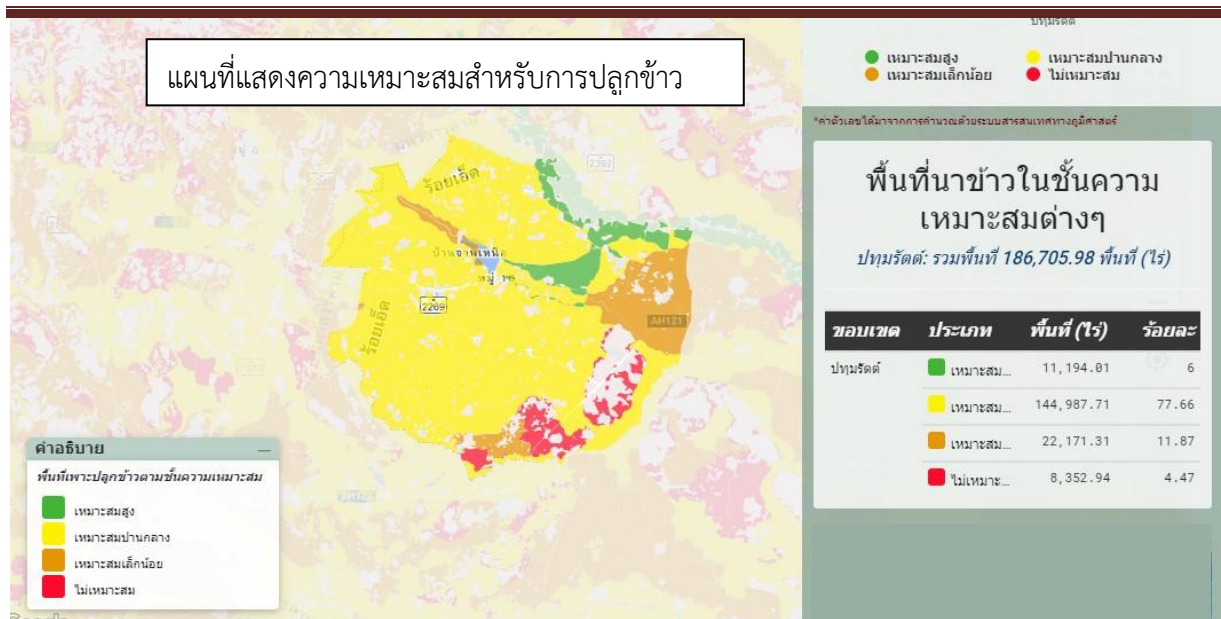
(๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอปทุมรัตต์ เป็นพื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่เหมาะสมกับการปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน ๑๗๓,๓๔๑.๙๘ ไร่ แบ่งออกเป็น พื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกข้าวมาก (S๑) ๑,๕๗๖.๒๔ ไร่ คิดเป็น ร้อยละ ๐.๙๑ พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อยกับการปลูกข้าว (S๒) ๑๔๔,๙๘๗.๗๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๖๖ พื้นที่ เหมาะสมเล็กน้อยกับการปลูกข้าว (S๓) ๒๒,๑๗๑.๓๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘๗ และไม่เหมาะสม(N) ๘,๓๕๖.๙๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔.๘๗

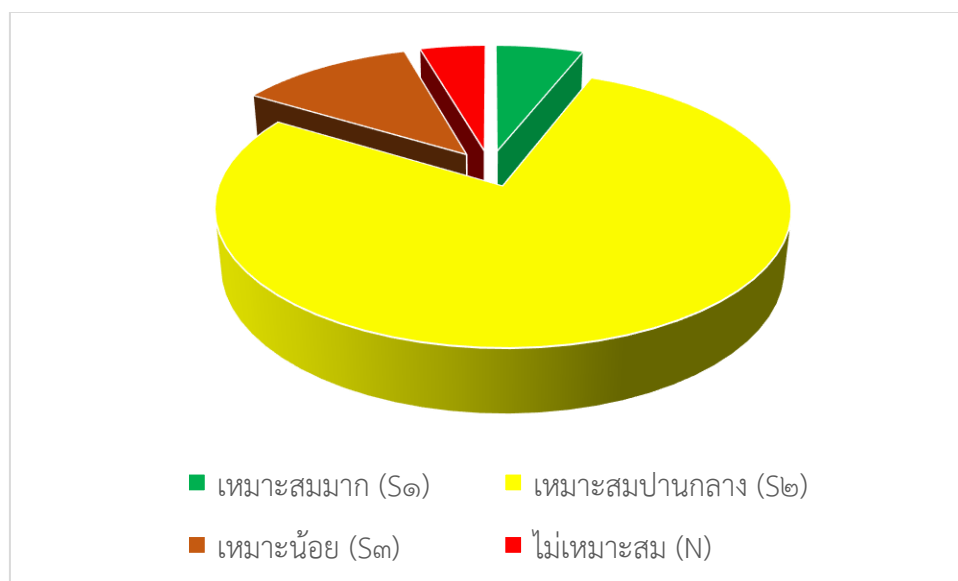
ตารางที่ ๒๖ : แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปาน กลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ ทั้งหมด
รวมอำเภอปทุมรัตต์	๑๑,๑๙๔.๐๑	๑๔๔,๙๘๗.๗๑	๒๒,๑๗๑.๓๑	๘,๓๕๖.๙๔	๑๘๖,๕๐๙.๙๖
บัวแดง	๖๔๔.๘๙	๑๓,๑๐๗.๙๐	๑,๐๘๙.๕๗		๑๔,๘๔๒.๓๖
ดอกกล้า		๓๔,๘๙๒.๘๕	๑,๑๔๔.๙๕		๓๖,๐๓๗.๘๐
หนองแคน	๑,๕๔๖.๗๒	๒๓,๑๑๖.๖๐			๒๔,๖๖๓.๓๒
โพนสูง	๗,๑๔๔.๑๐	๑๐,๗๔๐.๑๙	๙๙๘.๑๑		๑๘,๘๘๒.๔๐
โนนสวรรค์		๑๖,๐๑๒.๙๐	๑,๐๔๔.๘๒	๖,๑๗๘.๙๑	๒๓,๒๓๖.๖๓
สระบัว		๒๒,๕๖๐.๐๐	๓,๐๘๖.๖๖	๒,๑๗๔.๐๓	๒๗,๘๒๐.๖๙
โนนสง่า		๑๘,๙๙๘.๘๐			๑๘,๙๙๘.๘๐
ขี้เหล็ก	๑,๘๕๘.๓๐	๕,๕๕๘.๖๑	๑๔,๘๐๗.๒๐		๒๒,๒๒๔.๑๑

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๕

ภาพที่ ๒๓ : แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒๔ : แสดงร้อยละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘)

(๒) พื้นที่ปลูก

อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน ๑๗๖,๓๘๘ ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกมากตำบลสระบัว จำนวน ๒๘,๒๙๙.๕๐ ไร่ รองลงมาคือตำบลหนองแคน จำนวน ๒๖,๓๗๔ ไร่ และตำบลโนนสวรรค์ จำนวน ๒๕,๑๓๔ ไร่ ตามลำดับ

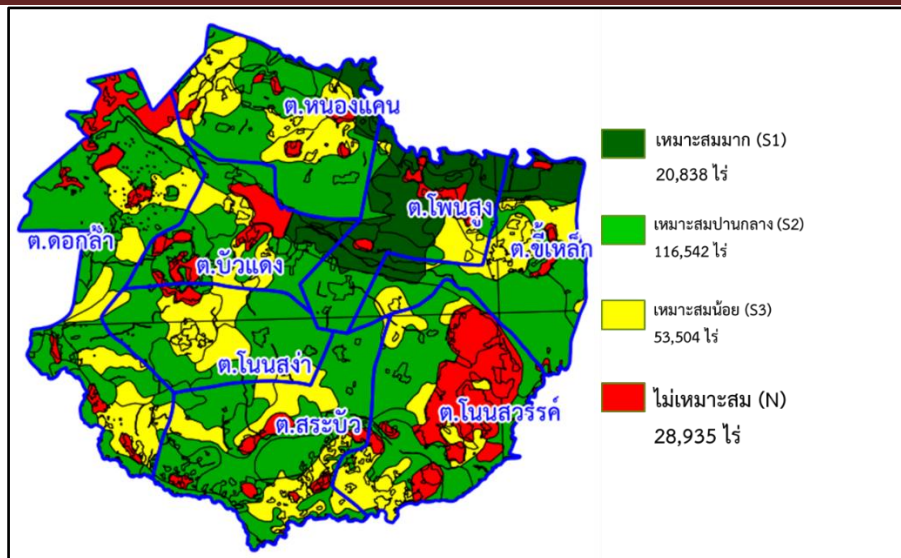
ตารางที่ ๒๗ : แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ตำบล	พื้นที่ปลูก(ไร่)
๑	บัวแดง	๒๑,๖๖๐.๑๐
๒	ดอกกล้า	๑๗,๒๐๑.๗๓
๓	หนองแคน	๒๕,๔๕๕.๕๘
๔	โพนสูง	๑๕,๖๘๕.๘๑
๕	โนนสวรรค์	๒๔,๔๗๘.๑๔
๖	สระบัว	๒๘,๐๒๕.๗๘
๗	โนนสง่า	๑๐,๐๑๙.๑๙
๘	ชีเหล็ก	๑๙,๓๘๙.๓๐
	รวม	๑๖๑,๙๑๕.๖๒

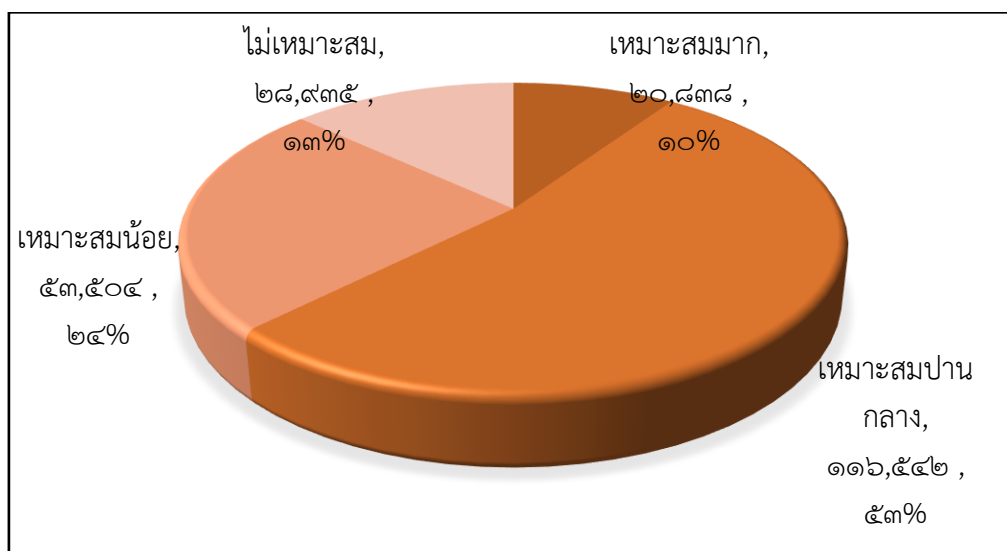
ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์,๒๕๖๘

(๓) พื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอปทุมรัตน์ เป็นพื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่เหมาะสมกับการปลูกข้าว(S๑) ๒๐,๓๘๓ ไร่ พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อยกับการปลูกข้าว (S๒) ๑๑๖,๕๔๒ ไร่ พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อยกับการปลูกข้าว (S๓) ๕๓,๕๐๔ ไร่ และไม่เหมาะสม(N) ๒๘,๙๓๕ ไร่ เพื่อการบริโภค พบว่าปัญหาการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่นี้คือ สภาพพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อยกับการปลูกข้าว จึงทำให้ต้นทุนการผลิตสูง

ภาพที่ ๒๔ : แสดงแผนที่ความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒๖ : แสดงจำนวนและร้อยละความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด, ๒๕๖๘)

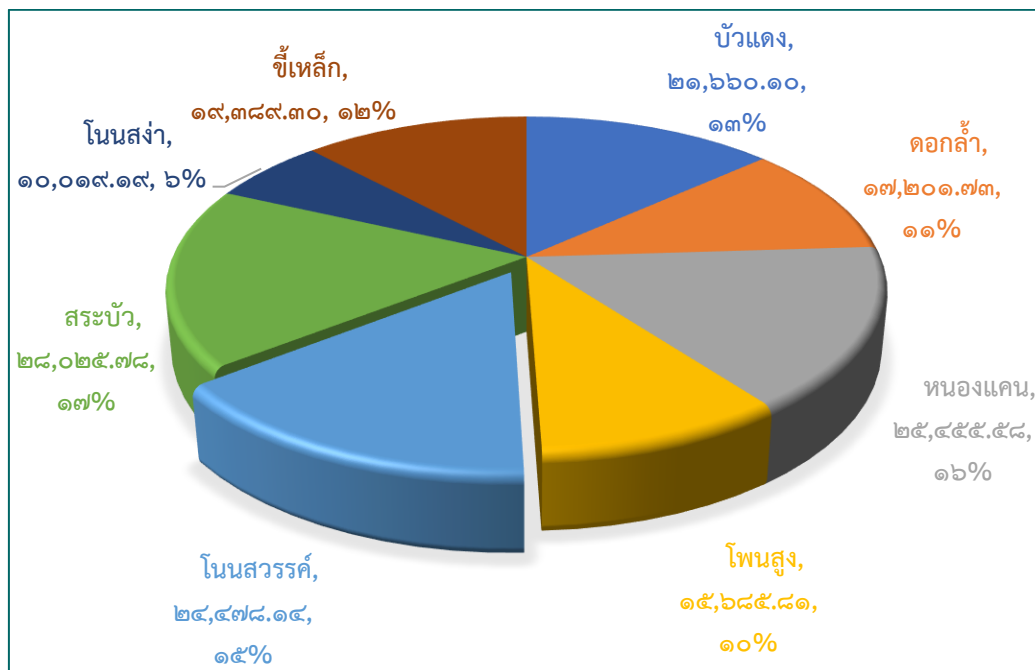
๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอปทุมรัตน์ มีพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน ๑๖๑,๙๑๕.๖๒ ไร่ ๑๐,๘๗๑ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากตำบลสระบัว จำนวน ๒๘,๐๒๕.๗๘ ไร่ จำนวน ๑,๕๙๕ ครัวเรือน รองลงมาคือ ตำบลหนองแคน จำนวน ๒๕,๔๕๕.๕๘ ไร่ จำนวน ๑,๖๘๖ ครัวเรือน และตำบลโนนสวรรค์ จำนวน ๒๔,๔๗๘.๑๔ ไร่ จำนวน ๑,๓๓๔ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๘ : แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก(ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)
รวม	๑๐,๘๗๑	๑๖๑,๙๑๕.๖๒	๑๖๑,๙๑๕.๖๒	๖๒,๘๕๐.๕๐	๓๘๘.๑๗
บัวแดง	๑,๖๒๑	๒๑,๖๖๐.๑๐	๒๑,๖๖๐.๑๐	๘,๓๓๙.๑๔	๓๘๕
ดอกกล้า	๑,๕๑๒	๑๗,๒๐๑.๗๓	๑๗,๒๐๑.๗๓	๖,๔๖๗.๘๕	๓๗๖
หนองแคน	๑,๖๘๖	๒๕,๔๕๕.๕๘	๒๕,๔๕๕.๕๘	๑๐,๐๕๔.๙๕	๓๙๕
โพนสูง	๑,๐๒๙	๑๕,๖๘๕.๘๑	๑๕,๖๘๕.๘๑	๖,๑๑๗.๔๗	๓๙๐
โนนสวรรค์	๑,๓๓๔	๒๔,๔๗๘.๑๔	๒๔,๔๗๘.๑๔	๙,๖๖๘.๘๗	๓๙๕
สระบัว	๑,๕๙๕	๒๘,๐๒๕.๗๘	๒๘,๐๒๕.๗๘	๑๐,๙๓๐.๐๕	๓๙๐
โนนสง่า	๑,๐๐๕	๑๐,๐๑๙.๑๙	๑๐,๐๑๙.๑๙	๓,๘๐๗.๒๙	๓๘๐
ชีเหล็ก	๑,๐๘๙	๑๙,๓๘๙.๓๐	๑๙,๓๘๙.๓๐	๗,๔๖๔.๘๘	๓๘๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบุพมรัตน์,๒๕๖๘

ภาพที่ ๒๕ : แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอบุพมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบุพมรัตน์,๒๕๖๘)

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตข้าวเป็นพืชหลักที่สำคัญของตำบล รองลงมา คือ พืชไร่ พืชผัก และไม้ผล ตามลำดับ

การปลูกข้าว

- วิธีปลูก โดยวิธีปักดำและหว่าน มีการจ้างแรงงานมากในช่วงนี้

- พันธุ์ ข้าวเหนียว กข.๖ พันธุ์ข้าวเจ้า ขาวดอกมะลิ ๑๐๕
- การใช้ปุ๋ย ปุ๋ยที่ใช้ คือปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕,สูตร ๑๖-๒๐-๐,สูตร ๑๖-๑๖-๘ , สูตร ๑๖-๘-๘ มี การใส่ ๒ ครั้ง คือ ตอนรองพื้น และช่วงข้าวตั้งท้อง และมีการใช้
- ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้นเนื่องจากมีราคาต่ำกว่าปุ๋ยเคมี
- ปุ๋ยคอก เกษตรกรจะใส่ช่วงก่อนทำการปลูกในฤดูถัดไป ประมาณ ๑-๒ เดือน
- การใช้สารเคมี แต่ก่อนมีการใช้สารเคมี พวก พุราดาน พอช่วงหลังมีการแนะนำรณรงค์การปลูกพืชปลอดภัยจากสารพิษ และรณรงค์ให้ทราบโทษของสารเคมี เกษตรกรจึงนิยมหันไปใช้สารสกัดจากสมุนไพรธรรมชาติ เช่น สารสกัดจากสะเดา,ตะไคร้หอม,และอื่นจำนวนมาก โดยมีหลายบริษัทเป็นตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารให้กับพืช และเกษตรกรบางรายสามารถผลิตน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้
- การเก็บเกี่ยว ส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนเกี่ยวเพื่อให้เกิดรายได้ในชุมชนและมีการใช้รถเกี่ยวบ้าง ค่าจ้างประมาณ ๖๐๐-๘๐๐ บาท/ไร่

๔) ปฏิทินการปลูกหรือการผลิต

ตารางที่ ๒๙ : แสดงกิจกรรมและปฏิทินการปลูกข้าว

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๑. นำปุ๋ยหมักแห้ง ๑๐๐กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลงนาภายหลังจากเกี่ยวข้าว ให้เหลือตอซังข้าวไว้ นำปุ๋ยหมักแห้งไป ขยาย ๒๔ ชั่วโมงในอัตรา ๑๐๐กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลงแล้วทำการไถกลบ	↔											↔
๒. ฝนตกครั้งแรกในอัตรา ๑๕๐ กิโลกรัม/ไร่ (ในกรณีที่ไม่สามารถหว่าน ตามกำหนดเวลาในช่วงแรกได้)				↔	↔							
๓. ขยายน้ำหมักชีวภาพนำไปฉีดพ่น ใส่ต้นหญ้าแล้วทำการไถกลบ (น้ำหมัก ชีวภาพ ๒ช้อนโต๊ะ + กากน้ำตาล ๒ช้อน โต๊ะ + น้ำ ๑ปี๊บ)					↔	↔						
๔. ทำการไถ-คราดดิน-หว่าน						▲	↔					
๕. ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นอีก ครั้ง ห่างจากช่วงแรก ๓๐วัน									↔	↔		
๖. เริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตและเตรียม จัดทำปุ๋ยหมักแห้งไว้ในฤดูการ เพาะปลูกต่อไป											▼	↔

สัญลักษณ์ ▲ ปลูกสูงสุด ▼ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๗

ขั้นตอนการเตรียมดินก่อนการทํานา

๑. หว่านปุ๋ยหมักแห้งลงในนาภายหลังจากการเก็บเกี่ยว

๒. เดือนธันวาคม-มกราคม ใช้ปุ๋ยหมักแห้งในอัตรา ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ แล้วทำการไถกลบ
 ๓. ถ้าไม่ได้หว่านในช่วงหลังจากการเก็บเกี่ยว ให้หว่านในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ในอัตรา ๑๕๐ กิโลกรัม/ไร่

๔. เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ขยายน้ำหมักชีวภาพ ฉีดพ่นใส่หญ้าแล้วไถกลบโดยใช้น้ำ ๔ ปีบ/ไร่ (ใช้น้ำหมักชีวภาพปีบละ ๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาลปีบละ ๒ ช้อนโต๊ะ)

การเตรียมต้นกล้าสำหรับปลูก

๑. แช่เมล็ดพันธุ์ข้าวอัตรา ๒๐กิโลกรัม/ไร่ ในน้ำหมักชีวภาพ (โดยใช้น้ำ ๑ ปีบ เติมน้ำหมักชีวภาพ ๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ช้อนโต๊ะ) แช่เมล็ดพันธุ์ข้าวนาน ๓๐ นาที

๒. นำพันธุ์ข้าวไปหว่านในแปลงที่เตรียมเพาะกล้า เมื่อครบอายุ ๕ วัน ให้หว่านปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐กิโลกรัม/ไร่

๓. ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นโดยใช้น้ำ ๔ ปีบ (ใช้น้ำหมักชีวภาพ ๒ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ ช้อนโต๊ะ)

๔. เมื่อต้นกล้าอายุได้ ๒๐ วัน หว่านปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐ กิโลกรัม/ไร่ ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นตามอัตราส่วนในข้อ ๓ เพื่อกระตุ้นให้ต้นกล้าแข็งแรงและถอนง่าย

๕. ดูแลระดับน้ำให้สูงขึ้นตามอายุของต้นกล้า คือ ๓-๔-๘ เซนติเมตร เมื่อครบ ๒๐ - ๒๕วัน เริ่มถอนกล้าไปปักดำได้

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอปทุมรัตต์ มีต้นทุนการผลิต เป็นเงิน ๓,๐๘๐ บาท

ตารางที่ ๓๐ : แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๗ อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ต้นทุน/ไร่		รายรับ/ไร่	
รายการ	เงิน	รายการ	เงิน
๑. ค่าเมล็ดพันธุ์(อัตรา ๒๕/ไร่) กก.ละ ๒๕ บาท	๕๐๐	ผลผลิต ๔๐๗.๑๙ กิโลกรัม/ไร่	๔,๘๘๖.๒๘
๒. ค่าเตรียมดิน ๓ ครั้งๆ ละ ๒๐๐ บาท	๖๐๐	ราคาในท้องถิ่น ๑๒ บาท/กิโลกรัม	
๒. ค่าแรงงาน (ค่าหว่านข้าว,ปุ๋ย /ไร่)	๑๒๕	(๔๐๗.๑๙ X ๑๒ =๔,๘๘๖.๒๘)	
๓. ค่าสารเคมี/ค่าปุ๋ยอินทรีย์	๖๗๕		
๔. ค่าเก็บเกี่ยว/ไร่	๖๐๐	รวม	
๕.ค่าดูแลรักษา/ไร่	๑๖๐		
๖.ค่าขนส่ง/ไร่	๑๒๐		
๗.ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	๓๐๐		
รวม	๓,๐๘๐		
หมายเหตุ : รายได้ – ต้นทุน =กำไร			๑,๘๐๖.๒๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๗

๖) สถานการณ์ตลาด/วิธีการตลาด

(๑) วิธีการตลาด

สถานการณ์การราคาข้าวเปลือกที่ผ่านมา คาดว่าราคาข้าวเปลือกเจ้าเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้และข้าวเปลือกเหนียวปรับตัวลดลง เนื่องจากสถานการณ์โรคไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ทำให้การบริโภคข้าวเปลือกหอมมะลิที่ตกต่ำลงเหลือ กก.ละ ๑๐ บาทหรือตันละ ๑๐,๐๐๐ บาท และทิศทางการส่งออกข้าว ในช่วงโควิด-๑๙ เปลี่ยนแปลงเร็ว ปัจจุบันตลาดข้าวไทยมีคู่แข่งมากขึ้น อาทิ เวียดนามและกัมพูชา จึงส่งผลต่อราคาข้าวหอมมะลิไทยลดลง ราคาข้าวเปลือกปัจจุบัน ราคาข้าวเปลือกเจ้ามะลิ ๑๐๕ ราคาตันละ ๑๕,๐๐๐ – ๑๖,๕๐๐ บาท ราคาข้าวเปลือก ข้าวเหนียว กข.๖ ราคา ตันละ ๑๕,๐๐๐-๑๗,๐๐๐ บาท

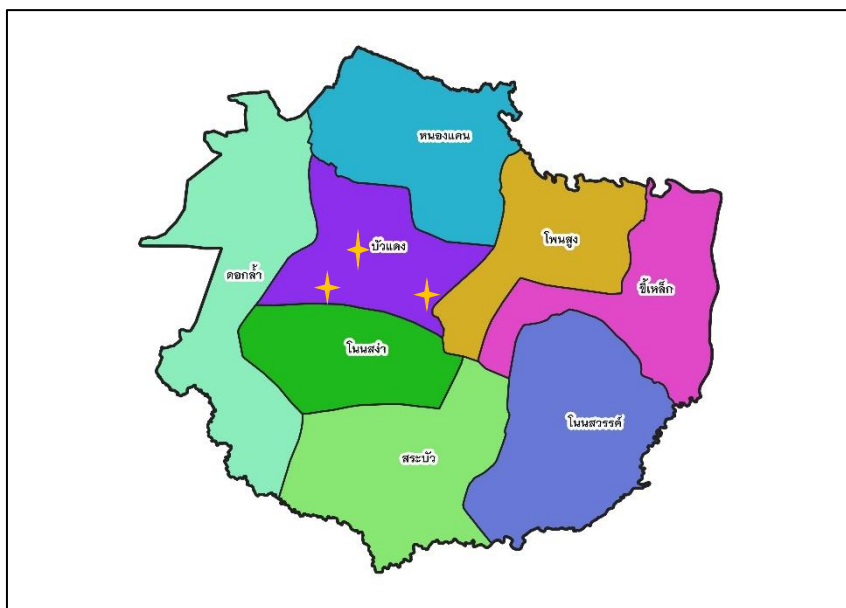
(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต

อำเภอปทุมรัตต์มีแหล่งรับซื้อผลผลิตรวม ๓ แหล่ง

ตารางที่ ๓๑ : แสดงจุดรับซื้อข้าวในพื้นที่ อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ที่	จุดรับซื้อ	ที่ตั้ง		
		หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑.	สนธิยาพืชผล	๑๒	บัวแดง	ปทุมรัตต์
๒.	สหกรณ์การเกษตร ปทุมรัตต์	๙	บัวแดง	ปทุมรัตต์
๓.	ง่วนฮะพืชผล	๑๑	บัวแดง	ปทุมรัตต์

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒๖ : แสดงแหล่งรับซื้ออำเภอปทุมรัตต์

(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๗)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบ smart farmer ในอำเภอปทุมรัตต์ มีจำนวน ๖ ท่าน ซึ่ง
ภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี
ได้แก่

ตารางที่ ๓๒ : แสดง Smart Farmer ต้นแบบในการผลิตพืช อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ที่	ชื่อ-สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เป็น	สาขา
๑	นายเอกณรงค์ ชื่นมณี	๑	โนนสวรรค์	ปทุมรัตต์	๒๕๖๐	ด้านเกษตรผสมผสาน การเพิ่ม ผลผลิต การปรับปรุงดิน/การให้น้ำ แนวคิดเน้นการบำรุงดิน
๒	นางสำรวย บางสร้อย	๑๒	หนองแคน	ปทุมรัตต์	๒๕๖๑	ไร่นาสวนผสม เกษตรกร ต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง การลดต้นทุนการผลิตและเพิ่ม ผลผลิต
๓	นายวีรยุทธ สุวัฒน์	๕	หนองแคน	ปทุมรัตต์	๒๕๖๐	ด้านเศรษฐกิจพอเพียง
๔	นางประสาน พาโคกหม	๔	โพนสูง	ปทุมรัตต์	๒๕๖๐	ด้านเศรษฐกิจพอเพียง การลด ต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต
๕	นายสุฤทธิ์ สาคี	๕	โนนสง่า	ปทุมรัตต์	๒๕๖๐	การเกษตรแบบผสมผสานตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๖	นางผ่องศรี ละเหลา	๕	หนองแคน	ปทุมรัตต์	๒๕๖๐	การทำการเกษตรแบบ ผสมผสานตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและเป็น ต้นแบบการเลี้ยงสัตว์แบบ อินทรีย์

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๘

๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางแก้ไข

ตารางที่ ๓๓ : แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางแก้ไขอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญ เร่งด่วน
ด้านการผลิตสินค้าและ การตลาด ๑.ข้าว	๑.ภัยพิบัติ (แล้ง) ๒.การระบาดของโรค และแมลงศัตรูพืช ๓.ต้นทุนการผลิตสูง ๔.ราคาผลผลิตตกต่ำ ๕.ขาดแคลนแหล่ง เงินทุน	๑.ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีระบบนาหยอด ๒.จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ๓.ให้ความรู้ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธี ๔.จัดทำแปลงพยานการเตือนการระบาดของศัตรูพืช ๕.ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มผลิต พันธุ์ เมล็ดพันธุ์ ใช้เอง ๖.รวมกลุ่มกันจำหน่ายผลผลิต ๗.แปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น การทำแปงข้าวเจ้า ๘.ให้ความรู้ด้านการลดต้นทุน ๙. รณรงค์การใช้สารชีวภาพและชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้เคมี ๑๐. รณรงค์และส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรตาม แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๑๑. ภาครัฐกำหนดมาตรการควบคุมราคาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย สารเคมี อย่างจริงจัง ๑๒. รัฐมีการกำหนดราคาขั้นต่ำ และมีมาตรการบังคับใช้ ๑๓.ส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อแปรรูปเพิ่มมูลค่า ๑๔.รัฐสนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกร	ทุกตำบล	มาก

ที่มา ; สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

ตารางที่ ๓๓ : แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางแก้ไขอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด (ต่อ)

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร	๑.เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในผู้สูงอายุ ๒.กลุ่มเกษตรกรขาดความเข้มแข็งและความต่อเนื่อง ๓.เกษตรกรขาดองค์ความรู้และทักษะในการทำการเกษตรทางด้านการปลูกพืช	๑.พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกร รุ่นเก่า ๒.ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการส่งเสริมการปฏิบัติ ๓.จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการสร้างต้นแบบในปฏิบัติงานที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจและให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นตัดสินใจปฏิบัติตาม	ทุกตำบล	มาก
ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ๑. ขาดเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ ๒. ขาดมาตรฐานการรับรองคุณภาพ ๓.ผลผลิตไม่ต่อเนื่อง ไม่เพียงพอ ๔.เกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือในการแปรรูปเนื่องจากขั้นตอน ยุ่งยากและเสียเวลา	๑.ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการแปรรูป ๒.สินค้าไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ผู้บริโภคขาดความเชื่อมั่น ๓.เกษตรกรผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคและขาดการผลิตที่ต่อเนื่อง ๔.เกษตรกรขายผลผลิตสดได้เงินได้เร็วกว่าการแปรรูปขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน	๑.สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ให้กับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ๒.สนับสนุนการผลิตสู่การรับรองมาตรฐาน ๓.วางแผนการผลิตทั้งในส่วนด้านการปลูกพืชและการแปรรูปให้สอดคล้องกัน ๔.สร้างแรงจูงใจและการรับรู้ให้เกษตรกรเห็นถึงความแตกต่างของราคาก่อนการแปรรูปและหลังแปรรูปจำหน่าย	กลุ่มยุวเกษตรกร/ กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพและวิสาหกิจชุมชน	ปานกลาง

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

๓ การจัดทำ TOWS Matrix

๓.๑ การวิเคราะห์ TOWS Matrix อำเภอปทุมรัตน์ ใช้หลักการวิเคราะห์สภาพวิธี SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสอุปสรรคที่มีผลกระทบเพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ : แสดงการวิเคราะห์ ตาราง TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths : S) ๑.พื้นที่เป็นที่นาปลูกข้าวหอมมะลิเป็นหลัก ๒.มีพืชเศรษฐกิจหลังฤดูทำนา (แตงกวา) สร้างรายได้เสริมให้แก่เกษตรกร ๓.เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำการเกษตรแบบผสมผสาน ๔.ผู้นำ/เกษตรกรผู้นำ อาสาสมัครสมัคร เกษตรกรมีความเข้มแข็ง ๕.เกษตรกรต้นแบบมีองค์ความรู้ ๖.มีแหล่งเรียนรู้ ศพก.และเครือข่ายศพก. ๗.เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานครอบคลุมทั่วพื้นที่	จุดอ่อน (Weaknesses : W) ๑. มีปัญหาเรื่องการรวมกลุ่มของเกษตรกร ๒. เกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องการผลิต/ตลาด/แปรรูป ๓. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ๔.แหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรในช่วงฤดูแล้งไม่เพียงพอ ๕.เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ๖.เกษตรกรไม่มีแผนการผลิต ๗.ไม่มีมาตรฐานการผลิต ๘.ขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้ ๙.ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ๑๐.ต้นทุนการผลิตสูง ๑๑.ขาดแรงงานภาคการเกษตร ๑๒.ปัญหาหนี้สินครัวเรือน
โอกาส (Opportunities : O) ๑.นโยบายและมาตรการภาครัฐที่สนับสนุนการเกษตร ๒.มีแหล่งรับซื้อผลผลิต ๓.มีหน่วยงานราชการให้ความรู้ แก่เกษตรกร เช่น สถานีพัฒนาที่ดินสำนักงานสหกรณ์ ฯลฯ ๔.ผู้บริโภคนิยมอาหารปลอดภัยมากขึ้น ๕.มีแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำเพื่อการเกษตร ๖.มีระบบสารสนเทศครอบคลุมทุกพื้นที่และง่ายต่อการเข้าถึง	SO กลยุทธ์เชิงรุก ๑.การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัย (S๑ S๔ S๕ S๖ O๒ O๓ O๔) ๒.การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง (S๔ S๕ S๖ O๑ O๓ O๖) ๓.การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรต้นแบบ (S๔ S๕ S๖ S๗ O๑ O๓ O๖) ๔.การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (S๖ S๗ O๑ O๓)	WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข ๑.การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี (W๑ W๒ W๓ O๑ O๒ O๓ O๔) ๒.การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า (W๑ W๒ O๒ O๓) ๓. ลดต้นทุนการผลิต (W๒ W๑๐ W๘ O๑ O๓) ๔.ส่งเสริมการปลูกพืชตามระบบการเกษตรที่ดี (GAP) (W๗ W๘ O๑ O๓ O๔)
ภาวะคุกคาม (Threats : T) ๑. ราคาผลผลิตแปรปรวน ๒. ฝนทิ้งช่วง โรคและศัตรูพืช (ภัยธรรมชาติ) ๓. ผลผลิตตกต่ำ ๔. ราคาปัจจัยการผลิตสูง ๕. ค่าแรงงานสูง ๖. ความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย	ST กลยุทธ์ป้องกัน ๑. รวบรวมผล ผลิตและแปรรูปจำหน่ายในรูปแบบกลุ่ม (S๑ T๑) ๒. สร้างแหล่งเก็บน้ำในพื้นที่ทำการเกษตร (S๑ T๒) ๓. ขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร (S๑ T๒) ๔.ปรับปรุงบำรุงดิน (S๑ T๓)	WT กลยุทธ์เชิงรับ ๑. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น,ปลูกพืชใช้น้ำน้อย (W๑ T๒) ๒. การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต (W๑ T๒) ๓. ทำการเกษตรแบบผสมผสาน (W๕ T๑ T๓)

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

- ๑.๑ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัย
- ๑.๒ การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง
- ๑.๓ การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรต้นแบบ
- ๑.๔ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

- ๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี
- ๒.๒ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า
- ๒.๓ ลดต้นทุนการผลิต
- ๒.๔ ส่งเสริมการปลูกพืชตามระบบการเกษตรที่ดี (GAP)

๓. กลยุทธ์ป้องกัน

- ๓.๑ รวบรวมผล ผลิตและแปรรูปจำหน่ายในรูปแบบกลุ่ม
- ๓.๒ สร้างแหล่งเก็บน้ำในพื้นที่ทำการเกษตร
- ๓.๓ ขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร
- ๓.๔ ปรับปรุงบำรุงดิน

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

- ๔.๑ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น, ปลูกพืชใช้น้ำน้อย
- ๔.๒ การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต
- ๔.๓ ทำการเกษตรแบบผสมผสาน

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ

๑. แนวทางการพัฒนา

๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า

๑.๑.๑ ข้าว

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพและปลอดภัย
๒. เพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและรายได้จากการเกษตรเพิ่มขึ้น
๓. สินค้าการเกษตรได้รับการพัฒนาและเพิ่มมูลค่า

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพและปลอดภัย

กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างองค์ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร

โครงการที่ ๑ โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าการเกษตร

โครงการที่ ๒ โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์

โครงการที่ ๓ โครงการส่งเสริมการปลูกพืชใช้น้ำน้อย

โครงการที่ ๔ โครงการ”๕ ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง”

โครงการที่ ๕ โครงการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว

โครงการที่ ๖ โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

โครงการที่ ๗ โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ข้าวไม่เหมาะสมเป็นเกษตรกรรมทางเลือก

โครงการที่ ๘ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตร

โครงการที่ ๙ โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวไม่เหมาะสมเป็นเกษตรกรรมทางเลือก

กลยุทธ์ที่ ๒ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่เพื่อเพิ่มผลผลิตอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๑ โครงการตรวจรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ ๒๕๖๓

โครงการที่ ๒ โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวครบวงจร

โครงการที่ ๓ โครงการพัฒนาคุณภาพการผลิตและเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าวครบวงจร

กลยุทธ์ที่ ๓ ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้

โครงการที่ ๑ โครงการรณรงค์หยุดเผาในพื้นที่การเกษตร

๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๑.๒.๑ Youg Smart Famer (YSF)

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรมีความรู้ความสามารถ พึ่งพาตนเองได้มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและมีรายได้เพิ่มขึ้น

๒. เพื่อให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ และสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ

๓.เพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่สู่ภาคการเกษตร

๒)กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน พัฒนาศักยภาพเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็ง

กลยุทธ์ที่ ๑ การสร้างองค์ความรู้และการสร้างมูลค่าเพิ่ม

โครงการที่ ๑ โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ปี

๒๕๖๔

โครงการที่ ๒ โครงการพัฒนา ศพก. และศพก. เครือข่าย

โครงการที่ ๓ โครงการพัฒนา อกม. สู่เกษตรปราชญ์

โครงการที่ ๔ โครงการส่งเสริมโรงเรียนเกษตรกร

โครงการที่ ๕ โครงการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่

โครงการที่ ๖ โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร ปี ๒๕๖๔

โครงการที่ ๗ โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาเยาวชนภาคการเกษตรให้มีความรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่

โครงการที่ ๑ โครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาและสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่

๑.๒.๒ กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑.เพื่อให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรมีความรู้ความสามารถ พึ่งพาตนเองได้มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและมีรายได้เพิ่มขึ้น

๒.เพื่อให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ

๓.เพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่สู่ภาคการเกษตร

๔.มีแหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งพัฒนาให้กับเกษตรกรได้นำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน พัฒนาศักยภาพเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็ง

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาศักยภาพและองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็ง

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มยุวเกษตรกร

โครงการที่ ๒ โครงการพัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๓ โครงการพัฒนาศักยภาพกลุ่มส่งเสริมแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๔ โครงการพัฒนาศักยภาพกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

๑.๒.๒ วิสาหกิจชุมชน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑.เพื่อให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรมีความรู้ความสามารถ พึ่งพาตนเองได้มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและมีรายได้เพิ่มขึ้น

๒.เพื่อให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรได้รับองค์ความรู้ใหม่ๆและสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ

๓.เพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่สู่ภาคการเกษตร

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน พัฒนาศักยภาพเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็ง

กลยุทธ์ที่ ๑ การเพิ่มมูลค่า

โครงการที่ ๑ โครงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์

กลยุทธ์ที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพ

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

โครงการที่ ๒ โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้นแบบวิสาหกิจชุมชน

๑.๒.๓ แหล่งเรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบ

เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้กับอาชีพเกษตรกรอย่างยั่งยืน

๒. มีแหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งพัฒนาเกษตรกรได้นำปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง

๓. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการประกอบอาชีพ

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน พัฒนาแหล่งเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาศูนย์เรียนรู้ต้นแบบด้านการเกษตรในพื้นที่ เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรได้นำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง

โครงการที่ ๑ โครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

โครงการที่ ๒ โครงการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

โครงการที่ ๓ โครงการศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

โครงการที่ ๓ โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และเครือข่าย

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน พัฒนาศักยภาพเกษตรกรต้นแบบ

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาเกษตรกรต้นแบบ

โครงการที่ ๑ โครงการพัฒนาเกษตรกรปราชญ์

๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๑.๓.๑ ที่ดิน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกให้แก่เกษตรกรในการไม่เผาเศษวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรในไร่นาและรณรงค์ให้มีการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงบำรุงดินโดยการรณรงค์ให้เกษตรกรไม่เผาและมีการ

ปลูกพืชปุ๋ยสด

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมปรับปรุงคุณภาพดินให้เหมาะสมกับการปลูกพืชเศรษฐกิจ

โครงการที่ ๒ โครงการรณรงค์ลดการเผาเศษวัสดุการเกษตรในไร่นา

โครงการที่ ๓ โครงการผลิตปุ๋ยหมักจากฟางข้าว

กลยุทธ์ที่ ๒ การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินและอนุรักษ์ดิน

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการไถระเบิดดินดาน

โครงการที่ ๒ โครงการส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสด

โครงการที่ ๓ โครงการผลิตปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ

โครงการที่ ๔ โครงการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง

และเหมาะสม

กลยุทธ์ที่ ๓ การป้องกันกำจัดศัตรูพืช

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์

๑.๓.๒ แหล่งน้ำ

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรมีแหล่งเก็บน้ำใช้ในการผลิตสินค้าเกษตรได้อย่างเหมาะสมและ
เพียงพอ

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน สร้างแหล่งเก็บน้ำและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการที่ ๑ โครงการสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

โครงการที่ ๒ โครงการขุดสระน้ำขนาดเล็ก

โครงการที่ ๓ โครงการฝายเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร

โครงการที่ ๔ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ (ปรับปรุงสระเก่า)

๑.๔ การแปรรูปผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรมีความรู้ความสามารถการแปรรูปผลผลิตจากข้าว
เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน

๒.เพื่อให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรได้รับองค์ความรู้ใหม่ๆและสามารถนำไปปฏิบัติ
เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน พัฒนาและส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว

กลยุทธ์ที่ ๑ การสร้างองค์ความรู้

โครงการที่ ๑ โครงการแปรรูปผลผลิตข้าวครบวงจร

กลยุทธ์ที่ ๒ การเพิ่มมูลค่า

โครงการที่ ๑ โครงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์

ภาคผนวก

โครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด

๑. หลักการและเหตุผล

จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ที่กระจายตัวอยู่ทั่วโลก และยังคงมีแนวโน้มการระบาดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะถัดไป และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมุ่งเน้นการกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจในท้องถิ่น เพื่อลดผลกระทบจากการหดตัวของภาคเศรษฐกิจสำคัญ รวมทั้งจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรของภาครัฐในการลงทุน เพื่อพยุงเศรษฐกิจและเกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ภายในประเทศเป็นหลัก คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบกรอบนโยบายการพัฒนาฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในด้านต่างๆ ที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เสนอเมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓ ซึ่งหนึ่งในนั้น มีกรอบนโยบายด้านเกษตร โดยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต พัฒนาศักยภาพการผลิต ต่อยอดของเดิมให้ดีขึ้น เน้นการผลิตในรูปแบบเกษตรสมัยใหม่ เกษตรอัจฉริยะ เกษตรแปลงใหญ่เกษตรแม่นยำที่มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ มีการสร้างความร่วมมือการบริหารจัดการที่เชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่ ตั้งแต่การวางแผนการผลิต การแปรรูป และการตลาด ตลอดจนการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งมีการพัฒนากระบวนการผลิตที่ถูกสุขลักษณะและได้มาตรฐานความปลอดภัย ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการดำเนินงานซึ่งเน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อย ที่อยู่บริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกัน ที่พร้อมจะพัฒนาการผลิตและการตลาดรวมกันตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยวางระบบ การผลิตและการบริหารจัดการในแนวทางเดียวกัน เพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเน้น การผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตามนโยบายการตลาดนำการผลิต นำไปสู่การจัดการสินค้าเกษตร สอดคล้องระหว่างอุปสงค์และอุปทาน สร้างเสถียรภาพของราคาสินค้าเกษตรได้อย่างมั่นคงในอนาคต ตามแผนปฏิรูป การเกษตร โดยเกษตรกรยังคงเป็นเจ้าของพื้นที่และร่วมกันดำเนินการบริหารจัดการการผลิต ทั้งนี้ การกำหนดพื้นที่ เป้าหมายของเกษตรแปลงใหญ่ ดำเนินการในพื้นที่ต่างๆ เช่น พื้นที่ในเขตชลประทาน พื้นที่ปฏิรูปที่ดิน พื้นที่ในเขต สหกรณ์นิคม และพื้นที่เกษตรทั่วไป โดยเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่จะร่วมกันกำหนดเป้าหมายการผลิต การถ่ายทอดเทคโนโลยี การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุกขั้นตอน จนถึงเชื่อมโยงตลาดกับภาคเอกชน แบบประชารัฐ ทั้งนี้ การปรับระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยการนำหลักเกษตรสมัยใหม่รวมกับการเชื่อมโยงตลาด จะก่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิต โดยเกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรในพื้นที่ที่มีการดำเนินกิจกรรมที่ใกล้เคียงกัน หรือมีพื้นที่ติดต่อกันทำให้เกิดขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้น (Economy of Scale) เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการ ดำเนินงาน ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิต เพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี ราคาถูก และการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม เช่น เครื่องจักรกลการเกษตร (Motor Pool) เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนการจัดการด้านการตลาด ช่วยพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพสู่การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรตามความต้องการตลาด ด้วยการบูรณาการ ทุกภาคส่วน ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา มีการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จำนวน ๖,๙๑๖ แปลง เกษตรกร ๔๐๘,๐๐๐ ราย พื้นที่ ๖,๕๙๕,๐๐๘ ไร่ สร้างมูลค่าเพิ่มจากการลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มผลผลิตรวม ๓๖,๑๘๐.๒๕ ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๓) ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้จัดทำโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่ และเชื่อมโยงตลาด เพื่อให้เกษตรกรมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีความหลากหลายมาประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการแปลงใหญ่ โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ต่อยอด ด้านคุณภาพมาตรฐาน แปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม และเชื่อมโยงการตลาด และสร้างโอกาสในการเพิ่มคุณภาพผลผลิต และผลตอบแทนจากการผลิต การลดต้นทุนการผลิต รายได้เพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิตให้กับเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกร โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม รวมทั้งเครือข่ายความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในการร่วมกันบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ

๒.๒ ยกระดับการผลิตไปสู่สินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมพลังงาน และอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์และยา ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง

๓. เป้าหมาย

แปลงใหญ่ที่เสนอความต้องการรับการสนับสนุนงบประมาณ จำนวน ๒๙ แปลง

๔. พื้นที่ดำเนินการ

ดำเนินการในพื้นที่ ๘ ตำบล ๒๙ แปลง

๕. เงื่อนไขการเข้าร่วมโครงการ

๕.๑ เพนแปลงใหญ่ที่ผ่านการรับรองและอยู่ในระบบ Co-farm.doe.go.th ของกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ได้เสนอความต้องการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ (๒๙ แปลง) ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓ อนุมัติงบประมาณไว้แล้ว

๕.๒ เพนแปลงใหญ่ที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ประเภทนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์

๕.๓ การขอรับการสนับสนุนงบประมาณต้องไม่เกินวงเงินเดิมที่เคยเสนอขอความต้องการ และได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓ แล้ว

๕.๔ แปลงใหญ่ที่ขอรับการสนับสนุนโครงการฯ ต้องดำเนินกิจกรรมที่ไม่ซ้ำซ้อนกับโครงการอื่นๆ ภายใต้แผนงาน/โครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกษตรกรและสังคมตามบัญชีท้าย พ.ร.ก. ให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงิน เพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ พ.ศ. ๒๕๖๓ รวมทั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

๖. ระยะเวลาดำเนินการ

เดือนตุลาคม ๒๕๖๔ – กันยายน ๒๕๖๕

๗. งบประมาณ

งบประมาณเงินกู้เพื่อแก้ไขปัญหาเยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจาก การระบาดของของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ งบอุดหนุนทั่วไป และงบดำเนินงาน จำนวน ๘๓,๗๘๓,๖๐๐ บาท

๘. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลผลิตของโครงการ แปลงใหญ่ จำนวน ๒๙ แปลง เกษตรกร ๑,๕๕๕ ราย พื้นที่ ๑๘,๘๕๐ ไร่ มีการนำเทคโนโลยีเกษตร สมัยใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิต มีคุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด

แปลงใหญ่ จำนวน ๒๙ แปลง ได้รับการพัฒนาใน ๓ มิติ โดยผ่านตัวชี้วัดอย่างน้อย ๑ มิติ จาก ๓ มิติ

- มีการใช้เทคโนโลยี/เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

- มีการสร้างมูลค่าเพิ่ม

ผู้รับผิดชอบโครงการ

แปลงใหญ่/สำนักงานเกษตรอำเภอ/ สำนักงานเกษตรจังหวัด/กรมส่งเสริมการเกษตร
โครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวแปลงใหญ่

หลักการและเหตุผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดแนวทางพัฒนาของกระทรวง (Road map) ซึ่งมีโครงการที่สำคัญคือการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าการเกษตรด้านพืช ปศุสัตว์ และประมง เน้นให้ความสำคัญในเรื่องการลดต้นทุนการผลิต โดยการรวมแปลงการผลิตของเกษตรกรเป็นแปลงใหญ่จะก่อให้เกิดกิจกรรมลดต้นทุนการผลิตที่กำหนดและสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันให้กับสินค้าเกษตร ทั้งนี้การปรับโครงสร้างสินค้าที่สำคัญดังกล่าว จะต้องทำการผลิตในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศเขตพื้นที่เหมาะสมสำหรับการผลิตสินค้า ๒๐ ชนิดไว้แล้ว โดยมีหลักการคือการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต อาทิ ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาด มีการผลิตร่วมกันเป็นกลุ่มและมีการเชื่อมโยงกับตลาดเพื่อบริหารจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างอุปทาน ของสินค้า กับปัญหาเรื่องสินค้าล้นตลาดและราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ

อย่างไรก็ตามโครงสร้างภาคการเกษตรของไทยเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยมีพื้นที่ถือครอง ทางเกษตรขนาดเล็กและเป็นการผลิตที่มีลักษณะต่างคนต่างทำการดำเนินการลักษณะดังกล่าวทำให้ภาคเกษตรต้องเผชิญกับปัญหาและข้อจำกัดต่างๆซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกรเช่นปัญหาด้านต้นทุนการผลิต ได้แก่ค่าพันธุ์ค่าปัจจัยการผลิตต่างๆค่าใช้จ่ายของเครื่องจักรกลการเกษตรและค่าจ้างแรงงานด้านการเกษตร รวมทั้งปัญหาการขาดอำนาจการต่อรองของเกษตรกรตลอดกระบวนการผลิต(Production Process) การจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) และปัญหาด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ยังไม่เข้าถึงตัวเกษตรกรได้เท่าที่ควร

ดังนั้นเพื่อเป็นการลดข้อจำกัดดังกล่าวจะต้องส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มการผลิต และการบริหารจัดการร่วมกันกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีภารกิจต้องดูแลคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้การสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตร และเพิ่มรายได้ของเกษตรกรจึงได้กำหนดระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ที่มีการบริหารจัดการร่วมกัน ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิตเพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิต คุณภาพ ราคาเป็นธรรมเพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตตลอดจนการจัดการด้านการตลาดโดยหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันจำหน่าย โดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน

๒. เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิต มาตรฐาน ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

เป้าหมาย

มีเป้าหมายในการดำเนินงานทั้งหมด ๓๘ แปลง จำนวนเกษตรกร ๕๗๐ ราย

ระยะเวลาการเนินการ

ตุลาคม ๒๕๖๘ - กันยายน ๒๕๖๙

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงโครงการ
๒. รับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
๓. อบรมเกษตรกร
๔. ติดตามผล
๕. ประเมินผล

วิธีการดำเนินงาน

๑. ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม จำนวน ๓ ครั้งๆละ ๑ วัน
 - ค่าอาหารกลางวัน จำนวน ๕๗๐ คนๆละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๕๗,๐๐๐ บาท
 - ค่าอาหารว่างพร้อมเครื่องดื่ม จำนวน ๒๕ บาทมือ ๆ จำนวน ๕๗๐ คน เป็นเงิน ๑๔,๒๕๐ บาท
 - ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรม ๒๘,๕๐๐ บาท
๒. การบริหารโครงการ (ผู้รับผิดชอบในพื้นที่ดำเนินการ)
 - ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
 - องค์การบริหารส่วนตำบล

งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์/แผนการใช้จ่ายเงิน

งบประมาณ ๙๙,๗๕๐ บาท

ผลตอบแทนของโครงการ/กิจกรรม

๑. ผลตอบแทนโดยตรง
 - เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต ๒๐ % และเพิ่มผลผลิต ๒๐%
๒. ผลตอบแทนโดยทางอ้อม
 - มีการขยายผลไปยังเกษตรกรรายอื่น
 - เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและบริหารจัดการร่วมกัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ศพก./ศูนย์บริการและถ่ายทอด/อบต./สำนักงานเกษตรอำเภอ/ สำนักงานเกษตรจังหวัด/
กรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

หลักการและเหตุผล

ปัญหาเรื่องโรคและแมลงเป็นปัญหาที่สร้างความเสียหายให้แก่ผลผลิตทางการเกษตรเป็นอย่างมาก ซึ่งทำให้เกษตรกรสูญเสียรายได้ที่ควรจะได้ไป ประกอบกับปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทอย่างมาก โดยเฉพาะสารเคมี แต่ด้วยความที่เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในวัยสูงอายุจึงทำให้ขาดความเข้าใจในการใช้สาร อย่างถูกต้องและเหมาะสม ทำให้เกิดต้นทุนการผลิตที่สูงตามมา

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจึงมีบทบาทอย่างมากที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถเข้าใจถึงเรื่องโรคแมลง รู้จักการวินิจฉัยโรคและแมลง ทำให้เกษตรกรสามารถป้องกันกำจัดได้อย่างถูกวิธีและเหมาะสม ซึ่งเป็น ลดต้นทุนในเรื่องของการใช้สารเคมีได้อีกทางหนึ่ง เป็นการนำพาให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี

วัตถุประสงค์

เพื่อจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบล

เป้าหมาย

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบล

พื้นที่ดำเนินการ

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลจำนวน ๖ แห่ง

ระยะเวลา

มกราคม ๒๕๖๙ ถึง กันยายน ๒๕๖๙

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงโครงการ
๒. จัดสรรงบประมาณจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์
๓. ติดตามผล/ประเมินผล

วิธีการดำเนินงาน

๑. ค่าวัสดุอุปกรณ์สำนักงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท
๒. การบริหารโครงการ (ผู้รับผิดชอบในพื้นที่ดำเนินการ)
 - ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
 - องค์การบริหารส่วนตำบล

งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์/แผนการใช้เงิน

งบประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ บาท

ผลตอบแทนของโครงการ/กิจกรรม

๑. ผลตอบแทนโดยตรง
 - ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีวัสดุอุปกรณ์สำหรับให้บริการเกษตรกรในตำบล
๒. ผลตอบแทนโดยทางอ้อม
 - เกษตรกรมีความรู้เพิ่มขึ้นจากการรับบริการด้านความรู้จากศูนย์ฯ

-
- เกษตรกรได้รับความสะดวกสบายจากการเข้ารับบริการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ศพก./ศูนย์บริการและถ่ายทอด/อบต./สำนักงานเกษตรอำเภอ/ สำนักงานเกษตรจังหวัด/
กรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มเกษตรกร

หลักการและเหตุผล

เยาวชนถือเป็นรากฐานสำคัญของประเทศ โดยเฉพาะประเทศไทยซึ่งอยู่ในระหว่างการพัฒนา ในส่วนของภาคการเกษตรเยาวชนควรที่จะจำเป็นต้องมีความรู้อย่างยิ่งเพราะการเกษตรถือเป็นรากฐานสำคัญตั้งแต่สมัยโบราณ การช่วยเหลือสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรในโรงเรียนจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการที่จะพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองซึ่งการปลูกฝังตั้งแต่ในวัยเด็กจะช่วยให้เด็กซึมซับความรู้และการปฏิบัติ แรกที่จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้มีความยั่งยืนได้

วัตถุประสงค์

เพื่อสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ให้แก่กลุ่มเกษตรกร

เป้าหมาย

กลุ่มเกษตรกร จำนวน ๒ กลุ่ม

พื้นที่ดำเนินการ

๑. โรงเรียนชุมชนบ้านหนองแคน (นนทากิบาล) ต.หนองแคน อ.ปทุมรัตต์
๒. โรงเรียนบ้านพิลา ต.ชีเหล็ก อ.ปทุมรัตต์

ระยะเวลา

มกราคม ๒๕๖๙ ถึง กันยายน ๒๕๖๙

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงโครงการ
๒. จัดสรรงบประมาณจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์
๓. ติดตามผล/ประเมินผล

วิธีการดำเนินงาน

๑. ค่าวัสดุอุปกรณ์สำหรับการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรจำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท
- ๒ การบริหารโครงการ (ผู้รับผิดชอบในพื้นที่ดำเนินการ)
 - ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
 - องค์การบริหารส่วนตำบล

งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์/แผนการใช้จ่ายเงิน

งบประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท

ผลตอบแทนของโครงการ/กิจกรรม

๑. ผลตอบแทนโดยตรง
 - กลุ่มเกษตรกรมีวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมของตนเอง
๒. ผลตอบแทนโดยทางอ้อม
 - มีเกษตรกรรุ่นใหม่เกิดขึ้น
 - เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องกิจกรรมทางการเกษตรเพิ่มขึ้น

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ศพก./ศูนย์บริการและถ่ายทอด/อบต./สำนักงานเกษตรอำเภอ/ สำนักงานเกษตรจังหวัด/
กรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการผลิตปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ

หลักการและเหตุผล

การทำการเกษตรในปัจจุบันพบว่าเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีในไร่นาเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีจำนวนน้อยที่มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ พื้นที่การเกษตรอำเภอปทุมรัตน์มีเศษผลผลิตที่เหลือทิ้งซึ่งเกษตรกรสามารถนำมาผลิตเป็นปุ๋ยหมักอินทรีย์เพื่อบำรุงดินภายในตนเองได้

โครงการผลิตปุ๋ยหมักจากเศษผลผลิตทางการเกษตรที่เหลือทิ้งจึงเป็นโครงการที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนในเรื่องของปุ๋ยเคมีและเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมีการนำเศษผลผลิตที่เหลือกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุด

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์โดยใช้เศษผลผลิตเหลือทิ้งจากไร่นา
๒. เพื่อลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยในการผลิต
๓. เพื่อปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์

เป้าหมาย

เกษตรกรจำนวน ๒๔๐ ราย

พื้นที่ดำเนินการ

พื้นที่อำเภอปทุมรัตน์

ระยะเวลา

มกราคม ๒๕๖๙ ถึง กันยายน ๒๕๖๙

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงโครงการ
๒. รับสมัครเกษตรกร
- ๓.อบรมเกษตรกร
๔. ติดตามผล/ประเมินผล

วิธีการดำเนินงาน

๑. ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม จำนวน ๑ ครั้งๆ
 - ค่าอาหารกลางวัน จำนวน ๒๔๐ คนๆละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๒๔,๐๐๐ บาท
 - ค่าอาหารว่างพร้อมเครื่องดื่ม จำนวน ๒๕ บาท/มื้อๆจำนวน ๒ มื้อ จำนวน ๒๔๐ คน เป็นเงิน ๑๒,๐๐๐ บาท
 - ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรม ๑๒,๐๐๐ บาท
 - ค่าวัสดุอุปกรณ์จัดทำแปลงสาธิต ๗๐,๐๐๐ บาท
๒. การบริหารโครงการ (ผู้รับผิดชอบในพื้นที่ดำเนินการ)
 - ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
 - องค์การบริหารส่วนตำบล

งบประมาณ วัตถุประสงค์/แผนการใช้จ่ายเงิน

งบประมาณ ๑๑๘,๐๐๐ บาท

ผลตอบแทนของโครงการ/กิจกรรม

๑. ผลตอบแทนโดยตรง

- เกษตรกรมีปุ๋ยอินทรีย์ใช้ในไร่นาของตนเอง
- ใช้เศษวัสดุที่เหลืออยู่ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า

๒. ผลตอบแทนโดยทางอ้อม

- เกษตรกรมีความรู้และทักษะการผลิตปุ๋ยเพิ่มขึ้น
- ช่วยฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ศพก./ศูนย์บริการและถ่ายทอด/อบต./สำนักงานเกษตรอำเภอ/ สำนักงานเกษตรจังหวัด/
กรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสด

หลักการและเหตุผล

ดินเป็นปัจจัยพื้นฐานในการผลิตพืชที่สำคัญ ซึ่งดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกควรมีอินทรีย์วัตถุซึ่งการใช้ปุ๋ยพืชสดเป็นปรับปรุงบำรุงดินจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยฟื้นฟูให้ดินมีอินทรีย์วัตถุเพิ่มขึ้น และ การใช้ปุ๋ยพืชสดเป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิตในการใช้ปุ๋ยเคมี เพิ่มผลกำไรให้แก่เกษตรกรอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยในการผลิต
๒. เพื่อส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี
๓. เพื่อปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์

เป้าหมาย

เกษตรกรจำนวน ๑๒๕ ราย

พื้นที่ดำเนินการ

พื้นที่อำเภอปทุมรัตต์

ระยะเวลา

มกราคม ๒๕๖๙ ถึง กันยายน ๒๕๖๙

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงโครงการ
๒. รับสมัครเกษตรกร
๓. อบรมเกษตรกร
๔. ติดตามผล/ประเมินผล

วิธีการดำเนินงาน

๑. ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติ
 - ค่าเมล็ดพันธุ์ปอเทือง สำหรับทำปุ๋ยพืชสด
๒. การบริหารโครงการ (ผู้รับผิดชอบในพื้นที่ดำเนินการ)
 - ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
 - องค์การบริหารส่วนตำบล

งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์/แผนการใช้จ่ายเงิน

งบประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ บาท

ผลตอบแทนของโครงการ/กิจกรรม

ผลตอบแทนโดยตรง

- เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยพืชสดบำรุงดินมากขึ้น

ผลตอบแทนโดยทางอ้อม

- เกษตรกรมีความรู้และทักษะการใช้ปุ๋ยอย่างเหมาะสม

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ศพก./ศูนย์บริการและถ่ายทอด/อบต./สำนักงานเกษตรอำเภอ/ สำนักงานเกษตรจังหวัด/
กรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการพัฒนาสินค้าเกษตรตามระบบคุณภาพและมาตรฐาน GAP (แปลงใหญ่)

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันผู้บริโภคมีความห่วงใยต่อสุขภาพมากขึ้นและให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อสินค้าเกษตรที่มีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน ในขณะที่เดียวกันการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศมีมาตรการด้านสุขอนามัยพืช ถูกนำมาใช้เป็นข้อกีดกันทางการค้าสินค้าเกษตร อีกทั้งขณะนี้มีการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้าเกษตรอย่างมีเสรีมากขึ้นซึ่งจะมีผลกระทบต่อการค้าระหว่างไทยกับประเทศอาเซียนด้วยกันและมาตรการด้านสุขอนามัยพืชและความปลอดภัยด้านอาหารจะถูกนำมาเป็นเงื่อนไขทางการค้าระหว่างประเทศและในตลาดโลกมากขึ้น ดังนั้นสินค้าเกษตรและอาหารต้องมีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรด้านพืชให้เทียบเท่ากับมาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับและสนับสนุนเกษตรกรผู้ผลิตเข้าสู่การรับรองมาตรฐานระดับฟาร์มมากขึ้นเป็นการผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับGAPพืช

กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้ ทักษะ และความชำนาญให้สามารถผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาเกษตรกร ให้สามารถผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐานตามระบบการจัดการคุณภาพGAPพืชเพิ่มขึ้น ด้วย การขับเคลื่อนส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาเกษตรกรผู้ผลิตพืชในแปลงใหญ่และในพื้นที่ทั่วไปที่มีศักยภาพ เพื่อ ตอบสนองความต้องการสินค้าเกษตรที่ปลอดภัย มีคุณภาพ และได้มาตรฐานของผู้บริโภคภายในและต่างประเทศ และเพื่อการพัฒนาที่มีความยั่งยืนในระบบการผลิต เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนคุณภาพชีวิตที่ ผู้ผลิตและผู้บริโภคของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรให้ผลิตสินค้าเกษตรที่ได้คุณภาพและมาตรฐานตามระบบGAPพืช

เป้าหมาย

เกษตรกรจำนวน ๑๒๐ ราย

แผนการดำเนินงาน

มกราคม ๒๕๖๙ ถึง ธันวาคม ๒๕๖๙

กิจกรรมและวิธีดำเนินการ

๑. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานGAPพืช

-อบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรตามระบบ GAP พืชรายเดียวในแปลงใหญ่(ข้าว)

เพื่อพัฒนาความรู้เกษตรกรสมาชิกในแปลงใหญ่ตามเป้าหมายของโครงการ จำนวน ๑๒๐ รายให้ได้รับความรู้ในการผลิตและจัดการสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นครบทุกขั้นตอนตามแผนรายงานในระบบการรายงานผลการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการเกษตร และสรุปผลเสนอให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบ

-แนวทางการจัดทำเอกสารสนับสนุนตามระบบGAP ดังนี้

จัดทำเอกสารประเมินแปลงเบื้องต้น GAP พืชอาหารรายเดียวในพื้นที่ที่มีศักยภาพการผลิตพืช

นอกแปลงใหญ่ จำนวน ๑๒๐ รายดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรอำเภอ

งบประมาณ

- ถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรตามระบบGAPพืชรายเดี่ยวในแปลงใหญ่ (ข้าว)
 - อบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรแบบGAPพืชรายเดี่ยวในแปลงใหญ่ (ข้าว) เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท
 - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับเกษตรกร ๒ วันๆ ละ ๑ มื้อๆ ละ ๒๕ บาท จำนวน ๑๒๐ คน เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท
 - ค่ายานพาหนะนำเกษตรกรศึกษาดูงานแปลงย่อยที่ได้รับการรับรองGAPและ
ฟังการบรรยายการทำแปลงของเกษตรกร ๔๒,๐๐๐ บาท
 - ค่าตอบแทนวิทยากร เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท
 - ติดตามให้คำปรึกษาและประเมินแปลงเบื้องต้นตามระบบGAPพืชราย
เดี่ยวในแปลงใหญ่ (ข้าว) เป็นเงิน ๓๖,๐๐๐ บาท
- สำหรับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบพื้นที่ดำเนินโครงการในติดตาม ดังนี้
- ๑) ติดตามให้คำปรึกษาเกษตรกรเป็นรายบุคคล
 - ๒) ติดตามแก้ไขข้อบกพร่องของเกษตรกรเป็นรายบุคคล
 - ๓) จัดทำแบบประเมินผลเบื้องต้น
 - ๔) บันทึกข้อมูลเข้าระบบ
- รวมเป็นเงิน ๑๓๘,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนสามหมื่นแปดพันบาทถ้วน)

ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

ผลผลิต(output)

- เกษตรกรไม่น้อยกว่า๑๒๐ ราย ได้รับการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการผลิต
สินค้า เกษตรที่มีคุณภาพตามมาตรฐานGAP

ผลลัพธ์(outcome)

เกษตรกร จำนวน ๑๒๐ ราย ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตสินค้าเกษตร ตาม
มาตรฐาน
GAP พืช

ตัวชี้วัด

เกษตรกรร้อยละ ๗๐ ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีการเพิ่มมูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตร
ตามมาตรฐาน GAP พืช

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ศพก./ศูนย์บริการและถ่ายทอด/อบต./สำนักงานเกษตรอำเภอ/ สำนักงานเกษตรจังหวัด/
กรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการส่งเสริมและพัฒนาบรรจุภัณฑ์

หลักการและเหตุผล

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าลายแคนบ้านสวนปอ หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองหนองแคน อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเมื่อปี ๒๕๔๔ โดยเกิดจากการรวมสมาชิกในชุมชนบ้านสวนปอ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาและมีการถ่ายทอดการทอผ้าลายแคนให้แก่สมาชิกกลุ่ม ซึ่งทางกลุ่มยังพัฒนาบรรจุภัณฑ์และพัฒนากระบวนการผลิต การย้อมสีธรรมชาติและยังขาดการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลการทำบัญชีให้เป็นระบบ การพัฒนาทั้งสองด้านช่วยให้กลุ่มงานที่เข้มแข็งมีการดำเนิน ขึ้นและเป็นจุดที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้สนใจได้อย่างแท้จริง แต่ทางกลุ่มคิดที่จะพัฒนาให้มี ความหลากหลายมีความโดดเด่นเพิ่มขึ้น โดยการนำภูมิปัญญาเดิมมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดผลิตภัณฑ์ และเป็นการสร้างเอกลักษณ์สินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้กลุ่มให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น
๒. เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า
๓. เพื่อให้สินค้าเป็นที่จดจำได้ง่าย

เป้าหมายที่จะดำเนินการ

วิสาหกิจชุมชนผ้าลายแคนบ้านสวนปอ พัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความโดดเด่นสร้างแรงจูงใจให้กับผู้บริโภค

งบประมาณและรายละเอียดค่าใช้จ่าย

ขอรับการสนับสนุนบรรจุภัณฑ์ ดังนี้

๑. กล่องบรรจุภัณฑ์ ๑๕x๒๕ ซม ขนาด.จำนวน ๗๐๐ ใบ

ระยะเวลา

เดือนมกราคม ๒๕๖๙ - ธันวาคม ๒๕๖๙

สถานที่ดำเนินการ

วิสาหกิจชุมชนผ้าลายแคนบ้านสวนปอ หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองหนองแคน อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

งบประมาณ

รวมงบประมาณทั้งสิ้น ๕๐,๐๐๐ บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. พัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น
๒. ยอดจำหน่ายของสินค้าเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑๕
๓. สินค้ามีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ๑ จำนวนแบบบรรจุภัณฑ์

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ศพก./ศูนย์บริการและถ่ายทอด/อบต./สำนักงานเกษตรอำเภอ/ สำนักงานเกษตรจังหวัด/กรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการพัฒนากลุ่มส่งเสริมอาชีพ

หลักการและเหตุผล

กรมส่งเสริมการเกษตรมีภารกิจที่สำคัญในด้านส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อ ร่วมกัน พัฒนาความรู้ความสามารถทางการเกษตรที่ก่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพการเกษตรกร เหมาะสมสอดคล้อง กับ สถานการณ์ในอันที่จะส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพได้พึ่งพาตนเอง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสนับสนุนให้มีเกษตรกรมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรขึ้นในระดับหมู่บ้าน ความสนใจ ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบกิจกรรม การเกษตร

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร รวมเป็นกลุ่มรับบริการความรู้ด้านเทคโนโลยี ทักษะและ ประสบการณ์การเกษตร เคหกิจเกษตรกรกระบวนการกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม องค์กรเกษตรกรและ เครือข่าย

๒. เพื่อพัฒนาบทบาทผู้นำองค์กรเกษตรกรให้มีส่วนร่วมในเวทีของการบริหารงานด้านการเกษตรและ สร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกรเพื่อพัฒนาอาชีพการเกษตรและคุณภาพชีวิต

เป้าหมาย

ดำเนินการ ๑ กลุ่ม จำนวน ๒๐ ราย

วิธีการดำเนินงาน

๐. อำเภอกัดเลือกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร และมีสมาชิก ๒๐ ราย

๑. ดำเนินการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวม ๑ ครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีรับแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพื่อค้นหาปัญหาความต้องการ และการจัดทำแผนของกลุ่ม โดยมีแนวทางดังนี้

๒.๑ ได้รับความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ประโยชน์/ความสำคัญของการรวมกลุ่ม การบริหารจัดการ กลุ่มการเขียนโครงการการวางแผน ฯลฯ

๒.๒ ระดมความคิดเห็นเพื่อค้นหาปัญหาและความต้องการ

๒.๓ กำหนดเป้าหมายร่วมของกลุ่ม (ทำอะไร/อย่างไร/เมื่อไร)

๒.๔ จัดทำแผนของกลุ่ม

๒.๕ มอบหมายหน้าที่และการติดตามเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามแผน

๓. ติดตามสนับสนุนการดำเนินงานและรายงานผลการปฏิบัติงานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินงานจัดเวทีเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนากลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรนี้ จังหวัด สามารถ กำหนดรูปแบบ/ประเด็นและวิธีการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่ ศักยภาพ และระดับการ พัฒนาของ กลุ่ม

หลักสูตรการฝึกอบรม

๑. บรรยายความรู้ เรื่อง ประโยชน์/ความสำคัญของการรวมกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม การเขียน โครงการ การวางแผน ฯลฯ

๒. แบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็น ค้นหาปัญหาความต้องการของกลุ่ม และกำหนดเป้าหมายร่วมกัน

๓. จัดทำแผนงานของกลุ่มและมอบหมายบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

งบประมาณ

เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดศึกษาดูงานฝึกอบรมเป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท

ผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัด

ผลผลิต

๑.คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร จำนวน ๒๐ ราย ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันและได้รับความรู้ในการพัฒนากลุ่มและอาชีพ

๒.ผู้นำเกษตรกร ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อพัฒนางานและกิจกรรมของกลุ่ม

ผลลัพธ์

องค์กรเกษตรกรมีความเข้มแข็ง สมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพและครอบครัว

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑.องค์กรเกษตรกรและเครือข่ายเกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มและก่อให้เกิดการเสริมสร้างการบริหารจัดการภายในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.ผู้นำองค์กรเกษตรกรและเครือข่ายอาชีพทางการเกษตรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการวางแผนและบริหารจัดการองค์กร

๓.เกิดการพัฒนาศักยภาพความรู้ด้านการพัฒนากระบวนการกลุ่มและเครือข่ายอาชีพการเกษตรเพื่อสนับสนุนกระบวนการทำงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ศพก./ศูนย์บริการและถ่ายทอด/อบต./สำนักงานเกษตรอำเภอ/ สำนักงานเกษตรจังหวัด/
กรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการพัฒนากลุ่มยุทธกร

หลักการและเหตุผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน ภายใต้แผนพัฒนา การเกษตรในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๕) ในยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างความเข้มแข็งให้กับ เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ซึ่งนโยบายหลักในการพัฒนาประเทศได้ให้ความสำคัญ กับการพัฒนาเกษตรกรและสถาบัน เกษตรกร ให้สามารถพึ่งพาตนเอง พร้อมๆ กับการพัฒนาขีด ความสามารถในการผลิตการจัดการสินค้าเกษตรให้มี คุณภาพ ปลอดภัย ตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน เน้น “Value-Based Economy” ในลักษณะทำน้อยได้มาก (Do less get more) การพัฒนาสินค้าเกษตรเพื่ออุตสาหกรรม และส่งเสริมให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรทำการเกษตรแบบ ผู้ประกอบการ ตามโมเดลประเทศไทย ๔.๐ (Thailand ๔.๐) โดยการนำนโยบายสู่การปฏิบัติในพื้นที่ให้สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดเพื่อให้เกิดความเหมาะสมแต่ละสภาพพื้นที่และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อ เกษตรกร มีการกำหนด แนวทางด้านการพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกรในการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำเกษตรกรและ เครือข่ายทั้งใน ด้านการบริหารจัดการการผลิต การตลาดสินค้าเกษตรรวมไปถึงส่งเสริมให้เกิดการลงทุนและขยาย โอกาส ทางการแข่งขันเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ นั้น ต้องเกิดจาก กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม องค์กรและชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งในระดับของการพึ่งพาตนเองและ ในระดับของการแข่งขัน โดยยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา กลไกหนึ่งที่สนับสนุน ให้เกษตรกรและองค์กร เกษตรกรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถไปสู่เป้าหมายดังกล่าว นั่นคือ การนำเอากระบวนการจัดตั้งกลุ่ม การ บริหารจัดการกลุ่มในขั้นพื้นฐานไปสู่การเชื่อมโยงเครือข่าย การมีส่งเสริมสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง เกษตรกรให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ให้มีความสามารถในการแสวงหาข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหา กำหนดแนวทางในการ พัฒนา การแสวงหาและการจัดการกับทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างชาญฉลาด รวมทั้งการนำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นวัตกรรมและเทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมบนฐานความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม สินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตรมาประยุกต์ในการขับเคลื่อนการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรซึ่งก่อให้เกิดเครือข่าย ความ ร่วมมือทั้งด้านเชิงธุรกิจและสังคม ตลอดจนการดำเนินการเพื่อการพัฒนาองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็ง ทั้งเครือข่ายในสาขา อาชีพ และเครือข่ายหลากหลายสาขาอาชีพด้านสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องทางการเกษตรที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเกษตร พัฒนาการผลิต สนับสนุนให้เกิดผู้นำเกษตรกรที่มีความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในเวทีของการบริหารงานเกษตรในระดับ ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งหวังว่าจะเกื้อหนุน ให้เกิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่กลุ่มองค์กรเกษตรกร เพื่อ การพัฒนาทางการเกษตรและสังคมเกษตรกรอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

๑.เพื่อให้กลุ่มยุทธกรรวมเป็นกลุ่มรับบริการความรู้ เทคโนโลยี ทักษะและประสบการณ์ การเกษตร เคหกิจ เกษตรกรกระบวนการกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม องค์กรเกษตรกรและเครือข่าย

๒.เพื่อพัฒนาบพผู้นำองค์กรเกษตรกรให้มีส่วนร่วมในเวทีของการบริหารงานด้านการเกษตร และสร้างเครือข่าย องค์กรเกษตรกรเพื่อพัฒนาอาชีพการเกษตรและคุณภาพชีวิต

เป้าหมายสมาชิกกลุ่มยุทธกรมีความรู้ความสามารถในการทำกิจกรรมร่วมกัน และสามารถเชื่อมโยง การทำงาน ร่วมกันเป็นเครือข่ายในระดับอำเภอและจังหวัด

วิธีดำเนินงาน

การถ่ายทอดความรู้และฝึกทักษะกระบวนการกลุ่มยุวเกษตรกร ๑๕ ราย จำนวน

๑. ถ่ายทอดความรู้และฝึกทักษะกระบวนการกลุ่มยุวเกษตรกร ๑๕ ราย สนับสนุนงบประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาทต่อกลุ่ม เป็นค่าวัสดุในการฝึกปฏิบัติการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และเคหะกิจเกษตรเป็นค่าพันธุ์พืช ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ และวัสดุสำหรับฝึกปฏิบัติมีขั้นตอนการทำงานการทำงาน

- ประชุมทำความเข้าใจผู้ที่เกี่ยวข้อง

- คัดกลุ่มยุวเกษตรกรที่มีศักยภาพเพื่อให้ความรู้และฝึกทักษะด้านการเกษตรเคหะกิจเกษตร กระบวนการกลุ่มยุวเกษตรกร การประชุมสภายุวเกษตรกร

- สนับสนุนวัสดุการเกษตร

- ฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติการกิจกรรมทางการเกษตร และเคหะกิจเกษตร

๒. ศึกษาเรียนรู้กระบวนการกลุ่มยุวเกษตรกร

- คัดเลือกสมาชิกยุวเกษตรกรจากกลุ่มยุวเกษตรกร

งบประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท

ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

ผลผลิต

๑. คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร จำนวน ๑๕ ราย ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันและได้รับความรู้ในการพัฒนากลุ่มและอาชีพ

๒. สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร จำนวน ๑๕ ราย ได้รับการพัฒนาความรู้ทางการเกษตรและเคหะกิจเกษตร

๓. ยุวเกษตรกรได้รับการสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อพัฒนางานและกิจกรรมของกลุ่ม

ผลลัพธ์ องค์กรเกษตรมีความเข้มแข็ง สมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพและครอบครัว

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. องค์กรเกษตรและเครือข่ายเกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มและก่อให้เกิดการเสริมสร้างการบริหารจัดการภายในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ผู้นำองค์กรเกษตรและเครือข่ายอาชีพทางการเกษตรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการวางแผนและบริหารจัดการองค์กร

๓. เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการพัฒนากระบวนการกลุ่มและเครือข่ายอาชีพการเกษตรเพื่อสนับสนุนกระบวนการทำงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ศพก./ศูนย์บริการและถ่ายทอด/อบต./สำนักงานเกษตรอำเภอ/ สำนักงานเกษตรจังหวัด/กรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการส่งเสริมและพัฒนาบรรจุภัณฑ์

หลักการและเหตุผล

วิสาหกิจชุมชนปลาร้าบองสมุนไพร ตำบลโนนสง่า อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เมื่อปี ๒๕๕๗ แรกบันดาลใจเกิดจากสภาพแวดล้อมในหมู่บ้านที่เป็นชนบท และสมาชิกในกลุ่มโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนาเป็นหลัก เมื่อเข้าสู่ฤดูฝนก็จะมีปลาอยู่มากมาย จับได้นำปลาเหล่านั้นมาทำปลาร้าสำหรับเก็บไว้รับประทานกันตลอด ปี และบางส่วนก็นำไปจำหน่าย เพื่อเป็นรายได้เสริม และปลาร้าก็อาหารและส่วนประกอบเป็นเครื่องปรุงอาหารประจำถิ่น ตลอดมา โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ซึ่งวัตถุดิบต่างๆล้วนเป็นวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่นปลา พริก ข่า ตะไคร้ หัวหอม ด้วยรสชาติอร่อย ราคาเยี่ยมเยา และเหมาะสำหรับชื่อนำไปเป็นอาหาร ของฝากได้ ในภายหลังจึงเป็นที่ รู้จักในกลุ่มผู้บริโภคมากขึ้น ก่อให้เกิดแนวความคิดการนำปลามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆเพิ่มขึ้น เพื่อเสริมรายได้ให้กับ สมาชิกให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นด้วย ได้แก่ น้ำพริกตาแดง น้ำพริกปลาย่าง และปลาร้าบองสมุนไพรกลิ่นแมงดา ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโนนทัน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น
๒. เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า
๓. เพื่อให้สินค้าเป็นที่จดจำได้ง่าย

เป้าหมาย

วิสาหกิจชุมชนปลาร้าบองสมุนไพร ตำบลโนนสง่า อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด พัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้ มีความโดดเด่นสร้างแรงจูงใจให้กับผู้บริโภค

พื้นที่ดำเนินการ

ที่ทำการวิสาหกิจชุมชนปลาร้าบองสมุนไพร ตำบลโนนสง่า อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ระยะเวลาดำเนินการ

เดือนมกราคม ๒๕๖๙ - ธันวาคม ๒๕๖๙ เป็นต้นไป

แผนการดำเนินงาน/วิธีการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงโครงการ
๒. วางแผนการดำเนินงาน
๓. ติดตามและประเมินผล

งบประมาณ วัสดุ/แผนการใช้เงิน

กระปุกติดโลโก้วิสาหกิจชุมชน จำนวน ๑,๕๐๐ ใบๆ ละ ๑๐ บาท เป็นเงิน ๑๕,๐๐๐ บาท
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕,๐๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นห้าพันบาทถ้วน)

ผลตอบแทนของโครงการ

๑. พัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น
๒. ยอดจำหน่ายของสินค้าเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑๕
๓. สินค้ามีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ จำนวน ๑ แบบบรรจุภัณฑ์

ผู้รับผิดชอบโครงการ ศพก./ศูนย์บริการและถ่ายทอด/ อบต./สำนักงานเกษตรอำเภอ/ สำนักงานเกษตรจังหวัด/กรม
ส่งเสริมการเกษตร

โครงการฝายเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร

หลักการและเหตุผล

ปัญหาอุทกภัย หรือ ภาวะน้ำท่วมในฤดูฝน และ ปัญหาภัยแล้ง หรือ ภาวะการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ทำให้เกิดพื้นที่ทำการเกษตรได้รับความเสียหาย และภัยธรรมชาติมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงมากขึ้น ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมีวิธีการหนึ่งที่สำคัญและได้ผลดี คือ ฝายกักเก็บน้ำ เพื่อจะสามารถกักเก็บน้ำให้เกษตรกร ได้ใช้ประโยชน์เป็นการพัฒนาแหล่งน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติที่ดีอีกประการหนึ่ง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
๒. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้มีคุณภาพและปริมาณที่สูงขึ้น
๓. เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของเกษตรกร

เป้าหมาย

๑. เกษตรกร ๑๐ หมู่บ้าน ๓๕๐ ครัวเรือน จะได้รับประโยชน์
๒. ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ คุ่มเพราะจำทำให้สภาพการผลิตดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น ผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณการผลิต
๓. ทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่ การเก็บน้ำฝน ในฤดูแล้ง ทำให้เกษตรกรสามารถประกอบอาชีพได้ตลอดปี

พื้นที่ดำเนินการ

ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ระยะเวลาดำเนินงาน

มกราคม ๒๕๖๙ เป็นต้นไป

แผนการดำเนินการ

๑. มีคณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เป็นผู้ดำเนินการ
๒. การศึกษา การคำนวณ การออกแบบควรเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีความรู้มี ประสบการณ์ช่วยเหลือ
๓. ทรัพยากร
 - ก. การวางแผนร่วมกันของเกษตรกรในพื้นที่
 - ข. การสนับสนุนงบประมาณ/เจ้าหน้าที่/องค์การบริหารส่วนตำบล
 - ค. งบประมาณจาก กรมชลประทาน
๔. การจัดการ ใช้ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลหนองมะค่าโมง เป็นศูนย์กลางในการจัดการการทำความเข้าใจการควบคุมทางสังคม

วิธีการดำเนินการ

๑. ความคิดวางแผนแก้ไขปัญหาขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
๒. ศึกษาความเป็นไปได้ร่วมกับทางองค์การบริหารส่วนตำบล
๓. จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำในแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น
๔. ตั้งกฎระเบียบการใช้น้ำ และการบำรุงรักษาแหล่งน้ำ

งบประมาณ วัสดุ/แผนการใช้เงิน

งบประมาณ ในการสร้างฝาย จำนวน ๑๐ จุด รวมเป็นเงิน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ผลตอบแทนของโครงการ/กิจกรรม

๑.เกษตรกรสามารถสร้างรายได้ ประกอบอาชีพเพื่อให้มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ได้ โดยใช้
โครงสร้างพื้นฐาน จากโครงการนี้

๒.ช่วยรักษาความสมบูรณ์ของพื้นที่

๓.สามารถเก็บน้ำฝนไว้ใช้ในฤดูแล้ง

๔.เกษตรกรสามารถประกอบอาชีพได้ตลอดปี

๕.เกษตรกร ๓๕๐ ครัวเรือน เกษตรกรสามารถทำอาชีพเสริมจากการปลูกพืช ผัก มีรายได้เพิ่มขึ้น

๑๐,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ศพก./ศูนย์บริการและถ่ายทอด/อบต./สำนักงานเกษตรอำเภอ/ สำนักงานเกษตรจังหวัด/
กรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ(ปรับปรุงสระเก่า)

หลักการและเหตุผล

สระน้ำต่าง ๆ ของตำบลโนนสวรรค์ ส่วนหนึ่งมีปัญหาสระตื้นเขินเกษตรกรเจ้าของสระ เหล่านี้มีความจำเป็นต้องขุดลอกสระเหล่านั้น เพื่อให้สามารถเก็บน้ำไว้ในโอกาสต่อไป และสามารถ รายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อปรับปรุงสระน้ำของเกษตรกรตำบลโนนสวรรค์ ให้สามารถใช้ประโยชน์จากสระเก่าที่ตื้นเขิน

เป้าหมาย

- 1.เกษตรกร ๔๐ ราย ได้ใช้ประโยชน์จากสระน้ำ
- 2.เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มจากการปลูกผักและเลี้ยงปลา
- 3.เกษตรกรจะมีแหล่งน้ำขนาดเล็ก เพื่อทำการเกษตรแบบพึ่งตนเอง

พื้นที่ดำเนินการ

เกษตรกรจำนวน ๔๐ ราย ในตำบลโนนสวรรค์

ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือนมกราคม ๒๕๖๙ - ธันวาคม ๒๕๖๙

แผนการดำเนินการ

- 1.เกษตรกร หมู่ที่ ๓ เป็นเป้าหมายในการดำเนินการ
- 2.ความรู้ในด้านการประกอบอาชีพเสริมมีจุดสนใจต่าง ๆ ที่เกษตรกรสนใจ
- 3.ทรัพยากร ก. เกษตรกรมีสระเก่า
ข. กรมประมงมีเครื่องจักรกล
ค. การศึกษาดูงาน คณะกรรมการกลุ่มเป็นผู้วางแผน และจัดการเรื่อง ค่าใช้จ่ายในการศึกษาเรื่องอาชีพเสริม

วิธีการดำเนินการ

- 1.เกษตรกรมีการรวมกลุ่มขึ้นแต่ละหมู่บ้าน และคัดเลือกคณะกรรมการ
- 2.คณะกรรมการประสานงานกับกรมประมงในการใช้เครื่องจักรกล
- 3.เกษตรกรเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าน้ำมัน ค่าการจัดการ
- 4.ประมงเป็นผู้สนับสนุนเครื่องจักรกล
- 5.ทางกลุ่มเป็นผู้ตัดสินใจในการวางแผนการใช้ประโยชน์จากสระน้ำที่ขุดลอก

งบประมาณ วัสดุ/แผนการใช้เงิน

เกษตรกรออกค่าใช้จ่ายเอง ตามสภาพพื้นที่ของแต่ละราย รัฐบาลสนับสนุนงบ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ผลผลิตหรือผลตอบแทนของโครงการ/กิจกรรม

- เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์จากสระเก่าที่ตื้นเขิน
- ใช้เป็นแนวทางพัฒนาอาชีพเสริมให้กับเกษตรกร ๔๐ รายมีรายได้จากการใช้แหล่งน้ำ ครัวเรือนละ ๔๐,๐๐๐ บาท

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล/อบต. / กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานปฎิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม / กรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการผลิตสารชีวภัณฑ์

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันการเพาะปลูกพืช มีการใช้สารเคมีในการป้องกันการเกิดโรคและการกำจัดแมลง เพื่อให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดี ซึ่งการเกิดโรคเป็นปัญหาหนึ่งที่สร้างความเสียหายแก่ผลผลิตพืชทำให้ผลผลิตลดลงและราคาตก จึงจำเป็นต้องมีการป้องกันกำจัด การใช้สารเคมีเป็นวิธีหนึ่งที่เกษตรกรนำมาใช้ในการควบคุมโรคพืช ซึ่งในปัจจุบันมีการนำเข้าสารเคมีจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นและมีสารพิษตกค้างเป็นอันตรายกับสิ่งแวดล้อมและมนุษย์ นักวิจัยได้มีการศึกษาจุลินทรีย์ที่มีคุณสมบัติเป็นปฏิปักษ์ต่อเชื้อสาเหตุ ที่มีความสามารถป้องกัน หรือยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อสาเหตุโรคพืชได้ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจในการเกษตรซึ่งจะทำให้การผลิตพืชผลทางการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารเคมีและรักษาสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

ปัจจุบันผู้บริโภคมีความต้องการเลือกบริโภคอาหารที่ปลอดภัยและมีคุณภาพตามมาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหาร ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภคในแต่ละประเทศและเป็นที่มาของกฎระเบียบที่กำหนดขึ้น เพื่อปกป้องชีวิตและสุขภาพของผู้บริโภคโดยอ้างอิงมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชที่ใช้ในการควบคุมสินค้าเกษตรและอาหารที่ผลิตและนำเข้าด้านพืชยังไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค มีสารเคมีตกค้าง มีศัตรูพืชและจุลินทรีย์ปนเปื้อน คุณภาพความปลอดภัยของผลผลิตยังไม่เป็นตามมาตรฐานสากลและประเทศผู้นำสินค้าทางการเกษตร เกษตรกรในฐานะผู้ผลิตสินค้าเกษตรยังขาดความรู้ในเรื่องระบบนิเวศโรค-แมลงศัตรูพืช และยังมีการใช้สารเคมีในการควบคุมโรค-แมลงศัตรูพืชเป็นสำคัญ ขาดทักษะและความชำนาญในการผลิตที่มีการควบคุมและต้องปฏิบัติตามมาตรฐานระบบการผลิต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเกษตรกรให้สามารถผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย โดยส่งเสริมให้เกษตรกรลด ละ เลิกการใช้สารเคมี เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ยุทธศาสตร์กระทรวง/กรมฯ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเกษตรกรให้สามารถผลิตสินค้าเกษตร การเรื่องการผลิตการขายเชื้อราชีวเวอเรียมาและการนำไปใช้ประโยชน์ในการดูแลอารักขาพืช เชื้อราชีวเวอเรีย (Beauveria bassiana) และเชื้อราไตรโคเดอร์มา (Trichoderma sp.) เป็นจุลินทรีย์ประเภทเชื้อราที่มีคุณสมบัติเป็นเชื้อปฏิปักษ์ สามารถทำลายแมลงหรือทำให้เกิดโรคแมลงหลายชนิด ลักษณะของเส้นใยและสปอร์มีสีขาวหรือสีครีม จัดเป็นเชื้อประเภทแซปโรไฟท์ (Saprophyte) อาศัยและกินเศษซากที่ผุพังในธรรมชาติสามารถควบคุมแมลงศัตรูพืชได้หลายชนิด เช่น เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล หนอนผีเสื้อศัตรูพืชต่างๆ หนอนห่อใบข้าว เพลี้ยอ่อนเพลี้ยจักจั่นต่างๆ เพลี้ยไฟ ไรแดง แมลงหวี่ขาว ดั๋งงวงต่างๆ เป็นต้น

ปัจจุบันกรมส่งเสริมการเกษตรเน้นโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐานเพื่อให้ผลผลิตและผลิตภัณฑ์แปรรูปปลอดสารเคมีหรืออยู่ในระดับที่ปลอดภัยกับผู้บริโภคเพื่อเป็นการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) จังหวัดสุรินทร์จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมการผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์ในนาข้าวเพื่อให้เกษตรกรรู้วิธีป้องกันกำจัดศัตรูข้าวโดยชีววิธี ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพื่อเป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเกษตรสู่เกษตรกรและผู้สนใจนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มคุณภาพและผลผลิตพืช รวมทั้งเป็นการลดต้นทุนการผลิต และลดการใช้สารเคมีอีกทั้งยังสามารถผลิตจำหน่ายให้เกษตรกรทั่วไปเป็นการเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ในการผลิตสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันและกำจัดศัตรูข้าว
๒. เพื่อให้เกษตรกรรู้วิธีป้องกันกำจัดศัตรูข้าวโดยชีววิธีในการผลิตข้าวอินทรีย์

๓. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

เป้าหมาย

ดำเนินการในพื้นที่ทุกหมู่บ้านตำบลสระบัว กลุ่มเกษตรกรที่ผลิตข้าวอินทรีย์ จำนวน ๕๐ คน

วิธีการดำเนินงาน

๑. ประชุมประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๒. เสนอโครงการเพื่ออนุมัติ
๓. คัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
๔. ดำเนินการจัดหาวัสดุการเกษตร
๕. ติดตามการดำเนินงานและประเมินผล

ระยะเวลาดำเนินการ

เดือน มิถุนายน ๒๕๖๙ – เดือน สิงหาคม ๒๕๖๙

งบประมาณ

๑. กิจกรรม การอบรม เกษตรกรการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชด้วยสารชีวภัณฑ์ จำนวน ๕๐ คน
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ค่าอาหารสำหรับเกษตรกร จำนวน ๕๐ คน จำนวน ๒ วันๆละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท
๒. ค่าอาหารว่าง/เครื่องดื่ม จำนวน ๕๐ คน จำนวน ๒ วันๆละ ๒ มื้อๆละ ๒๕ บาท เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท
๓. ค่าวัสดุอุปกรณ์/เอกสารในการฝึกอบรม ๕๐ คนๆละ ๖๒ บาท เป็นเงิน ๓,๑๐๐ บาท

รวมเป็นเงิน ๑๘,๑๐๐ บาท

๒ กิจกรรมผลิตสารชีวภัณฑ์

๑. หัวเชื้อราบีวารีเรีย จำนวน ๓๐ ขวดๆละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท
๒. หัวเชื้อราไตรโคเดอร์มา จำนวน ๕๐ ขวดๆละ ๑๕๐ บาท เป็นเงิน ๗,๕๐๐ บาท
๓. ค่าถุงพลาสติกก้อนขนาด ๖X๑๑ จำนวน ๕ กิโลกรัมๆละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๕๐๐ บาท
๔. ยางวงรัดของจำนวน ๑ กิโลกรัมๆละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๑๐๐ บาท
๕. ข้าวสาร ๕๐ กิโลกรัมๆละ ๒๐ บาท เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท

รวมเป็นเงิน ๑๒,๑๐๐ บาท

รวม ๒ รายการ เป็นเงินทั้งสิ้น ๓๐,๒๐๐ บาท

หมายเหตุ: ค่าใช้จ่ายสามารถถัวเฉลี่ยได้ทุกรายการตามความจำเป็น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เกษตรกรมีความรู้ในการผลิตสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันและกำจัดศัตรูข้าว
๒. เกษตรกรรู้วิธีป้องกันกำจัดศัตรูข้าวโดยชีววิธีให้การผลิตข้าวอินทรีย์
๓. เกษตรกรลดการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ผู้รับผิดชอบโครงการ ศพก./ศูนย์บริการและถ่ายทอด/อบต./สำนักงานเกษตรอำเภอ/ สำนักงานเกษตร
จังหวัด/กรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

หลักการและเหตุผล

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ได้ทรงพระราชทานให้เพื่อให้เกษตรกรและประชาชนได้นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ๓ ห่วงภายใต้ ๒ เงื่อนไข ช่วยในการแก้ปัญหาในยุคเศรษฐกิจฝืดเคืองในปัจจุบัน ซึ่งประชาชนสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริงและเกิดผล

การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนจึงเป็นการสร้างแหล่งเรียนรู้ให้ประชาชนและเกษตรกรสามารถเข้าถึงแก่นแท้และสามารถนำมาปฏิบัติได้ในไร่นาในชีวิตประจำวันของตนเอง เป็นศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้ของชุมชนโดยการนำสภาพปัญหาที่มีในชุมชนแก้ไขให้เห็นเป็นรูปธรรม และเป็นจุดส่งเสริมถ่ายทอดเทคโนโลยีต่างๆให้แก่ผู้สนใจอีกด้วย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๒. เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชนสามารถเข้าถึงแก่นความรู้โดยไม่ต้องไปแสวงหาจากที่อื่น

เป้าหมาย

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

พื้นที่ดำเนินการ

อำเภอปทุมรัตน์

ระยะเวลา

มกราคม ๒๕๖๙ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๙

แผนการดำเนินงาน

- จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน
- ซื้อวัสดุอุปกรณ์ ๑๔๐,๐๐๐ บาท

วิธีการดำเนินงาน

- จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน
- ซื้อวัสดุอุปกรณ์ ๑๔๐,๐๐๐ บาท
- การบริหารโครงการ (ผู้รับผิดชอบในพื้นที่ดำเนินการ)
- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์/แผนการใช้จ่ายเงิน

งบประมาณ ๑๔๐,๐๐๐ บาท

ผลตอบแทนของโครงการ/กิจกรรม

ผลตอบแทนโดยตรง

- เกษตรกรมีแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

ผลตอบแทนโดยทางอ้อม

- เกษตรกรมีความรู้เพิ่มขึ้น

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ศพก./ศูนย์บริการและถ่ายทอด/อบต./สำนักงานเกษตรอำเภอ/ สำนักงานเกษตรจังหวัด/
กรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการส่งเสริมการผลิตพืชปลอดภัย

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันผู้บริโภคได้เริ่มให้ความสำคัญกับสุขภาพ คุณภาพ และสุขอนามัยของอาหารที่บริโภคมากขึ้น ผู้ผลิตจึงจำเป็นต้องรับผิดชอบต่อคุณภาพและความปลอดภัยของผลผลิตของตนเอง อีกทั้งรัฐบาลได้กำหนด อาหารที่ผลิตและบริโภคภายในประเทศปลอดภัยและได้มาตรฐานทัดเทียมสากล รวมถึงการเป็นครัวของโลกที่ จะผลิตอาหารป้อนสู่ตลาดโลกจึงได้กำหนดให้มีการส่งเสริมและผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน โดยเน้นที่สินค้าเกษตร ที่มีมาตรฐานคุณภาพ ศักยภาพ และโอกาสทางการตลาดสูงแต่เนื่องจากการผลิตด้านการเกษตรของไทยที่ผ่านมามุ่งเน้น เพื่อการผลิตเชิงปริมาณที่มีได้ค่านึงถึง ผลกระทบที่มีต่อผู้บริโภค สังคมและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรจำนวนไม่น้อยมีการใช้สารเคมีอย่างไม่ถูก หลักวิชาการ จึงมีผลทำให้ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้ไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคก่อให้เกิดผลกระทบต่อ อากาศ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งก่อให้เกิดจุดอ่อนในด้านการค้าผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรเองในทุกระดับ

ดังนั้นเพื่อให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพจึงต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาการผลิต ควบคุมคุณภาพ ปัจจัยการผลิต การพัฒนากระบวนการผลิต การจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวอย่างเหมาะสมเพื่อสร้างความมั่นใจด้านมาตรฐานและความปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภคและผู้บริโภคในทุกระดับใจตลอดจนสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรได้ประกอบอาชีพเกษตรอย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรผลิตสินค้าปลอดภัยและได้มาตรฐาน
๒. เพื่อให้ผู้ผลิต ผู้บริโภค และผู้บริโภคได้บริโภคผลผลิตที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง
๓. เพื่อสร้างความยั่งยืนในการประกอบอาชีพการเกษตร
๔. เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากร ดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย

เกษตรกร จำนวน ๑๐๐ ราย

พื้นที่ดำเนินการ

พื้นที่อำเภอปทุมรัตน์

ระยะเวลา

ตุลาคม ๒๕๖๙ ถึง กันยายน ๒๕๗๐

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงโครงการ
๒. รับสมัครเกษตรกร
๓. ฝึกอบรม
๔. ติดตามผล/ประเมินผล

วิธีการดำเนินงาน

๑.ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม จำนวน๒ครั้งๆละ ๑ วัน

- ค่าอาหารกลางวัน จำนวน๑๐๐ คนๆ ละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน๒๐,๐๐๐ บาท
- ค่าอาหารว่างพร้อมเครื่องดื่ม จำนวน ๒๕ บาทมื่อๆจำนวน ๒๐ คน ๑๐,๐๐๐ บาท
- ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรม๕,๐๐๐ บาท
- ค่าตอบแทนวิทยากร ชั่วโมงละ ๖๐๐ ๓๐บาทชั่วโมง เป็นเงิน ๑๘,๐๐๐บาท

๒.การบริหารโครงการ (ผู้รับผิดชอบในพื้นที่ดำเนิน)

- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
- องค์การบริหารส่วนตำบล

งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์/แผนการใช้จ่ายเงิน

งบประมาณ ๕๓,๐๐๐ บาท

ผลตอบแทนของโครงการ/กิจกรรม

๑. ผลตอบแทนโดยตรง

- ผู้รับซื้อและผู้บริโภคได้บริโภคสินค้าที่มีคุณภาพ และปลอดภัยจากสารพิษ
- เกษตรกรมีความปลอดภัยในการผลิตสินค้าเกษตร
- เกษตรกรมีโอกาสด้านการตลาดสูง

๒. ผลตอบแทนโดยทางอ้อม

- มีการฟื้นฟูทรัพยากร ดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม
- สร้างความยั่งยืนในการประกอบอาชีพการเกษตร

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ศพก./ศูนย์บริการและถ่ายทอด/อบต./สำนักงานเกษตรอำเภอ/ สำนักงาน

เกษตรจังหวัด/ กรมส่งเสริมการเกษตร